สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คู่มือ
การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕

โดย
นางสาวธำรงลักษณ์ ลาพินี
กรรมการร่างกฎหมายประจำ
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คำนำ

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดให้การตรากฎหมายพึงกำหนดโทษทางอาญาเฉพาะความผิดที่ร้ายแรง ซึ่งแนวความคิดนี้นานาประเทศได้มีการดำเนินการมาเป็นระยะเวลานาน เนื่องจากประสบปัญหากรณีที่มีการตรากฎหมายเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด (mala prohibita) เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน และส่งผลให้การฝ่าฝืนกฎหมายหรือการกระทำความผิดของประชาชนมีโอกาสเกิดขึ้นได้ง่าย อันเป็นที่มาของปัญหาที่เรียกว่าโทษอาญาเฟ้อ (overcriminalization) ในหลาย ๆ ประเทศจึงได้มีการปรับเปลี่ยนบทลงโทษอาญาเป็นมาตรการอื่นที่ไม่ใช่โทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรง สำหรับประเทศไทยได้มีการบัญญัติหลักการนี้ไว้ในมาตรา ๗๗ และมาตรา ๒๕๘ ค. ด้านกฎหมาย (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกำหนดให้มีกลไกดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล และในยุทธศาสตร์ที่ ๒ ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้กำหนดให้มีการปรับปรุงกฎหมายในการกำหนดโทษอาญาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดหรือกำหนดมาตรการลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดและฐานะของผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควรหรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน โดยในประเด็นปฏิรูปที่ ๑๐ ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ ได้กำหนดให้จัดทำกฎหมายที่สามารถเปลี่ยนโทษอาญาที่สามารถเปรียบเทียบได้เป็นโทษปรับทางปกครองและต่อมาในแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายฉบับปรับปรุงที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ได้ปรับแก้ให้เปลี่ยนโทษอาญาที่สามารถเปรียบเทียบได้เป็นปรับเป็นพินัย ประกอบกับเมื่อคำนึงถึงข้อห้ามหรือข้อบังคับที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติแล้ว จะพบว่ามีข้อห้ามหรือข้อบังคับจำนวนมากอาจรุกล้ำเข้าไปในสิทธิพื้นฐานหรือสร้างภาระอันเกินสมควรแก่ประชาชน และนับวันจะมีกฎหมายตราออกมากำหนดการกระทำให้เป็นความผิดมากขึ้น แม้ว่าการกำหนดมาตรการอันเป็นโทษที่ผู้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีเพื่อให้กฎหมายมีสภาพบังคับ แต่โทษนั้นก็ไม่จำเป็นต้องใช้โทษอาญาเสมอไป ซึ่งนานาประเทศได้เริ่มปรับเปลี่ยนบทลงโทษจากความผิดอาญาเป็นมาตรการอื่น เช่น การเพิกถอนใบอนุญาต โทษปรับทางปกครอง แต่โดยที่การนำโทษทางปกครองมาใช้ในการป้องปรามการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ผ่านมายังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ทางด้านวิธีสบัญญัติ

ต่อมาคณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้จัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีว่า การนำโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษอาญาต้องมีการตรากฎหมายว่าด้วยการดำเนินการปรับและระงับคดีที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นการเฉพาะในลักษณะกฎหมายกลางหรือกฎหมายพิเศษที่กำหนดหลักเกณฑ์กลางในการใช้โทษทางปกครอง เพื่อให้ครอบคลุมถึงวิธีการปรับและการจัดการเงินที่ปรับ โดยกำหนดให้มีหน่วยงานกลางในการบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้มีหน้าที่และมีอำนาจลงโทษปรับ เพื่อให้ค่าปรับตกเป็น

ของแผ่นดินและลดการทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงกำหนดอายุความในการบังคับโทษปรับทางปกครอง อย่างไรก็ตาม เมื่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางในการตรากฎหมายว่าด้วยการดำเนินการปรับและระงับคดีที่มีโทษปรับทางปกครองของต่างประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายในภาคพื้นยุโรป พบว่าแบ่งได้เป็นสองกลุ่ม โดยมีหลักการที่แตกต่างในสาระสำคัญ คือ เขตอำนาจศาล โดยกลุ่มแรกมีการพัฒนาโทษปรับทางปกครองขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาโทษอาญาเฟ้อ (overcriminalization) กำหนดให้ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาและบังคับคดีกรณีที่มีการโต้แย้งหรือไม่ชำระค่าปรับ โดยมีการตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการพิจารณาไว้โดยเฉพาะ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี โปรตุเกส อิตาลี ฯลฯ กลุ่มที่สอง ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ที่มีการพัฒนาโทษปรับทางปกครองขึ้นมาเพื่อให้องค์กรอิสระใช้ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการของเอกชน โดยถือว่าการพิจารณาและกำหนดค่าปรับทางปกครองเป็นคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น ในกรณีที่มีการอุทธรณ์หรือโต้แย้งการออกคำสั่งจึงอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

จากการศึกษาแนวทางในการตรากฎหมายของต่างประเทศ คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ซึ่งเป็นกฎหมายกลางในการพิจารณาและกำหนดมาตรการสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่โทษอาญาเพื่อใช้กับความผิดที่ไม่ร้ายแรง เรียกว่า “การปรับเป็นพินัย” รวมทั้งเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว และเปลี่ยนโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายบางฉบับ เป็นมาตรการปรับเป็นพินัยไปพร้อมกัน โดยเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้เสนอต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาตามมาตรา ๒๗๐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

กันยายน ๒๕๖๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ที่มาและหลักการ	๑
๑. กลุ่มที่หนึ่ง การพัฒนาโทษปรับทางปกครองขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาโทษอาญาเฟ้อ	๑
๒. กลุ่มที่สอง การพัฒนาโทษปรับทางปกครองขึ้นมาเพื่อใช้ในการกำกับดูแล การประกอบกิจการขององค์กรอิสระทางปกครอง	๔
มาตรา ๑ ชื่อพระราชบัญญัติ	๙
มาตรา ๒ วันใช้บังคับ	๙
มาตรา ๓ บทนิยาม	๑๑
มาตรา ๔ ผู้รักษาการตามกฎหมาย	๑๔
หมวด ๑ บททั่วไป	**๑๕**
มาตรา ๕ ความเป็นกฎหมายกลาง	๑๕
มาตรา ๖ การแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสาร	๑๖
มาตรา ๗ ผลของการกระทำความผิดทางพินัย	๑๘
มาตรา ๘ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำความผิดทางพินัย	๑๘
มาตรา ๙ หลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับเป็นพินัย	๑๙
มาตรา ๑๐ การลด/งดเว้นค่าปรับเป็นพินัย/ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์	๒๖
มาตรา ๑๑ อายุความการปรับเป็นพินัย	๓๑
มาตรา ๑๒ อายุความการบังคับคดี	๓๒
มาตรา ๑๓ การจัดทำรายงานและสรุปผลการปรับเป็นพินัย	๓๓
หมวด ๒ กระบวนการพิจารณาคดีความผิดทางพินัย	**๓๕**
มาตรา ๑๔ ผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย	๓๕
มาตรา ๑๕ กรรมเดียวเป็นความผิดทางพินัยหลายบท	๔๐
มาตรา ๑๖ กรรมเดียวเป็นทั้งความผิดทางพินัยและอาญา	๔๒
มาตรา ๑๗ การกระทำความผิดทางพินัยหลายกรรม	๔๕
มาตรา ๑๘ การกระทำความผิดหลายกรรมบางกรรมเป็นความผิดทางพินัย บางกรรมเป็นความผิดอาญา	๔๖
มาตรา ๑๙ การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน	๔๙
มาตรา ๒๐ การออกคำสั่งปรับเป็นพินัย	๕๓
มาตรา ๒๑ รายละเอียดของคำสั่งปรับเป็นพินัย	๕๔
มาตรา ๒๒ วิธีดำเนินการปรับเป็นพินัยตามกฎหมายเฉพาะ	๕๖
มาตรา ๒๓ กรณีปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัย	๕๖

เรื่อง	หน้า

มาตรา ๒๔ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบความผิดทางพินัย ๕๗
มาตรา ๒๕ การพิจารณาปรับเป็นพินัยในชั้นอัยการ ๕๗
มาตรา ๒๖ อัยการพบความผิดทางพินัย/ความผิดอาญา ๕๙
มาตรา ๒๗ ผลของการชำระค่าปรับเป็นพินัย ๖๐
มาตรา ๒๘ ศาลที่มีอำนาจพิจารณาและวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย ๖๒
มาตรา ๒๙ เขตอำนาจศาล ๖๓
มาตรา ๓๐ การบังคับตามคำพิพากษา ๖๔
มาตรา ๓๑ การยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องเพื่อชำระค่าปรับเป็นพินัย ๖๔
มาตรา ๓๒ การอุทธรณ์คำพิพากษา ๖๕
มาตรา ๓๓ เหตุยุติคดีความผิดทางพินัย ๖๗
มาตรา ๓๔ การห้ามบันทึกประวัติอาชญากรรม ๖๙
มาตรา ๓๕ การชำระค่าปรับผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ๗๐
มาตรา ๓๖ ค่าปรับเป็นพินัยต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ๗๑
บทเฉพาะกาล ๗๒
มาตรา ๓๗ การกำหนดเวลาออกอนุบัญญัติ ๗๒
มาตรา ๓๘ การตั้งคณะกรรมการ ๗๒
มาตรา ๓๙ การเปลี่ยนความผิดอาญาเป็นความผิดทางพินัย (บัญชี ๑) ๗๔
มาตรา ๔๐ การเปลี่ยนความผิดอาญาเป็นความผิดทางพินัย (บัญชี ๒) ๗๕
มาตรา ๔๑ ข้อยกเว้นการเปลี่ยนโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัย ๗๖
มาตรา ๔๒ การเปลี่ยนความผิดอาญาในข้อบัญญัติท้องถิ่น ๘๑
มาตรา ๔๓ การเปลี่ยนโทษปรับทางปกครอง (บัญชี ๓) ๘๓
มาตรา ๔๔ อายุความความผิดอาญาและความผิดที่มีโทษปรับทางปกครอง ที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ๘๕
มาตรา ๔๕ การดำเนินคดีอาญาที่ค้างอยู่ในขณะที่มีการเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ๘๕
มาตรา ๔๖ ผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีอาญา ๘๖
มาตรา ๔๗ การลบประวัติอาชญากรรม ๘๖
มาตรา ๔๘ โทษปรับทางปกครอง ๘๙

ที่มาและหลักการ

แนวความคิดของการตรากฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัยมาจากความต้องการกฎหมายกลางเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการปรับและระงับคดีที่มีโทษปรับทางปกครอง เนื่องจากแม้ว่าในระบบกฎหมายไทยเริ่มนำโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษปรับทางอาญา แต่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการพิจารณาและกำหนดโทษของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ทั้งในด้านสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ และการบังคับคดี ในกรณีที่ไม่มีการชำระค่าปรับ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถนำโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษทางอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรการลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดและฐานะของผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันในกรณีที่มีการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง แทนการกำหนดโทษอาญาตามที่มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย จะเห็นได้ว่ามีการกำหนดให้นำ “โทษปรับทางปกครอง” มาใช้แทนโทษทางอาญา และในข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑[๑] ได้เสนอว่าการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษอาญาต้องมีการตรากฎหมายว่าด้วยการดำเนินการปรับและระงับคดีที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นการเฉพาะในลักษณะกฎหมายกลางหรือกฎหมายพิเศษที่กำหนดหลักเกณฑ์กลางในการใช้โทษทางปกครอง ครอบคลุมถึงวิธีการปรับและการจัดการเงินที่ปรับ กำหนดให้มีหน่วยงานกลางในการบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้มีหน้าที่และอำนาจลงโทษปรับ เพื่อให้ค่าปรับตกเป็นของแผ่นดินและลดการทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงกำหนดอายุความในการบังคับโทษปรับทางปกครอง โดยข้อเสนอดังกล่าวมีขึ้นก่อนที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาและยกร่างกฎหมายว่าด้วยการดำเนินการปรับและระงับคดีที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นการเฉพาะ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เพื่อศึกษาและยกร่างกฎหมายว่าด้วยการดำเนินการปรับและระงับคดีที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นข้อเสนอตามแนวคิดหรือระบบกฎหมายที่มีอยู่ในขณะนั้น คือ มีการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษอาญาเพื่อช่วยให้ประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางอาญา และไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัว และต่อมาหลังจากมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางในการตรากฎหมายของต่างประเทศในการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้ สามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มที่หนึ่ง มีการพัฒนาโทษปรับทางปกครองขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาโทษอาญาเฟ้อ (overcriminalization) โดยกำหนดให้ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาและบังคับคดีกรณีที่มีการโต้แย้งหรือไม่ชำระค่าปรับ โดยจะมีการตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการพิจารณาไว้โดยเฉพาะ โดยประเทศในกลุ่มนี้ได้นำแนวทางในการตรากฎหมายของประเทศเยอรมนีมาใช้เป็นแนวทางซึ่งสรุปแนวคิดและวิวัฒนาการในการตรากฎหมายของประเทศในกลุ่มนี้ได้ ดังนี้[๒]

---

[๑] รายละเอียดปรากฏตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๔๔๔๓ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

[๒] ศุภวัฒน์ สิงห์สุวงษ์, เกณฑ์พิจารณาในการเลือกกำหนดโทษทางปกครองแทนโทษอาญา เอกสารประกอบการบรรยายตามโครงการสัมมนา เรื่อง หลักเกณฑ์การกำหนดโทษทางปกครองในการตรากฎหมาย วันศุกร์ ที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๐ ณ ห้องประชุมปรีดี พนมยงค์ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เข้าถึงได้จาก http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/article77/file77/c06.pdf

๑.๑ ประเทศเยอรมนี เริ่มมีแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาโทษอาญาเฟ้อ (overcriminalization) โดยแยก "การฝ่าฝืนกฎระเบียบในทางเศรษฐกิจ" ออกจาก "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ" ที่เป็นการกระทำที่เป็นภัยอันตรายร้ายแรงต่อประโยชน์อันสำคัญยิ่งของสังคม โดยบั่นทอนความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวสมควรกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา (Straftat) ในขณะที่การกระทำที่เป็นเพียง "การฝ่าฝืนกฎระเบียบในทางเศรษฐกิจ" ไม่สมควรกำหนดให้อยู่ในแดนของกฎหมายอาญา แต่ควรกำหนดให้เป็น "ความผิดต่อกฎระเบียบ" (Ordnungswidrigkeit) ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องชำระ "ค่าปรับ" (Geldbuße) ซึ่งไม่ใช่โทษปรับทางอาญา (Geldstrafe) และเป็นมาตรการที่ไม่มีลักษณะเป็นการประนามผู้กระทำความผิด ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๕๒ ได้มีการตรารัฐบัญญัติเพื่อใช้ในการพิจารณาและกำหนดโทษสำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรง คือ Gesetz über Ordnungswidrigkeiten / Act on Regulatory Offences ค.ศ. ๑๙๕๒ (พ.ศ. ๒๔๙๕) แปลตามตัวอักษรว่า "รัฐบัญญัติว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบ" หรือหากจะแปลเอาความคือ "กฎหมายว่าด้วยความผิดทางปกครอง" โดยกฎหมายฉบับนี้มีเนื้อหาประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ บททั่วไป เป็นบทบัญญัติสารบัญญัติ มีทั้งที่บัญญัติขึ้นใหม่เป็นการเฉพาะและที่กำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ ส่วนที่ ๒ วิธีพิจารณา เป็นบทบัญญัติวิธีสบัญญัติ กำหนดวิธีการพิจารณาความผิดต่อกฎระเบียบในชั้นเจ้าหน้าที่ ชั้นอัยการ ชั้นศาล การบังคับคำสั่งปรับและความสัมพันธ์กับคดีอาญา[๓] ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๖๘ ได้มีการประกาศใช้ "กฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบ ค.ศ. ๑๙๖๘ (พ.ศ. ๒๕๑๑)" ซึ่งเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบหลังจากที่ได้ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาสิบหกปี โดยได้มีการปรับปรุงเนื้อหาทั้งในส่วนสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้ รวมทั้งได้มีการยกเลิก "ความผิดผสม" (ความผิดที่อาจเป็นได้ทั้งความผิดอาญาหรือความผิดต่อกฎระเบียบ ขึ้นอยู่กับผลกระทบของการกระทำความผิดในแต่ละกรณีซึ่งเป็นดุลพินิจของผู้ใช้กฎหมาย) โดยการกำหนดให้ชัดเจนตั้งแต่แรกว่าความผิดในแต่ละเรื่องเป็นความผิดอาญาหรือความผิดต่อกฎระเบียบ ไม่ปล่อยให้เป็นอำนาจการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่หรือศาลซึ่งเป็นผู้ใช้กฎหมาย แต่ควรต้องเป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติในการกำหนดให้เกิดความชัดเจนตั้งแต่แรก ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย กฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบถูกยกร่างโดยใช้ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นต้นแบบ แต่ได้มีการปรับให้สอดคล้องกับลักษณะของความผิดต่อกฎระเบียบ (ความผิดที่ไม่ร้ายแรง) ซึ่งในการตรารัฐบัญญัติว่าด้วยการฝ่าฝืนกฎระเบียบของประเทศเยอรมนี มีแนวคิดดังนี้[๔]

(๑) เมื่อบุคคลกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง สิ่งที่ผู้นั้นสมควรได้รับจึงต้องเป็นมาตรการที่ไม่รุนแรงเพื่อให้ได้สัดส่วนกับสิ่งที่บุคคลนั้นได้กระทำและสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน ดังนั้น มาตรการบังคับที่จะใช้กับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงตามกฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบจึงมีเพียงมาตรการเดียว คือ การปรับ ไม่มีการจำคุกหรือกักขัง ตลอดจนอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการสอบสวนการกระทำความผิดก็จำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับความร้ายแรงของความผิดด้วย ในกรณีความผิดต่อกฎระเบียบจึงมีการจำกัดอำนาจสอบสวนของเจ้าหน้าที่ไม่ให้เทียบเท่ากับอำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีอาญา

---

[๓] คนันท์ ชัยชนะ, มาตรการทางกฎหมายสำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรง : กรณีศึกษากฎหมายว่าด้วยการฝ่าฝืนกฎระเบียบของประเทศเยอรมนี (Gesetz über Ordnungswidrigkeiten) หน้า ๓-๔.

[๔] เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

(๒) เมื่อมาตรการบังคับที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดเป็นมาตรการที่ไม่รุนแรง (ปรับสถานเดียว) ในขณะที่จำนวนการกระทำความผิดมีปริมาณมาก จึงมีความจำเป็นต้องลดขั้นตอนและความยุ่งยากในกระบวนการพิจารณาคดีความผิดต่อกฎระเบียบ โดยเฉพาะการกำหนดให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจสอบสวน สั่งปรับ และยึดอายัดทรัพย์สินเพื่อนำมาชำระค่าปรับได้โดยไม่ต้องฟ้องศาล รวมทั้งกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ริบทรัพย์สินที่มีไว้หรือใช้ในการกระทำความผิดได้ โดยถือเป็นมาตรการข้างเคียง

(๓) เมื่อกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการสอบสวน สั่งปรับ และบังคับตามคำสั่งได้ด้วยตัวเอง ทำให้คดีความผิดต่อกฎระเบียบจำนวนมากจบได้ในชั้นเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่จึงมีความสำคัญมากในกระบวนการพิจารณาความผิดต่อกฎระเบียบ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มหลักที่ใช้กฎหมายฉบับนี้ ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายในประเทศเยอรมนีส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้เป็นอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดต่อกฎระเบียบในเยอรมนีส่วนใหญ่จึงเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ซึ่งไม่ได้เป็นนักกฎหมายเสมอไป การนำประมวลกฎหมายอาญามาปรับใช้จึงต้องปรับให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและใช้งาน โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ใช้ไม่ใช่นักกฎหมาย ในขณะที่กฎหมายในส่วนวิธีสบัญญัติก็ต้องมีความละเอียดเพียงพอให้สามารถปฏิบัติได้โดยไม่ต้องตีความ ในระยะเริ่มแรกหลังการตรากฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบ มีการตรากฎหมายเปลี่ยนความผิดอาญามาเป็นความผิดต่อกฎระเบียบ ได้แก่ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก กฎหมายการแข่งขันทางการค้า กฎหมายผังเมือง และกฎหมายสิ่งแวดล้อม อันจะเห็นได้ว่าความผิดต่อกฎระเบียบหรือความผิดทางปกครองตามระบบกฎหมายของประเทศเยอรมนีใช้กับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงในลักษณะ mala prohibita ที่ไม่ใช่ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา และต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๗๕ จึงได้มีการลดหรือเปลี่ยนโทษอาญาครั้งใหญ่ด้วยการลดและเลิกความผิดอาญาลหุโทษ และกำหนดให้การกระทำส่วนหนึ่งไม่เป็นความผิดอีกต่อไป เช่น การขอทานและเร่ร่อนในที่สาธารณะ ส่วนหนึ่งเปลี่ยนเป็นความผิดอาญาปกติ และอีกส่วนหนึ่งได้เปลี่ยนเป็นความผิดต่อกฎระเบียบ ส่วนที่ ๓ ความผิดฐานต่าง ๆ

๑.๒ ประเทศโปรตุเกส รับแนวคิดในการลดและเลิกโทษอาญามาจากประเทศเยอรมนี โดยนักวิชาการเสนอเกณฑ์ว่าด้วยเนื้อหาของการกระทำความผิดเพื่อใช้ในการแบ่งแยกความผิดที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาและความผิดที่ไม่ร้ายแรงที่ไม่ควรเป็นความผิดอาญา โดยเสนอให้แยกการกระทำที่ไม่มีข้อตำหนิในเชิงจริยธรรมออกจากความผิดอาญาไปเป็นความผิดทางปกครอง และในปี ค.ศ. ๑๙๗๙ มีการตรารัฐกำหนด ฉบับที่ ๒๓๒/๗๙ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๗๙ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการลงโทษทางปกครองไว้โดยเฉพาะ ซึ่งในคำปรารภของรัฐกำหนดดังกล่าวได้อธิบายเหตุผลความจำเป็นในการตรากฎหมายไว้ว่า “เพื่อเป็นการสร้างระบบกฎหมายว่าด้วยการลงโทษที่แตกต่างไปจากโทษอาญา โดยควรยกเลิกโทษอาญาที่มีมากเกินความจำเป็นสำหรับการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่มีขึ้นอันเป็นความผิดที่ไม่มีข้อตำหนิในเชิงจริยธรรม เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของฝ่ายปกครอง ซึ่งการลดและเลิกโทษอาญาจะช่วยให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถใช้เวลาในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่ร้ายแรง” อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรัฐกำหนดดังกล่าวมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ต่อมาจึงได้มีการตรารัฐกำหนด ฉบับที่ ๔๓๓/๘๒ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๘๒ เพื่อเป็นกฎหมายกลางในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการลงโทษทางปกครองตามกฎหมายเฉพาะเรื่องต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ โดยในคำปรารภของรัฐกำหนดดังกล่าวได้อธิบายเหตุผลความจำเป็นในการตรากฎหมายไว้ว่า “กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางปกครองเป็นผลสืบเนื่องมาจากพัฒนาการของรัฐสมัยใหม่ที่เข้าไปแทรกแซงและควบคุม

กิจการต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ดังนั้น เพื่อให้การสั่งการของรัฐในกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีสภาพบังคับอย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้มีระบบกฎหมายพิเศษขึ้นเป็นการเฉพาะ" โดยกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้การกระทำความผิดทางปกครองมี "โทษปรับทางปกครอง" (coima) เป็นโทษหลัก และอาจมีโทษเสริม เช่น การริบทรัพย์สิน การห้ามประกอบวิชาชีพหรือประกอบกิจการ การเพิกถอนสิทธิรับเงิน หรือการเพิกถอนใบอนุญาตต่าง ๆ และหลังจากมีกฎหมายดังกล่าวก็ได้มีการตรากฎหมายเพื่อเปลี่ยนความผิดอาญามาเป็นความผิดทางปกครองอย่างต่อเนื่อง โดยการกระทำที่กฎหมายกำหนดให้เป็นการกระทำความผิดทางปกครองส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำที่มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์ของปัจเจกชนโดยตรง แต่เป็นการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่ฝ่ายปกครองใช้ควบคุมกำกับการดำเนินกิจการต่าง ๆ และในปี ค.ศ. ๒๐๐๖ ก็ได้มีการตรารัฐบัญญัติ ฉบับที่ ๓๐/๒๐๐๖ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๐๖ ปรับเปลี่ยนความผิดลหุโทษในความผิดหลายฉบับเป็นความผิดทางปกครองเช่นเดียวกับประเทศเยอรมนี[๕]

๑.๓ ประเทศอิตาลี ได้นำโทษปรับทางปกครองมาใช้แก้ปัญหาโทษอาญาเฟ้อเช่นเดียวกับประเทศเยอรมนีและประเทศโปรตุเกส โดยเริ่มใช้โทษปรับทางปกครองมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๐ ซึ่งในระยะเริ่มแรกใช้กับการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบกและข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ทางและการขนส่ง ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๗๕ จึงมีการเปลี่ยนความผิดลหุโทษที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายต่าง ๆ มาเป็นโทษปรับทางปกครอง ยกเว้นความผิดที่มีผลกระทบต่อสวัสดิภาพหรือสุขภาพ เช่น แรงงาน อาหาร สิ่งแวดล้อม หรือสุขอนามัยของประชาชน และในขณะเดียวกันในการตรากฎหมายขึ้นใหม่ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการผังเมืองและการก่อสร้าง การล่าสัตว์ การค้า ก็ได้มีการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้มากขึ้น จนปี ค.ศ. ๑๙๘๑ รัฐบาลอิตาลี ได้ตรารัฐบัญญัติ ฉบับที่ ๖๘๙ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๘๑ ว่าด้วยการปรับปรุงระบบกฎหมายอาญา เพื่อใช้เป็นกฎหมายกลางเกี่ยวกับการลงโทษทางปกครองสำหรับการกระทำความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ แต่ไม่ใช้บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรเนื่องจากมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ นอกจากนั้น ในกฎหมายฉบับนี้ยังได้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวที่เป็นความผิดลหุโทษ (contrawenzioni) ซึ่งมีโทษเรียกว่า "ammenda" และโทษปรับในระดับกลาง (delitti) ซึ่งมีโทษเรียกว่า "mutta" รวมทั้งความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกบางเรื่อง เช่น การทารุณกรรมสัตว์ การจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับใบอนุญาต เป็นโทษปรับทางปกครองไปพร้อมกัน และรัฐบาลอิตาลียังคงเดินหน้าลดและเลิกโทษอาญาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ค.ศ. ๑๙๙๙ ได้มีการตรารัฐกำหนด ฉบับที่ ๕๐๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๙๙ เปลี่ยนความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรงตามกฎหมายต่าง ๆ มาเป็นความผิดทางปกครอง เช่น ความผิดตามกฎหมายอาหาร กฎหมายเกี่ยวกับภาษี กฎหมายเกี่ยวกับการธนาคารเช่นเดียวกับประเทศเยอรมนีและประเทศโปรตุเกส[๖]

๒. กลุ่มที่สอง มีการพัฒนาโทษปรับทางปกครองขึ้นมาเพื่อใช้ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการขององค์กรอิสระ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส โดยถือว่าการพิจารณาและกำหนดค่าปรับทางปกครองเป็นคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น ในกรณีที่มีการอุทธรณ์หรือโต้แย้งการออกคำสั่งจึงอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม แต่การนำโทษทางปกครองมาใช้ในฝรั่งเศส

[๕] ศุภวัฒน์ สิงห์สุวงษ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒, หน้า ๑๘ – ๑๙.

[๖] ศุภวัฒน์ สิงห์สุวงษ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒, หน้า ๒๐ - ๒๑.

มีมิติที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐในยุคต่าง ๆ ซึ่งแต่เดิมขุนนางมีสิทธิในการลงโทษประชาชน และในระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๑๘ - ๑๙๓๙ รัฐได้ขยายบทบาทในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งได้ให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการทำบริการสาธารณะ รัฐในขณะนั้นจึงมีความจำเป็นในการนำโทษทางปกครองมาใช้ในการควบคุมและกำกับดูแล และหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้มีการนำโทษทางปกครองมาใช้มากขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะด้านการขนส่งและการจราจร และในทศวรรษที่ ๑๙๗๐ มีการเปลี่ยนระบบรัฐสวัสดิการเป็นรัฐแบบควบคุมกำกับดูแล มีการจัดตั้ง “องค์กรอิสระทางปกครอง” ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐในรูปแบบใหม่ที่มีอำนาจในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลและป้องกันการแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองในด้านข้อมูลข่าวสาร การประกอบกิจการวิทยุโทรทัศน์ หรือการแข่งขันทางการค้า โดยองค์กรนี้มีอำนาจอย่างกว้างขวางในการเสนอแนะการออกกฎระเบียบขึ้นใช้บังคับและมีอำนาจพิจารณาโทษผู้ที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ในเรื่องที่กำกับควบคุม การเกิดขึ้นขององค์กรอิสระนี้ทำให้มีการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะการกระทำทางด้านเศรษฐกิจ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งแม้ในระยะแรกตุลาการรัฐธรรมนูญจะไม่ค่อยยอมรับอำนาจขององค์กรอิสระทางปกครองในการใช้อำนาจลงโทษซึ่งเป็นอำนาจในทางตุลาการ แต่ในที่สุดได้มีการยอมรับการใช้อำนาจดังกล่าว ทั้งนี้ ภายใต้หลักการที่การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองจะต้องไม่มีลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพจนเกินควร[๗] อย่างไรก็ตาม ในฝรั่งเศสไม่มีกฎหมายกลางในการพิจารณาและลงโทษการกระทำความผิดทางปกครองเหมือนเยอรมนี โปรตุเกส หรืออิตาลี ดังที่กล่าวมาแล้ว หลักเกณฑ์ในการลงโทษปรับทางปกครองจึงเป็นไปตามแนวคำพากษาของศาล ไม่ว่าจะเป็นศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง โดยถือว่าการสั่งลงโทษปรับทางปกครองเป็นคำสั่งทางปกครองซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่อยู่ภายใต้คำสั่งในลักษณะเดียวกับการออกคำสั่งทางปกครอง และอยู่ในอำนาจของศาลปกครองในกรณีมีการโต้แย้งคำสั่ง เว้นแต่มีการกำหนดไว้ในกฎหมายใดเป็นการเฉพาะให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น โดยในส่วนของหลักเกณฑ์ในด้านรูปแบบและกระบวนการของการออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง ฝ่ายปกครองจะต้องมีการรับฟังคู่กรณีก่อนออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง หลักการพิจารณาโดยเปิดเผย การระบุเหตุผลในคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง หลักความเป็นกลางของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่ง **ในส่วนของหลักเกณฑ์ในด้านเนื้อหาจะนำหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญามาปรับใช้** ดังนั้น คำสั่งลงโทษปรับทางปกครองจะต้องไม่ขัดแย้งกับหลักที่ว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ หลักความได้สัดส่วนของการกำหนดโทษ หลักความไม่มีผลย้อนหลังของกฎหมาย[๘] หลักความมีผลย้อนหลังของกฎหมายที่กำหนดโทษเบากว่า และหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำ และกรณีที่มีการโต้แย้งคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง โดยหลักแล้วศาลปกครองจะมีอำนาจจำกัด คือมีอำนาจในการสั่งเพิกถอนคำสั่งเท่านั้น ไม่มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่ง เนื่องจากหลักการเดิมที่ตั้งศาลปกครองมาเพื่อควบคุมและตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง คือมีอำนาจในการตรวจสอบการปรับข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมาย โดยไม่มีอำนาจในการตรวจสอบความเหมาะสมของโทษที่ฝ่ายปกครองกำหนดหรือเลือกใช้ และแม้ต่อมาศาลมีแนวโน้มจะยอมรับการตรวจสอบความเหมาะสมของโทษที่ฝ่ายปกครองกำหนดว่า

---

[๗] ศุภวัฒน์ สิงห์สุวงษ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒, หน้า ๒๒ - ๒๓.

[๘] พัชฌา จิตรมหึมา ปกรณ์ ศรีเตียเพ็ชร คนึงนิจ แซ่เฮง และณัฏฐพล สกุลเมฆา, หลักเกณฑ์ในการลงโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายเยอรมันและกฎหมายฝรั่งเศสและแนวทางในการกำหนดโทษปรับทางปกครองในกฎหมายไทย, หน้า ๑๑. เข้าถึงได้จาก http://web.krisdika.go.th/data/activity/act13704.pdf

เหมาะสมกับความรุนแรงของการกระทำความผิดหรือไม่ แต่ต้องเป็นกรณีที่เป็นคำฟ้องที่ศาลมีอำนาจเต็ม และเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ[๙]

ในการพิจารณาแนวทางการตรากฎหมายของต่างประเทศ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้มีการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของกฎหมายทั้งสองกลุ่มแล้วเห็นว่า การกำหนดให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจในการพิจารณาตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายในการออกคำสั่งปรับ รวมทั้งตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าเหมาะสมกับความร้ายแรงในการกระทำความผิดหรือไม่ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมชำระค่าปรับตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับโดยให้ศาลพิจารณาทั้งข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และกำหนดค่าปรับได้ตามที่ศาลเห็นสมควรตามแนวทางของประเทศเยอรมนี จะเหมาะสมกว่าการกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครองตามแนวทางของประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำความผิดยังคงนำหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ในประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ ซึ่งศาลยุติธรรมมีความเชี่ยวชาญในการพิจารณา ประกอบกับการกำหนดให้การกำหนดโทษปรับเป็นคำสั่งทางปกครองและอยู่ในอำนาจของศาลปกครองตามแนวทางของประเทศฝรั่งเศสจะเป็นภาระของประชาชนในการนำคดีไปฟ้องเพื่อขอให้มีการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการออกคำสั่งและขอให้มีการเพิกถอนคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจึงได้ใช้แนวทางบางส่วนของประเทศเยอรมนีในการร่างกฎหมาย โดยเฉพาะการกำหนดให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาในคดีความผิดทางพินัย เนื่องจากเห็นว่ามีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากและรัฐเป็นฝ่ายที่จะต้องนำคดีไปสู่ศาลในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่ยอมรับผิดหรือไม่ยินยอมชำระค่าปรับ อันเป็นการปลดเปลื้องภาระให้แก่ประชาชนซึ่งถูกกล่าวหาเพราะตราบใดที่ศาลยังมิได้มีคำพิพากษาว่าผู้ใดกระทำความผิด ยังต้องถือว่าผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงไม่ควรเป็นภาระของประชาชนที่จะต้องไปร้องขอต่อศาลตามแนวทางของประเทศฝรั่งเศส[๑๐] และเมื่อเห็นควรกำหนดให้ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีตามแนวทางของประเทศเยอรมนี หากใช้คำว่า “โทษปรับทางปกครอง” ตามแนวความคิดของการตรากฎหมายในเริ่มแรกอาจก่อให้เกิดความสับสนในทางวิชาการว่า เหตุใดโทษปรับทางปกครองจึงอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม ประกอบกับแนวความคิดเดิมที่ต้องการสร้างระบบกฎหมายขึ้นมาใช้สำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงแทนโทษทางอาญาที่สามารถเปรียบเทียบได้ **โดยไม่ให้ถือเป็นโทษทางอาญา** จึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติคำใหม่ขึ้นมาใช้แทนโทษปรับในทางอาญาและโทษปรับทางปกครองที่มีการเริ่มนำมาใช้ในระบบกฎหมายไทย โดยได้เปลี่ยนชื่อกฎหมายเป็น “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ....” ซึ่งคำว่า “พินัย” เป็นถ้อยคำที่เคยใช้ในกฎหมายตราสามดวงและปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗[๑๑] และในกฎหมายเก่า ๆ บางฉบับ เช่น พระราชบัญญัติ

---

[๙] คนึงนิจ แซ่เฮง, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๘, หน้า ๑๔.

[๑๐] บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... (เรื่องเสร็จที่ ๑๖๘๙/๒๕๖๓), หน้า ๑๐.

[๑๑] มาตรา ๑๗ โทษปรับนั้น ท่านหมายความว่า จำนวนเงินอันกำหนดไว้ในคำพิพากษาให้ปรับเปนพินัยหลวง

จัดวางการรถไฟแลทางหลวง พุทธศักราช ๒๔๖๔[๑๒] โดยในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง “เงินค่าปรับที่จ่ายให้ทางราชการ” และผู้ที่เคยเสนอให้ใช้คำว่า “พินัย” สำหรับมาตรการบังคับทางการเงินทำนองเดียวกับโทษปรับที่ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองสามารถกำหนดได้เอง คือ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. คณิต ณ นคร[๑๓] ซึ่งเคยใช้คำนี้ในตอนที่กล่าวถึงมาตรการบังคับทางการเงินทำนองเดียวกับ “โทษปรับ” (Geldstrafe) แต่ในกฎหมายว่าด้วยการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบของประเทศเยอรมนีไม่เรียกว่า “โทษปรับ” (Geldstrafe) หากแต่เรียกว่า “พินัย” (Geldbuße) ซึ่งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายพิจารณาแล้วเห็นว่า การใช้คำว่า “ปรับเป็นพินัย” สามารถทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นมาตรการหรือการกำหนดโทษอีกลักษณะหนึ่ง ที่ไม่ใช่โทษทางอาญา โทษทางแพ่ง โทษทางปกครอง หรือโทษทางวินัย และเมื่อได้สร้างระบบการปรับเป็นพินัยขึ้นมาเพื่อใช้เป็นมาตรการลงโทษสำหรับการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงและเป็นการลงโทษต่อทรัพย์สินโดยการสั่งปรับผู้กระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียวทำนองเดียวกับโทษปรับทางปกครอง จึงควรนำหลักเกณฑ์การปรับเป็นพินัยมาใช้กับความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองด้วยเพื่อให้ระบบกฎหมายสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทำนองเดียวกับการนำหลักเกณฑ์การปรับเป็นพินัยมาใช้กับความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนโทษปรับทางปกครองให้เป็นการปรับเป็นพินัยเพื่อให้การพิจารณาและกำหนดค่าปรับโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองใช้กระบวนการเดียวกัน

[๑๒] มาตรา ๑๖๒ เมื่อผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษเพียงแต่ปรับเป็นพินัยสถานเดียว ท่านว่าพนักงานที่กรมทางได้ตั้งแต่งขึ้นเพื่อฟ้องร้องคดีนั้นมีอำนาจประนีประนอมยอมความได้ทันทีโดยยอมรับเบี้ยปรับตามอัตราอย่างสูงที่กฎหมายบัญญัติไว้ แล้วออกใบเสร็จให้เป็นสำคัญ ส่วนเงินพินัยที่เก็บได้นั้นให้กรมทางทำบัญชีส่งไปยังกระทรวงยุติธรรมฯ

[๑๓] คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓๘.

No.1

หลักการของพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

- เป็นกฎหมายกลางในการปรับเป็นพินัย
- เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว และความผิดที่มีโทษปรับทางปกครอง ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เป็นความผิดทางพินัย

พ.ร.บ.นี้ กำหนดหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้ปรับเป็นพินัย ไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง หรือการกระทำทางปกครอง และไม่เป็นโทษอาญา
2. กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย ตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนด โดยต้องไม่เกินจำนวนสูงสุดที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยกำหนดไว้
3. สำหรับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำความผิด ให้นำ ป.อาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 1 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ยกเว้น บทนิยาม โทษ การกระทำความผิดหลายบท หลายกระทง การกระทำความผิดอีก อายุความ
4. กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย
5. กำหนดอายุความ 2 ปี นับแต่วันกระทำความผิด เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นและระยะเวลาในการบังคับค่าปรับเป็นพินัย 5 ปี นับแต่มีคำสั่งหรือคำพิพากษา แต่ถ้ายึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องไว้แล้วสามารถดำเนินการต่อได้

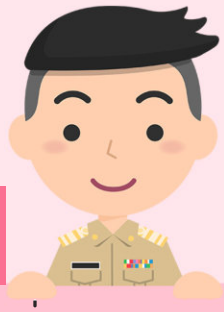

มาตรา ๑

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า
"พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕"

แม้ว่าในการกำหนดชื่อกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะหลีกเลี่ยงการใช้ชื่อกฎหมาย "ว่าด้วย" แต่โดยที่พระราชบัญญัตินี้มีหลักการประกอบด้วยการปรับเป็นพินัยและการเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายบางฉบับเป็นความผิดทางพินัยซึ่งต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย ในการใช้ชื่อจึงใช้คำว่า "ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย" เนื่องจากกฎหมายประกอบด้วยสองหลักการ

มาตรา ๒

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

โดยที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นการปฏิรูประบบการกำหนดโทษในการตรากฎหมายของประเทศไทย จึงจำเป็นต้องมีระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในการออกกฎหมายลำดับรอง รวมถึงการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนได้ศึกษาและทำความเข้าใจหลักเกณฑ์ใหม่ในการปรับเป็นพินัย จึงมีการกำหนดให้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๒๔๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติในมาตรา ๓๗ ที่บัญญัติให้ผู้มีหน้าที่และอำนาจในการออกกฎหมายลำดับรองตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๗ และการแต่งตั้งคณะกรรมการตามมาตรา ๓๘ เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๒ จึงกำหนดให้บทบัญญัติในมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่และอำนาจในการออกกฎหมายลำดับรองสามารถดำเนินการออกกฎหมายลำดับรองในส่วนที่ตนรับผิดชอบให้เสร็จก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ซึ่งเป็นแนวทางใหม่อีกประการในการตรากฎหมายที่กำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถดำเนินการยกร่างกฎหมายเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่ออนุมัติและประกาศกฎหมายลำดับรองในราชกิจจานุเบกษาได้ก่อนวันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับได้ อย่างไรก็ตาม การประกาศใช้บังคับกฎหมายลำดับรองต้องกำหนดวันใช้บังคับพร้อมกับหรือหลังจากวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ เพื่อไม่ให้เกิดผลว่าเป็นการตรากฎหมายลำดับรองโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจ เนื่องจากกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายลำดับรองยังไม่มีผลใช้บังคับ

โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ ซึ่งครบกำหนด ๒๔๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖ พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงมีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วนะ
เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 โดยจะมีผลใช้บังคับตั้งแต่
วันที่ 22 มิถุนายน 2566 เป็นต้นไป

โดยจะมีผลให้ต้องเปลี่ยนความผิดอาญาและความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางพินัย ดังนี้

1 ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว ตามกฎหมายในบัญชี 1 ท้ายพระราชบัญญัติฯ

→ เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยในวันที่ **25 ตุลาคม 2566**

- ให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาในกฎหมายดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย
- ข้อควรระวัง : ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวที่จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ไม่รวมถึง
(1) ความผิดที่มีโทษจำคุกหรือโทษที่สูงกว่าสำหรับกรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิด แต่มีโทษปรับสถานเดียวสำหรับกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดเดียวกันนั้น
(2) ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวแต่มีเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับเมื่อกระทำความผิดอีกหรือเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนดด้วย

2 ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว ตามกฎหมายในบัญชี 2 ท้ายพระราชบัญญัติฯ

→ จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย เมื่อมีการตราพระราชกฤษฎีกา

3 ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว ตามข้อบัญญัติท้องถิ่น

→ เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยในวันที่ **25 ตุลาคม 2566**

- ให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาในข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย
- อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดโทษปรับอาญาเปลี่ยนเป็นอำนาจในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยในวันที่ 25 ตุลาคม 2566

4 ความผิดที่มีโทษปรับทางปกครอง ตามกฎหมายในบัญชี 3 ท้ายพระราชบัญญัติฯ

→ เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยในวันที่ **25 ตุลาคม 2566**

- ให้ถือว่าอัตราโทษปรับทางปกครองในกฎหมายดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยและให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปรับทางปกครองตามกฎหมายดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

รายชื่อกฎหมายในบัญชี 1 บัญชี 2 และบัญชี 3
https://rb.gy/zr1qta

OCS สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
www.lawreform.go.th / www.krisdika.go.th
Thai Law Reform Commission

มาตรา ๓

ในพระราชบัญญัตินี้

"ปรับเป็นพินัย" หมายความว่า สั่งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินที่กฎหมายกำหนด

"ความผิดทางพินัย" หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย

"เจ้าหน้าที่ของรัฐ" หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานนายทะเบียน คณะบุคคล และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น บรรดาที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจปรับเป็นพินัยหรือที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๑๔

ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดบทนิยามที่มีความหมายเฉพาะหรือมีความหมายแตกต่างจากความหมายทั่วไปที่จำเป็นต้องใช้ในพระราชบัญญัตินี้ ดังต่อไปนี้

"ปรับเป็นพินัย" หมายความว่า สั่งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินที่กฎหมายกำหนด

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายคำว่า "พินัย"หมายถึง "เงินค่าปรับที่จ่ายให้ทางราชการ" แต่คำว่า "ปรับเป็นพินัย" ที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นคำที่มีความหมายเฉพาะที่ต้องการให้หมายถึงกระบวนการในการพิจารณาว่าผู้ต้องหากระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ตลอดจนการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เหมาะสมกับผลของการกระทำความผิด ประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด และสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้โดยในพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้มีการกำหนดฐานความผิดและอัตราค่าปรับไว้ แต่ฐานความผิดและอัตราค่าปรับจะมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะที่จะมีการตราขึ้นใหม่ รวมทั้งบทบัญญัติที่กำหนดโทษปรับอาญาสถานเดียวและโทษปรับทางปกครองของกฎหมายที่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยที่ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย ซึ่งหลักการในการปรับเป็นพินัยในพระราชบัญญัติฉบับนี้แตกต่างจากแนวทางของกฎหมายประเทศเยอรมนีตรงที่การสั่งให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับต้องไม่เกินที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการในการกำหนดโทษอาญาตามมาตรา ๒๙[๑๔] ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดว่าโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

---

[๑๔] มาตรา ๒๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในขณะที่กฎหมายของประเทศเยอรมนีกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลสามารถกำหนดค่าปรับสูงกว่ากฎหมายกำหนดได้ หากผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับมีมากกว่าอัตราค่าปรับที่กฎหมายบัญญัติไว้[๑๕]

"ความผิดทางพินัย" หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย

ในพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดนิยามของ "ความผิดทางพินัย" ไว้หมายถึงการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย แต่ไม่ได้กำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดทางพินัยที่ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย ดังนั้น การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดที่จะเป็นความผิดทางพินัยและต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งในอนาคตการตรากฎหมายต่าง ๆ จะต้องระบุให้ชัดเจนว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ๆ จะต้องได้รับโทษอาญาหรือต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย สำหรับแนวทางการตรากฎหมายว่าการกระทำความผิดใดที่ร้ายแรงและควรใช้โทษอาญานั้น คณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้ให้คำแนะนำไว้แล้ว[๑๖] และกรณีที่เป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรงก็พึงใช้มาตรการปรับเป็นพินัย ซึ่งในการพิจารณาในชั้นคณะกรรมาธิการร่วมของรัฐสภามีการเสนอให้มีการกำหนดนิยามให้ชัดเจนว่า "ความผิดทางพินัย" เป็นการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ในกรณีที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงและโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นด้วยกับนิยามตามร่างเดิม เนื่องจากหากมีการกำหนดนิยามตามที่มีผู้เสนอจะส่งผลให้เมื่อมีการเสนอกฎหมายกำหนดฐานความผิดเป็นพินัยจะต้องมีการพิจารณาว่าการกระทำความผิดนั้นโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวางตามที่มีการกำหนดไว้หรือไม่ รวมทั้งเมื่อกฎหมายมีการประกาศใช้บังคับแล้วอาจมีผู้โต้แย้งได้ว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายไม่ใช่ความผิดร้ายแรง เนื่องจากโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะทำให้กระบวนการการพิจารณาและบังคับใช้กฎหมายมีความยุ่งยากมากกว่าการกำหนดนิยามตามร่างเดิม ซึ่งเมื่อกฎหมายใดกำหนดให้การกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับ จึงถือว่าการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นความผิดทางพินัย

---

[๑๕] มาตรา ๑๗ วรรคสี่ แห่งกฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบ ค.ศ. ๑๙๖๘ (Ordnungswidrigkeitengesetz 1968) ค่าปรับควรมีจำนวนสูงกว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการกระทำความผิดนั้น ในกรณีที่อัตราค่าปรับขั้นสูงตามที่กฎหมายกำหนดมีจำนวนไม่เพียงพอ อาจกำหนดค่าปรับให้มีจำนวนสูงกว่าอัตราค่าปรับขั้นสูงตามที่กฎหมายกำหนดก็ได้

[๑๖] คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ ๑๓๒ ก ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒, หน้า ๒๐.

"เจ้าหน้าที่ของรัฐ" หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน นายทะเบียน คณะบุคคล และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น บรรดาที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจปรับเป็นพินัย หรือที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๑๔

โดยที่หลักการในการปรับเป็นพินัย คือการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายสามารถปรับเป็นพินัยได้ และเมื่อพิจารณาบรรดาบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบในการควบคุมหรือกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย จะมีทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน นายทะเบียน คณะบุคคล ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของคณะกรรมการหรือสภาวิชาชีพ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น เช่น เจ้าท่า ตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ในพระราชบัญญัตินี้จึงกำหนดให้บุคคลดังกล่าว มีอำนาจในการปรับเป็นเป็นพินัยได้ เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบกฎหมายในการควบคุมหรือกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายโดยตรง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายรวดเร็วและทั่วถึง ไม่กระจุกตัวอยู่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจและจะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีเวลาไปดำเนินคดีอาญาที่เป็นความผิดที่ร้ายแรงแทน อันจะส่งผลให้ระบบการบังคับใช้กฎหมายของประเทศมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน นายทะเบียน คณะบุคคล และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่นผู้ใดจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจปรับเป็นพินัยจะต้องเป็นผู้ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจปรับเป็นพินัย หรือหากกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้จะต้องเป็นผู้ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๑๔[๑๗] ซึ่งในข้อ ๑๐[๑๘] แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดแนวทางในการ

---

[๑๗] มาตรา ๑๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจะมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมายใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมาย ซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้นบัญญัติไว้ ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยมิได้บัญญัติไว้ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนด

ในการกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นใดที่มิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗ วรรคสาม และถ้าค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติไว้มีอัตราอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยก็ได้ แต่ถ้าค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติไว้มีอัตราอย่างสูงเกินหนึ่งหมื่นบาทต้องกำหนดให้การปรับเป็นพินัยกระทำเป็นองค์คณะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าสามคน

[๑๘] ข้อ ๑๐ ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยมิได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดมีอำนาจปรับเป็นพินัยให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อตำแหน่งข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่าเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย โดยในกรณีที่กฎหมายกำหนดอัตราค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดไว้ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท รัฐมนตรีจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาการปรับเป็นพินัยก็ได้

การพิจารณาปรับเป็นพินัยที่ต้องทำเป็นองค์คณะ ให้องค์คณะประกอบด้วยหัวหน้าองค์คณะหนึ่งคนและองค์คณะอีกไม่น้อยกว่าสองคน เมื่อรัฐมนตรีกำหนดให้การพิจารณาปรับเป็นพินัยในเรื่องใดอยู่ในอำนาจของผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยเพียงคนเดียว ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พบเห็นการกระทำความผิด หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดจากบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย

เมื่อการพิจารณาปรับเป็นพินัยเรื่องใดต้องทำเป็นองค์คณะ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดผู้เป็นหัวหน้าองค์คณะและองค์คณะจากบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งตามที่เห็นสมควรในระหว่างการพิจารณาปรับเป็นพินัย หากมีเหตุที่ทำให้องค์คณะคนใดคนหนึ่งไม่อาจพิจารณาปรับเป็นพินัยต่อไปได้ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐในบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งเพื่อประกอบเป็นองค์คณะแทน

ประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อตำแหน่งข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่าเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย โดยในกรณีที่กฎหมายกำหนดอัตราค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดไว้ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท รัฐมนตรี จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาการปรับเป็นพินัยก็ได้ และในกรณีที่กฎหมายกำหนดค่าปรับอย่างสูงไว้เกินหนึ่งหมื่นบาท มาตรา ๑๔ กำหนดให้การปรับเป็นพินัยต้องทำเป็นองค์คณะ โดยในข้อ ๑๐ วรรคสี่ กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดผู้เป็นหัวหน้าองค์คณะและองค์คณะจากบัญชีรายชื่อที่รัฐมนตรีประกาศไว้ตามที่เห็นสมควร โดยให้องค์คณะประกอบด้วยหัวหน้าองค์คณะหนึ่งคนและองค์คณะอีกไม่น้อยกว่าสองคนและในระหว่างการพิจารณาปรับเป็นพินัย หากมีเหตุที่ทำให้องค์คณะคนใดคนหนึ่งไม่อาจพิจารณาปรับเป็นพินัยต่อไปได้ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐในบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งเพื่อประกอบเป็นองค์คณะแทน เพื่อให้การแต่งตั้งองค์คณะมีความคล่องตัวและมีความต่อเนื่องในการพิจารณาในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในองค์คณะพ้นจากตำแหน่ง ถูกโยกย้าย หรือลาออกจากหน่วยงานของรัฐนั้น

มาตรา ๔

ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

โดยที่พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายกลางในการปรับเป็นพินัยของหน่วยงานของรัฐตามที่มีกฎหมายกำหนดความผิดเป็นพินัย จึงได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑ บททั่วไป

มาตรา ๕

การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวง ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ให้ถือว่าการปรับเป็นพินัยหรือคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นการกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครอง

การปรับเป็นพินัยไม่เป็นโทษอาญา

พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์ในทางสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติเพื่อใช้ในการพิจารณาและกำหนดค่าปรับสำหรับความผิดที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย ทำนองเดียวกับประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์ในทางสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติเพื่อใช้ในการพิจารณาและกำหนดโทษอาญา โดยมาตรา ๕ ได้กำหนดให้การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวง ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าการปรับเป็นพินัยไม่เป็นคำสั่งทางปกครองหรือการกระทำทางปกครองและไม่เป็นโทษอาญา ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้มีปัญหาในการตีความกฎหมายที่อาจจะมีขึ้นได้ว่าการพิจารณาและการออกคำสั่งปรับของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัย เป็นการกระทำทางปกครองหรือเป็นการออกคำสั่งทางปกครองซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลปกครองตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑)[๑๙] แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และต้องการเน้นให้เห็นว่าแม้ค่าปรับเป็นพินัยซึ่งเป็นการชำระเงินในทำนองเดียวกับโทษปรับสถานเดียวของโทษอาญาแต่การชำระเงินค่าปรับเป็นพินัยเป็นมาตรการทางกฎหมายในการป้องปรามการกระทำผิดกฎหมายที่ไม่ใช่โทษอาญา ดังนั้น ผลของการกระทำความผิดทางพินัยจึงมีเพียงการต้องชำระเงินค่าปรับเท่านั้น ไม่มีการจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับ ตลอดจนไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากรรมดังเช่นกรณีที่เป็นโทษอาญา เพื่อให้สอดคล้องและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง

---

[๑๙] มาตรา ๙ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

ฯลฯ ฯลฯ

มาตรา ๖

ในกรณีพระราชบัญญัตินี้มิได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้งยื่นหรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้แล้ว

ในกรณีปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าผู้กระทำความผิดทางพินัยไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ ให้แจ้งหนังสือหรือเอกสารในรูปแบบที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยสามารถเข้าใจได้ หรือจะแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยทราบด้วยการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นก็ได้

ในกระบวนการพิจารณาความผิดทางพินัยหากผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ หรือศาล จัดหาล่ามภาษามือให้หรือจัดให้ถาม ตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร

โดยที่การปรับเป็นพินัยมีกระบวนการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องติดต่อกับผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพบว่ามีการกระทำความผิดก่อนที่จะออกคำสั่งปรับเป็นพินัย ซึ่งในมาตรา ๒๐ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องส่งคำสั่งปรับให้ผู้นั้นทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เช่น การให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาตามมาตรา ๑๙[๒๐] ซึ่งในกรณีนี้มาตรา ๑๙ มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งหนังสือเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา ดังนั้น โดยหลักการย่อมเป็นไปตามที่มาตรา ๖ กำหนดไว้ คือ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้แล้ว อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่าการแจ้งหรือส่งหนังสือของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการยื่นเอกสารหรือส่งหนังสือเพื่อชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกกล่าวหาจะทำโดยวิธีการอื่นนอกจากวิธีการที่มาตรา ๖ กำหนดไว้มิได้ เพียงแต่ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารตามวิธีการที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๖ ถือว่าเป็นการยื่นโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้ได้รับจะโต้แย้งไม่ได้ ดังนั้น ในข้อ ๙[๒๑] แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐานและการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ จึงได้กำหนดให้การชี้แจง การแก้ข้อกล่าวหา หรือการยอมรับสารภาพต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ถูกกล่าวหาจะทำเป็นหนังสือ หรือทำด้วยวาจา หรือทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ในกรณีที่ทำด้วยวาจา ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบันทึกไว้และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงนามไว้เป็นหลักฐาน

---

[๒๐] มาตรา ๑๙ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหานั้นตามสมควร ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

[๒๑] ข้อ ๙ การชี้แจง การแก้ข้อกล่าวหา หรือการยอมรับสารภาพต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ถูกกล่าวหาจะทำเป็นหนังสือ หรือทำด้วยวาจา หรือทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ในกรณีที่ทำด้วยวาจาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบันทึกไว้และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงนามไว้เป็นหลักฐาน

และในข้อ ๔[๒๒] แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีช่องทางติดต่อสื่อสารโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลอื่นใดมีสิทธิยื่นคำร้อง คำรับสารภาพ คำชี้แจง คำแก้ข้อกล่าวหา แต่สำหรับการติดต่อสื่อสารที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการติดต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลอื่นใดเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน จะดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลอื่นนั้นยินยอมหรือร้องขอ

นอกจากการกำหนดหลักเกณฑ์ในการแจ้ง ยื่น หรือส่งเอกสารแล้ว ในมาตรา ๖ วรรคสาม ยังกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการพิจารณาความผิดทางพินัยไว้ด้วย โดยใช้แนวทางเช่นเดียวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาตามมาตรา ๑๓[๒๓] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ กรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยไม่สามารถพูด หรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ ให้แจ้งหนังสือหรือเอกสารในรูปแบบที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยสามารถเข้าใจได้ หรือจะแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยทราบด้วยการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นก็ได้ เช่น การใช้ภาษามือ หรือจัดทำหนังสือในรูปแบบอักษรเบรลล์ และหากผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานไม่สามารถพูด หรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ ในมาตรา ๖ วรรคสาม ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ หรือศาล จัดหาล่ามภาษามือหรือให้มีการถามตอบหรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควรได้

---

[๒๒] ข้อ ๔ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีช่องทางติดต่อสื่อสารโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลอื่นใด

ผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลอื่นใดมีสิทธิยื่นคำร้อง คำรับสารภาพ คำชี้แจง คำแก้ข้อกล่าวหา การปฏิเสธข้อกล่าวหา การแจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารอื่นใดต่อหน่วยงานของรัฐโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

ในการติดต่อสื่อสารที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการติดต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลอื่นใด ให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลอื่นนั้นยินยอมหรือร้องขอ

[๒๓] มาตรา ๑๓ การสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องแปลภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยหรือต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ล่ามแปล

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยหรือสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล จัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูด หรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล จัดหาล่ามภาษามือให้หรือจัดให้ถาม ตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร

เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยาน หรืออื่น ๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล

ให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น

ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล สั่งจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ ตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๗

ผู้ใดกระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยตามจำนวนเงินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนดตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินจำนวนสูงสุดที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้นบัญญัติไว้ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๗ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับเป็นพินัย โดยกำหนดรองรับผลของการกระทำความผิดทางพินัยไว้ว่าผู้กระทำความผิดเพียงต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจะไม่ถูกจับหรือควบคุมตัวในระหว่างการพิจารณาในชั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือในระหว่างการพิจารณาคดีในชั้นศาล รวมทั้งจะไม่ถูกกักขังแทนค่าปรับดังเช่นในคดีอาญา เนื่องจากกฎหมายถือว่าเป็นการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงจึงไม่ควรใช้มาตรการในการลงโทษที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จนเกินสมควร และนอกจากต้องชำระค่าปรับ ผู้กระทำความผิดยังสามารถกระทำการบางอย่างแทนการชำระค่าปรับหรืออาจไม่ต้องชำระค่าปรับก็ได้ หากเข้าหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่น การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับตามที่มาตรา ๑๐ บัญญัติไว้

มาตรา ๘

ให้นำบทบัญญัติในภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เฉพาะหมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา หมวด ๔ ความรับผิดในทางอาญา หมวด ๕ การพยายามกระทำความผิด และหมวด ๖ ตัวการและผู้สนับสนุน แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแก่การปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ ระเบียบดังกล่าวเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

โดยที่ความผิดทางพินัยเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเช่นเดียวกับการกระทำความผิดอาญา แต่เป็นการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงถึงขนาดที่กำหนดให้เป็นความผิดอาญา ดังนั้น มาตรา ๘ จึงให้นำหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำความผิดอาญามาใช้ในการพิจารณาการกระทำความผิดทางพินัย อย่างไรก็ตาม โดยที่การปรับเป็นพินัยไม่ถือเป็นโทษอาญาตามที่มาตรา ๕[๒๔] วรรคสอง บัญญัติไว้ ในการนำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้ มาตรา ๘ จึงบัญญัติให้นำบทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป **เฉพาะหมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา** อันเป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับโทษของบุคคล การกระทำที่ถือเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักรไทย การกระทำผิดนอกราชอาณาจักรไทย **หมวด ๔ ความรับผิดในทางอาญา** อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับองค์ประกอบในการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเจตนา ประมาท การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น

---

[๒๔] มาตรา ๕ การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวง ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ให้ถือว่าการปรับเป็นพินัยหรือคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นการกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครอง

การปรับเป็นพินัยไม่เป็นโทษอาญา

หรือเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือผู้อื่น การกระทำความผิดที่ไม่ต้องรับโทษ การกระทำความผิดของเด็ก **หมวด ๕ การพยายามกระทำความผิด และหมวด ๖ ตัวการและผู้สนับสนุน** สำหรับกรณีที่มาตรา ๘ ไม่ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับบทนิยาม โทษ การกระทำความผิดหลายบท หลายกระทง การกระทำความผิดอีก และอายุความที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ เนื่องจากในพระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาไว้เป็นการเฉพาะซึ่งแนวทางในการตรากฎหมายในลักษณะนี้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถปฏิบัติงานได้โดยสะดวกเพราะสามารถใช้หลักเกณฑ์ที่นักกฎหมายหรือผู้ปฏิบัติงานคุ้นชิน และไม่ต้องศึกษาหรือทำความเข้าใจกับบทบัญญัติของกฎหมายใหม่ เพียงแต่ต้องศึกษาหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติขึ้นใหม่เพื่อให้สอดรับกับการพิจารณาและกำหนดมาตรการบังคับในการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงเพื่อให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด ผลกระทบต่อสังคม ฐานะของผู้กระทำความผิด และผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ ถึงมาตรา ๑๘

มาตรา ๙

ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

(๑) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมจากการกระทำความผิดทางพินัย และพฤติการณ์อื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิดทางพินัย

(๒) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม การกระทำความผิดซ้ำ และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางพินัย

(๓) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิดทางพินัย

(๔) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย

โดยที่การกระทำความผิดทางพินัยเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งนับวันจะมีเพิ่มมากขึ้นตามวิวัฒนาการของสังคมรัฐ จึงมีความจำเป็นในการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสงบ อย่างไรก็ตาม เมื่อกฎหมายมีมากขึ้นจึงอาจทำให้ประชาชนกระทำความผิดโดยไม่รู้ว่ามีกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ต้องกระทำหรือห้ามมิให้กระทำและมีบทกำหนดโทษไว้ เช่น ในอดีตผู้ที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำสามารถระบายหรือปล่อยทิ้งน้ำที่ใช้แล้วลงแม่น้ำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย เนื่องจากจำนวนประชากรมีน้อยและน้ำเสียที่ปล่อยลงไปสามารถเจือจางได้โดยไม่ก่อให้เกิดมลพิษ แต่เมื่อจำนวนประชากรและอาคารต่าง ๆ มีเพิ่มมากขึ้น การที่ทุกอาคารบ้านเรือนต่างระบายน้ำทิ้งลงไปในแม่น้ำส่งผลให้เกิดมลพิษทางน้ำ รัฐจึงมีความจำเป็นในการออกกฎหมายให้อาคารบ้านเรือนต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะระบายน้ำลงในแม่น้ำลำคลอง และเมื่อประเทศพัฒนาขึ้น มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมหรือการก่อสร้างอาคาร เมื่อที่ดินมีจำกัดและราคาแพง การก่อสร้างอาคารชุดจึงมีเพิ่มมากขึ้นแทนที่บ้านในแนวราบหรือบ้านจัดสรร จึงมีความจำเป็นต้องสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมเพื่อบำบัดน้ำเสียให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดก่อนปล่อยลงไปในแม่น้ำลำคลอง รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ในการก่อสร้างอาคารชุด

ที่มีขนาดใหญ่และสูงซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้พักอาศัยโดยรอบให้ต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อลดผลกระทบที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้จากการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันของผู้อยู่อาศัยในอาคารชุด เป็นต้น ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยในมาตรา ๙ (๑) จึงกำหนดให้พิจารณาถึง**ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมจากการกระทำความผิดทางพินัย** เนื่องจากโดยหลักการตรากฎหมายที่กำหนดความผิดทางพินัยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสงบดังที่กล่าวมา

นอกจากให้พิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมแล้ว โดยที่ผู้กระทำความผิดอาจจะกระทำความผิดไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ประกอบกับกฎหมายมีจำนวนเพิ่มขึ้น มาตรา ๙ (๒) จึงกำหนดให้พิจารณาถึง**ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม การกระทำความผิดซ้ำ และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางพินัย** มาใช้ในการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัย ซึ่งหลักเกณฑ์นี้เป็นหลักเกณฑ์เดียวกับที่ศาลนำมาใช้ในการพิจารณาการรอการกำหนดโทษตามมาตรา ๕๖[๒๕] วรรคสอง หรือการรอการลงโทษตามมาตรา ๓๐/๑[๒๖] วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายอาญา

---

[๒๕] มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

ฯลฯ ฯลฯ

[๒๖] มาตรา ๓๐/๑ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะ หรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล

ฯลฯ ฯลฯ

นอกจากการพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมและเหตุทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดแล้ว โดยที่ในการกระทำความผิดทางพินัยซึ่งแม้จะเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรงถึงขนาดกำหนดโทษอาญาก็ตาม แต่โดยที่การกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง ผู้กระทำความผิดอาจได้ประโยชน์จากการกระทำความผิด โดยเฉพาะการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือการประกอบธุรกิจ ในมาตรา ๙ (๓) จึงกำหนดให้พิจารณาถึง**ประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้อื่นที่ไม่ได้กระทำความผิดแต่ได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดด้วย** เช่น กรณีการทำประมงผิดกฎหมาย แม้เจ้าของเรือประมงไม่ได้เป็นผู้นำเรือออกไปทำประมง แต่เจ้าของเรือเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการที่จ้างไต๋ (เรือ) หรือผู้ควบคุมเรือและลูกเรือที่ออกไปทำการประมง ซึ่งหากการนำเรือออกไปทำการประมงผิดกฎหมายได้สัตว์น้ำจำนวนมาก เนื่องจากใช้เครื่องมือประมงที่กฎหมายห้ามหรือทำการประมงในช่วงเวลาที่กฎหมายห้ามทำการประมง ในการกำหนดค่าปรับจึงต้องพิจารณาจากผลประโยชน์คือสัตว์น้ำที่ได้จากการกระทำความผิด รวมทั้งหากใช้เครื่องมือที่กฎหมายห้ามใช้ เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อม นอกจากจะพิจารณาผลประโยชน์ที่ได้รับแล้ว จะต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงหรือผลกระทบต่อทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมประกอบกันด้วย

ข้อเท็จจริงอีกประการที่มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ต้องพิจารณาในการกำหนดค่าปรับคือ**สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย** ซึ่งในชั้นการพิจารณาของที่ประชุมร่วมของรัฐสภามีการหยิบยกประเด็นว่าควรนำสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย (day fine) มาใช้ในการพิจารณากำหนดโทษอาญาด้วย เพื่อให้มาตรการในการลงโทษเหมาะสมกับสถานะของผู้กระทำความผิด อย่างไรก็ตาม ในชั้นการพิจารณาได้มีการเสนอข้อมูลการนำระบบการกำหนดโทษโดยใช้สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดในต่างประเทศต่อที่ประชุม ซึ่งปรากฏว่าระบบการกำหนดโทษเป็นวันและค่าปรับจะคิดตามรายได้ต่อวันของผู้กระทำความผิด (day fine) ยังจำกัดอยู่ในยุโรป (ประมาณครึ่งหนึ่งของยุโรป) และละตินอเมริกาบางประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศส่วนใหญ่ไม่ใช้ day fine กับความผิดทางพินัย อาทิเช่นในประเทศเยอรมัน[๒๗] นำมาใช้กับโทษอาญา เพราะโทษอาญามีลักษณะเป็น “การตำหนิติเตียน” โดยรัฐ ซึ่งมีผลกระทบต่อชื่อเสียงและประวัติเป็นอย่างมาก มีลักษณะเป็นเหมือน “ตราบาป” หรือ “การถูกตีตรา” ว่าเป็น “คนไม่ดีหรือคนชั่ว” สมควรจะแยกให้เห็นชัดเจนว่า ถูกปรับสูงเพราะความผิดร้ายแรงหรือเพราะรายได้สูง ในขณะที่การปรับเป็นพินัยเป็นเพียงการ “ตักเตือน” ให้รู้ถึงหน้าที่เพราะผู้ฝ่าฝืนไม่ใช่คนชั่วร้าย แต่เป็นคนปกติ ประกอบกับเมื่อมีความผิดเกิดขึ้นมากก็จะถูกเปรียบเทียบได้ง่ายว่าทำไมปรับแตกต่างกัน เช่น จอดรถในที่ห้ามจอดเรียงกันห้าคัน แต่ค่าปรับแต่ละคันไม่เท่ากัน เนื่องจากเป็นรถราคาสูงและราคาต่ำอันบ่งบอกถึงสถานะของผู้กระทำความผิด จะก่อให้เกิดความรู้สึกว่าไม่เท่าเทียม

ในประเทศออสเตรียไม่ใช้ day fine กับความผิดทางพินัย เนื่องจากเห็นว่ายุ่งยากซับซ้อน เพิ่มภาระและขั้นตอน เพราะจะต้องสืบเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ ไม่เหมาะกับคดีความผิดไม่ร้ายแรงซึ่งมีคดีจำนวนมาก และมีความจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากผู้ต้องหาซึ่งมีโอกาสให้ข้อมูลเท็จต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่าต่อหน้าศาล และหากจะนำมาใช้กับความผิดทางพินัย โดยกำหนดค่าปรับขั้นต่ำหรือกำหนดให้ใช้กับบางประเภท

---

[๒๗] Mitali Nagrecha, The Limits of Fairer Fines : Lessons from Germany, Criminal Justice Policy Program at Harvard Law School, https://www.fairtrials.org/app/uploads/2022/01/Day_Fines_Report.pdf

ความผิดก็ยิ่งทำให้มีความซับซ้อนยุ่งยากมากขึ้น[๒๘] ในประเทศอังกฤษเคยทดลองใช้ ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๙๒ ถึงปี ค.ศ. ๑๙๙๓ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีข้อถกเถียงถึงความยุติธรรมในการกำหนดโทษที่แตกต่างระหว่างคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน จึงมีการเลิกใช้ในที่สุด[๒๙] ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา[๓๐] เคยมีการทดลองนำระบบ day fine มาใช้ในบางพื้นที่[๓๑] แต่ปัจจุบันไม่มีการใช้แล้ว[๓๒]

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... และที่ประชุมร่วมจึงได้มีข้อสังเกตไปยังคณะรัฐมนตรีให้ศึกษาระบบการลงโทษปรับตามสถานะทางเศรษฐกิจ (day fine) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและผู้ด้อยฐานะ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมกฤษฎีกาพิจารณาดำเนินการ โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้นำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายมีความเห็นว่าระบบการลงโทษปรับตามสถานะทางเศรษฐกิจ (day fine) ในต่างประเทศใช้กับการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาเนื่องจากมีต้นทุนในการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของประชาชน ประกอบกับประเทศไทยยังไม่มีระบบการจัดเก็บรายได้ของประชาชน และหากนำระบบดังกล่าวมาใช้จะต้องเปลี่ยนระบบในการกำหนดโทษปรับทางอาญาใหม่จากการกำหนดจำนวนค่าปรับ เป็นการกำหนดเป็นวันปรับ และระบบกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เนื่องจากเป็นระบบที่ให้ดุลพินิจแก่ศาลในการพิจารณาสถานะทางเศรษฐกิจของแต่ละบุคคลประกอบการกำหนดโทษได้อยู่แล้ว จึงยังไม่เห็นความจำเป็นต้องนำระบบการลงโทษปรับตามสถานะทางเศรษฐกิจ (day fine) มาใช้ในประเทศไทย นอกจากนี้ คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาได้เคยพิจารณาการนำระบบการลงโทษปรับตามสถานะทางเศรษฐกิจ (day fine) มาใช้แล้ว เห็นว่า ยังไม่เหมาะสมกับประเทศไทยเช่นกัน[๓๓]

ในการพิจารณาสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัยตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙ (๔) จึงไม่ได้หมายถึงการนำระบบ day fine มาใช้ เพียงแต่ให้ดูสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย อย่างเช่นกรณีการทำประมงผิดกฎหมายที่ยกมาข้างต้น การกำหนดค่าปรับต่อเจ้าของเรือ ผู้ควบคุมเรือ (ไต๋เรือ) และคนประจำเรือ แม้ว่าทุกคนจะกระทำความผิดหรือได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิดอย่างเดียวกัน แต่การกำหนดค่าปรับสามารถกำหนดให้แตกต่างกันได้โดยดูจากสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดแต่ละคน ซึ่งวิญญูชนสามารถรู้ได้ว่าเจ้าของเรือย่อมมีสถานะทางเศรษฐกิจดีกว่าไต๋เรือ จึงควรได้รับโทษสูงกว่าไต๋เรือ และคนประจำเรือซึ่งเป็นผู้ใช้แรงงานและมีรายได้น้อยควรได้รับโทษต่ำกว่า เป็นต้น

---

[๒๘] Ewald Wiederin, Die Zukunft des Verwaltungsstrafrechts, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, https://staatsrecht.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/i_staatsrecht/Wiederin/Publikationen/EW_2006_Die_Zukunft_des_Verwaltungsstrafrechts.pdf p.74

[๒๙] https://www.cambridge.org/core/books/abs/day-fines-in-europezday-unit-fines-in-england-and-wales/201F2F9504782C2295F5D2CA366FF0E3

[๓๐] https://www.researchgate.net/publication/315790645_Day_Fines_Reviving_the_Idea_and_Reversing_the_Costly_Punitive_Trend

[๓๑] https://en.wikipedia.org/wiki/Day-fine

[๓๒] https://lawreview.uchicago.edu/publication/constitutionality-income-based-fines

[๓๓] รายละเอียดปรากฏตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๑๓/๙๑ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๕ ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โดยที่มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง ได้กำหนดกรอบแนวทางในการพิจารณาความผิดทางพินัยสำหรับการพิจารณากำหนดค่าปรับของเจ้าหน้าที่ของรัฐและศาลไว้หลายประการ ซึ่งในการพิจารณาสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิด และเพื่อให้การใช้ดุลพินิจในการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีแนวทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ในข้อ ๖[๓๔] ประกอบข้อ ๘[๓๕] แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงตามที่มาตรา ๙ บัญญัติไว้ ดังนี้

(๑) เพื่อกำหนดจำนวนค่าปรับเป็นพินัยในเบื้องต้น จากนั้นจึงพิจารณาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๙ (๒) ถึง (๔) ประกอบ เพื่อใช้เป็นเหตุในการลดหรือเพิ่มจำนวนค่าปรับเป็นพินัยที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น

(๒) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดทางพินัย จำนวนค่าปรับเป็นพินัยต้องไม่ต่ำกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับ แต่ต้องไม่เกินอัตราขั้นสูงที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยกำหนดไว้

(๓) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยมีฐานะยากจนและกระทำความผิดด้วยความจำเป็นเพื่อยังชีพของตนและครอบครัว ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดค่าปรับเป็นพินัยในอัตราต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าห้าสิบบาทหรือไม่น้อยกว่าอัตราขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ แล้วแต่กรณี โดยมิให้นำความใน (๒) คือ ผลประโยชน์จากการกระทำความผิดทางพินัยมาใช้บังคับในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยมีฐานะยากจนและกระทำความผิดด้วยความจำเป็นเพื่อยังชีพของตนและครอบครัว เนื่องจากโดยข้อเท็จจริงและสภาพของผู้กระทำความผิดมีเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้ต้องกระทำความผิด หากนำผลประโยชน์ที่ได้รับมาเป็นฐานในการกำหนดค่าปรับว่าต้องไม่ต่ำกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับ ย่อมไม่สามารถนำหลักการที่กำหนดไว้ใน (๓) เพื่อกำหนดค่าปรับเป็นพินัยในอัตราต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ สำหรับผู้ที่กระทำความผิดทางพินัยเพราะมีฐานะยากจนและกระทำความผิดด้วยความจำเป็นเพื่อยังชีพของตนและครอบครัวได้

และโดยที่การวางแนวปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นเพียงกรอบอย่างกว้าง ดังนั้น รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายที่กำหนดความผิดทางพินัยจึงสามารถกำหนดรายละเอียดในการกำหนดค่าปรับเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับให้เหมาะสมและเป็นไปในแนวทางเดียวกันได้แต่ระเบียบดังกล่าวจะต้องไม่ขัดกับแนวทางตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๖ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖

---

[๓๔] ข้อ ๖ ในการวางระเบียบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับเป็นพินัยของรัฐมนตรีตามมาตรา ๙ วรรคสาม อย่างน้อยต้องกำหนดให้มีผล ดังต่อไปนี้

(๑) ในการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงตามมาตรา ๙ (๑) เพื่อกำหนดจำนวนค่าปรับเป็นพินัยในเบื้องต้น จากนั้นจึงพิจารณาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๙ (๒) ถึง (๔) ประกอบ เพื่อใช้เป็นเหตุในการลดหรือเพิ่มจำนวนค่าปรับเป็นพินัยที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น

(๒) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดทางพินัยจำนวนค่าปรับเป็นพินัยต้องไม่ต่ำกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับ แต่ต้องไม่เกินอัตราขั้นสูงที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยกำหนดไว้

(๓) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยมีฐานะยากจนและกระทำความผิดด้วยความจำเป็นเพื่อยังชีพของตนและครอบครัว ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดค่าปรับเป็นพินัยในอัตราต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าห้าสิบบาทหรือไม่น้อยกว่าอัตราขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ แล้วแต่กรณี โดยมิให้นำความใน (๒) มาใช้บังคับ

[๓๕] ข้อ ๘ ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยไม่ได้ออกระเบียบตามข้อ ๖ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัยตามแนวทางตามข้อ ๖

หลักการสำคัญของค่าปรับเป็นพินัยอีกประการที่แตกต่างจากโทษปรับอาญาที่สามารถเปรียบเทียบได้ คือ ในการเปรียบเทียบหากผู้กระทำความผิดยินยอมชำระค่าปรับแต่ไม่นำเงินตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดมาชำระภายในเวลาที่กำหนด จะต้องถูกดำเนินคดีต่อไป แต่สำหรับการชำระค่าปรับเป็นพินัย ถ้าผู้กระทำความผิดทางพินัยร้องขอและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่อาจชำระค่าปรับในคราวเดียวได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลจะให้ผ่อนชำระก็ได้ อย่างไรก็ตาม หากผู้กระทำความผิดทางพินัยผิดนัดงวดหนึ่งงวดใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร มาตรา ๙ วรรคสอง ได้บัญญัติให้การผ่อนชำระเป็นอันยกเลิกและผู้กระทำความผิดต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยที่ยังค้างชำระอยู่ให้ครบถ้วนภายในเวลาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนด หากไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในกำหนดเวลาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนด เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินคดีต่อไปตามมาตรา ๒๓ หรือกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยขอผ่อนชำระในชั้นที่ศาลมีคำพิพากษา หากไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในเวลาที่ศาลกำหนด ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อชำระค่าปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๓๐ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดขอผ่อนชำระค่าปรับตามมาตรา ๙ วรรคสอง ไม่ใช่ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องให้ผ่อนชำระตามที่มีการร้องขอทุกกรณี โดยในข้อ ๗[๓๖] แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดแนวทางในการพิจารณาให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยผ่อนชำระไว้ โดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาฐานะการเงิน รายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน หากเห็นว่าผู้กระทำความผิดมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายซึ่งรวมถึงหนี้สินที่ต้องชำระจึงจะอนุญาตให้ผ่อนชำระได้ แต่หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำความผิดทางพินัยมีพฤติการณ์หลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัย จะไม่อนุญาตให้ผ่อนชำระก็ได้ โดยการกำหนดจำนวนเงินและระยะเวลาในการผ่อนชำระให้พิจารณาจากจำนวนค่าปรับเป็นพินัย ประกอบกับฐานะการเงิน รายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน เพื่อไม่ให้กระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้กระทำความผิดทางพินัยและครอบครัว ทั้งนี้ การผ่อนชำระต้องเสร็จสิ้นก่อนขาดอายุความตามมาตรา ๑๑ ไม่น้อยกว่าหกสิบวัน

[๓๖] ข้อ ๗ ในการพิจารณาให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยผ่อนชำระตามมาตรา ๙ วรรคสอง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาฐานะการเงิน รายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน เว้นแต่ผู้กระทำความผิดทางพินัยมีพฤติการณ์หลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัย

การกำหนดจำนวนเงินและระยะเวลาในการผ่อนชำระ ให้พิจารณาจากจำนวนค่าปรับเป็นพินัย ประกอบกับฐานะการเงิน รายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน เพื่อไม่ให้กระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้กระทำความผิดทางพินัยและครอบครัว ทั้งนี้ การผ่อนชำระต้องเสร็จสิ้นก่อนขาดอายุความตามมาตรา ๑๑ ไม่น้อยกว่าหกสิบวัน

No.2

หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย

ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริง ดังต่อไปนี้

01 ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดกับชุมชนหรือสังคม และพฤติการณ์อื่นที่เกี่ยวกับสภาพความผิด

02 ความรู้สึกผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ การศึกษา อาชีพ การกระทำความผิดซ้ำ และสิ่งที่เกี่ยวกับผู้กระทำความผิด

03 ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิด

04 สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด

การปรับเป็นพินัยมีข้อดี คือ

- ผ่อนชำระได้
- สามารถทำงานบริการสังคมแทนการชำระค่าปรับ
- ไม่มีการกักขังแทนค่าปรับ
- กรณีทำผิดเพราะยากจนหรือจำเป็นต้องดำรงชีพ สามารถปรับต่ำกว่าที่กำหนด ตักเตือนโดยไม่ปรับ หรือทำงานบริการสังคมแทนได้
- ไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากรรม

มาตรา ๑๐

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดา และกระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องเพื่อให้กำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดา และไม่มีเงินชำระค่าปรับเป็นพินัย ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องโดยแสดงเหตุผลอันสมควร เพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้สั่งปรับเป็นพินัย และผู้นั้นไม่โต้แย้งคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณามีคำสั่งต่อไป ถ้าคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล การยื่นคำร้องให้ยื่นต่อศาลที่พิจารณาคดีนั้น ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ศาลจะกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือจะว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ปรับเป็นพินัย หรือหากผู้นั้นยินยอมจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยก็ได้ หรือในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้นั้นไม่มีเงินชำระค่าปรับ จะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยก็ได้ หากผู้นั้นยินยอม

ในกรณีที่ความปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ามีกรณีตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง และผู้กระทำความผิดทางพินัยยินยอม ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งตามวรรคสาม

ในกรณีที่ความปรากฏต่อศาลในขณะที่พิพากษาว่ามีกรณีตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ศาลมีอำนาจสั่งตามวรรคสามได้แม้ผู้กระทำความผิดจะมิได้ยื่นคำร้องก็ตาม

ให้นำความในมาตรา ๓๐/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแก่การสั่งของศาลตามมาตรานี้ด้วยโดยอนุโลม

หากผู้กระทำความผิดทางพินัยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนดในการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ ศาลจะเพิกถอนคำสั่ง และออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้อง

หลักการในการขอลด งดเว้นค่าปรับเป็นพินัย และการขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๑๐ เป็นหลักเกณฑ์ประการหนึ่งในการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัยโดยคำนึงถึงสถานะทางเศรษฐกิจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙ (๔)

โดยการขอลด งดเว้นค่าปรับเป็นพินัย และการขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ สามารถแบ่งได้เป็น ๒ กรณีดังนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดา และกระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ตัวผู้กระทำความผิดสามารถร้องขอต่อศาลเพื่อขอลดค่าปรับต่ำกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดหรือจะขอทำงานบริการสังคมได้ โดยสามารถยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐพร้อมทั้งแสดงหลักฐานประกอบว่าการกระทำความผิดของตนเกิดจากเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิตอย่างไร หรือกรณีที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาลได้โดยตรง หรือกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้ยื่นคำร้อง แต่ปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าบุคคลใดกระทำความผิดเพราะเหตุดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้กำหนดค่าปรับต่ำกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือมีคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมได้ หากผู้กระทำความผิดทางพินัยยินยอม เช่นเดียวกับกรณีที่ความปรากฏต่อศาลโดยผู้กระทำความผิดไม่ได้ร้องขอ ศาลก็สามารถกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือจะว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ปรับเป็นพินัย หรือหากผู้นั้นยินยอมจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยก็ได้

สำหรับการพิจารณาว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือไม่นั้น คำว่า **"ยากจนเหลือทนทาน"** เป็นถ้อยคำที่ใช้อยู่ตามมาตรา ๓๓๕[๓๗] แห่งประมวลกฎหมายอาญา

[๓๗] มาตรา ๓๓๕ ผู้ใดลักทรัพย์

(๑) ในเวลากลางคืน

(๒) ในที่หรือบริเวณที่มีเหตุเพลิงไหม้ การระเบิด อุทกภัย หรือในที่หรือบริเวณที่มีอุบัติเหตุ เหตุทุกขภัยแก่รถไฟ หรือยานพาหนะอื่นที่ประชาชนโดยสาร หรือภัยพิบัติอื่นทำนองเดียวกันหรืออาศัยโอกาสที่มีเหตุเช่นว่านั้น หรืออาศัยโอกาสที่ประชาชนกำลังตื่นกลัวภยันตรายใด ๆ

(๓) โดยทำอันตรายสิ่งกีดกั้นสำหรับคุ้มครองบุคคลหรือทรัพย์ หรือโดยผ่านสิ่งเช่นว่านั้นเข้าไปด้วยประการใด ๆ

(๔) โดยเข้าทางช่องทางซึ่งได้ทำขึ้นโดยไม่ได้จำนงให้เป็นทางคนเข้า หรือเข้าทางช่องทางซึ่งผู้เป็นใจเปิดไว้ให้

(๕) โดยแปลงตัวหรือปลอมตัวเป็นผู้อื่น มอมหน้าหรือทำด้วยประการอื่นเพื่อไม่ให้เห็นหรือจำหน้าได้

(๖) โดยลวงว่าเป็นเจ้าพนักงาน

(๗) โดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป

(๘) ในเคหสถาน สถานที่ราชการหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะที่ตนได้เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือซ่อนตัวอยู่ในสถานที่นั้น ๆ

(๙) ในสถานที่บูชาสาธารณะ สถานีรถไฟ ท่าอากาศยาน ที่จอดรถหรือเรือสาธารณะ สาธารณสถานสำหรับขนถ่ายสินค้า หรือในยวดยานสาธารณะ

(๑๐) ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์

(๑๑) ที่เป็นของนายจ้างหรือที่อยู่ในความครอบครองของนายจ้าง

(๑๒) ที่เป็นของผู้มีอาชีพกสิกรรม บรรดาที่เป็นผลิตภัณฑ์ พืชพันธุ์ สัตว์หรือเครื่องมืออันมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรมหรือได้มาจากการกสิกรรมนั้น

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ถ้าความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยลักษณะดังที่บัญญัติไว้ในอนุมาตราดังกล่าวแล้ว ตั้งแต่สองอนุมาตราขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำต่อทรัพย์ที่เป็นโค กระบือ เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ผู้มีอาชีพกสิกรรมมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรมผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรานี้ เป็นการกระทำโดยความจำใจหรือความยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ก็ได้

ซึ่งศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ เคยอธิบายไว้ว่า ความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน หมายความในทางจำเป็นในการดำรงชีพ เช่น อดอยาก ป่วย ดินฟ้าอากาศ ทำให้ต้องลักอาหาร ยา หรือเครื่องนุ่งห่มหรือลักทรัพย์อื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัยในการดำรงชีพ ส่วนความจำใจหรือความไม่สามารถทนทานได้ หมายความว่าในขณะลักทรัพย์ไม่มีทางที่ผู้กระทำจะสนองความต้องการของตนได้โดยทางอื่นที่สุจริต ความจำใจหรือยากจนนี้ย่อมรวมถึงการบำบัดความต้องการของตนเองและบุคคลที่ผู้นั้นต้องเลี้ยงดู เช่น บุตร หรือสามีด้วย และคำนี้มีการบัญญัติในมาตรา ๕๖/๑[๓๙] แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐ และมาตรา ๕๒/๑[๔๐] แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อใช้เป็นเหตุลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกัน ซึ่งมูลเหตุแห่งการกระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ในการพิจารณาจึงสามารถใช้หลักเกณฑ์เดียวกับการกระทำความผิดเพราะความยากจนเหลือทนทานได้ คือ ผู้กระทำความผิดไม่มีทางเลือกอื่นในการหารายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัวโดยสุจริต จึงจำเป็นต้องฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การขายของริมทางเท้า เนื่องจากต้องหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว หรือการนำเรือประมงขนาดเล็กออกไปทำประมงเพื่อหาปลามาขายเพื่อเลี้ยงครอบครัว โดยอำนาจในการพิจารณาและสั่งกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือจะว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ปรับเป็นพินัยมาตรา ๑๐ กำหนดให้เป็นอำนาจของศาล เพื่อป้องกันการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนการที่ศาลจะสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับกรณีการกระทำผิดทางอาญาตามที่บัญญัติไว้

---

[๓๘] จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายอาญา ภาค ๒ ตอน ๒ และภาค ๓, กรุงเทพฯ : เนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๓๓, หน้า ๖๙๒-๖๙๓.

[๓๙] มาตรา ๕๖/๑ ผู้ใดเป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัยหรือรับไว้ ซึ่งบุคคลอายุไม่เกินสิบห้าปี ให้ทำงาน หรือให้บริการที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรงและมีผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ การเจริญเติบโต หรือพัฒนาการ หรือในลักษณะหรือในสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของบุคคลนั้น หรือขัดต่อศีลธรรมอันดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีและปรับไม่เกินสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นกรณีที่ผู้บุพการีให้ผู้สืบสันดานทำงานหรือให้บริการเพราะเหตุความยากจนเหลือทนทาน หรือเมื่อพิจารณาถึงสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปรานีอื่นแล้วศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเลยก็ได้

[๔๐] มาตรา ๕๒/๑ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๖/๑ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสี่แสนบาทต่อผู้เสียหายหนึ่งคน หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือเป็นโรคร้ายแรงซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่แปดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดแสนบาทถึงสองล้านบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม เป็นกรณีที่ผู้บุพการีให้ผู้สืบสันดานทำงานหรือให้บริการเพราะเหตุความยากจนเหลือทนทาน หรือเมื่อพิจารณาถึงสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปรานีอื่นแล้วศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเลยก็ได้

ในมาตรา ๓๐[๔๑] แห่งประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากการสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับเป็นพินัยเข้าลักษณะการเกณฑ์แรงงาน ตามมาตรา ๓๐[๔๒] ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การจะสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์จึงต้องได้รับความยินยอมจากผู้กระทำความผิด

(๒) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดา และไม่มีเงินชำระค่าปรับเป็นพินัย ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องโดยแสดงเหตุผลอันสมควรเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้

กรณีนี้ผู้กระทำความผิดสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจะยื่นคำร้องต่อศาลโดยตรงเช่นเดียวกับกรณีที่ (๑) โดยไม่ต้องมีพยานหลักฐานว่าได้กระทำความผิดเพราะเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต แต่แสดงให้ศาลเห็นว่าตนไม่มีเงินชำระค่าปรับและยินยอมทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับเป็นพินัย หรือจะเป็นกรณีที่ปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลโดยผู้กระทำความผิดมิได้ร้องขอ หากผู้นั้นยินยอม ศาลก็สามารถสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์เช่นเดียวกัน ซึ่งหลักการที่กำหนดให้ศาลเป็นผู้พิจารณาและสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์นั้นนอกจากจะแก้ไขปัญหาการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วยังเป็นไปเพื่อลดภาระให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการกำกับดูแลการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้กระทำความผิด เนื่องจากในกรณีที่ศาลเป็นผู้ออกคำสั่งในมาตรา ๑๐ วรรคหก ได้บัญญัติให้นำความในมาตรา ๓๐/๑[๔๓] แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่การสั่งของศาลตามมาตรานี้ด้วยโดยอนุโลม กล่าวคือ ศาลจะพิจารณาจากฐานะทางการเงิน

---

[๔๑] มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วยและให้นับเป็นหนึ่งวันเต็ม โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้นั้นต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อนเหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที

[๔๒] มาตรา ๓๐ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึกหรือในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ

[๔๓] มาตรา ๓๐/๑ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้

(มีต่อหน้าถัดไป)

ของผู้ต้องโทษปรับ และหากศาลเห็นสมควรและสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ ก็จะอยู่ในภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศล หรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล โดยการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับ มาตรา ๓๐/๑ บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม คือ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน

สำหรับกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับทั้งกรณีตาม (๑) และ (๒) หากผู้กระทำความผิดทางพินัยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนดในการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ ในมาตรา ๑๐ วรรคเจ็ด ได้บัญญัติให้ศาลจะเพิกถอนคำสั่ง และออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อชำระค่าปรับเป็นพินัยก็ได้ โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากค่าปรับเป็นพินัย และในวรรคแปดได้บัญญัติให้คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด เช่นเดียวกับกรณีการออกคำสั่งศาลให้ทำงานบริการสังคมในคดีอาญา แต่ในพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้อนุโลมบทบัญญัติในมาตรา ๓๐/๒[๔๔] แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้ เนื่องจากคดีความผิดทางพินัยเป็นการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง จึงต้องการให้กลไกลการบังคับใช้ทางกฎหมายมีความเรียบง่ายไม่ซับซ้อนและยุ่งยากอย่างเช่นความผิดอาญา

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๔๓)

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมหรือสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับประกอบด้วย และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้

ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้นั้นก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานตามวรรคสาม ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน สำหรับงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่เห็นสมควร

[๔๔] มาตรา ๓๐/๒ ถ้าภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๓๐/๑ แล้ว ความปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่าผู้ต้องโทษปรับมีเงินพอชำระค่าปรับได้ในเวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา ๓๐/๑ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาตดังกล่าวและปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับก็ได้

ในระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับหากผู้ต้องโทษปรับไม่ประสงค์จะทำงานดังกล่าวต่อไป อาจขอเปลี่ยนเป็นรับโทษปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับก็ได้ ในกรณีนี้ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับ

มาตรา ๑๑

ในคดีความผิดทางพินัย ถ้ามิได้มีคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือฟ้องภายในกำหนดสองปีนับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

เนื่องจากความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้มีอัตราค่าปรับต่ำสุดห้าสิบบาท และสูงสุดถึงสามสิบล้านบาท ในการกำหนดอายุความในการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือฟ้องคดีต่อศาลจึงกำหนดไว้เป็นระยะเวลาสองปี ซึ่งมากกว่าอายุความในคดีอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวสองเท่า เนื่องจากในกรณีที่กฎหมายมีการกำหนดอัตราค่าปรับไว้สูงการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานอาจจะมีความยุ่งยากกว่าคดีอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว และที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐมีปัญหาในการดำเนินคดีเนื่องจากขาดอายุความ ซึ่งการกำหนดอายุความไว้สองปีนับแต่วันกระทำความผิด หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ออกคำสั่งหรือออกคำสั่งแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธหรือไม่ยอมชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลภายในสองปีนับแต่วันที่มีการกระทำความผิด ความผิดทางพินัยก็จะยุติลงเพราะขาดอายุความตามที่มาตรา ๓๓[๔๕] (๔) บัญญัติไว้

อย่างไรก็ตาม หากกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้กำหนดอายุความไว้เป็นการเฉพาะ อายุความในการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือฟ้องคดีต่อศาลย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยกำหนดไว้ เช่น ในมาตรา ๓๑๖/๑[๔๖] แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้กำหนดให้ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้มีอายุความหนึ่งปี โดยเริ่มนับจากวันที่สำนักงาน ก.ล.ต. วินิจฉัยว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและรู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่มีการกระทำความผิดนั้น ดังนั้น หากมีการตราพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวในพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งเป็นกฎหมายในบัญชี ๒ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ จึงถือได้ว่าพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้กำหนดอายุความไว้เป็นการเฉพาะ อายุความในการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือฟ้องคดีต่อศาลย่อมเป็นไปตามที่มาตรา ๓๑๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ฯ กำหนดไว้

---

[๔๕] มาตรา ๓๓ คดีความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ ด้วยเหตุดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยหรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนแล้ว

(๒) โดยความตายของผู้กระทำความผิดทางพินัย

(๓) เมื่อมีการเปรียบเทียบความผิดอาญาตามมาตรา ๑๖ (๔)

(๔) เมื่อคดีขาดอายุความตามมาตรา ๑๑ หรือพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๒ แล้วแต่กรณี

[๔๖] มาตรา ๓๑๖/๑ ความผิดตามหมวดนี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้มีอายุความหนึ่งปี โดยเริ่มนับแต่วันที่สำนักงานวินิจฉัยว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและรู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่มีการกระทำความผิดนั้น

อนึ่ง สำหรับบรรดาความผิดทางพินัยที่เปลี่ยนจากความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ที่ไม่ได้มีการกำหนดอายุความไว้เป็นการเฉพาะ ในมาตรา ๔๔[๔๗] ได้กำหนดให้มีอายุความตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นการกระความผิดได้เกิดขึ้นก่อนจะถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย จึงให้ใช้อายุความตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่มีการกระทำความผิด คือ หนึ่งปีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๕[๔๘] (๕) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ส่วนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองที่มีลักษณะเดียวกับความผิดทางพินัยและกฎหมายส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดอายุความไว้ในมาตรา ๔๔ จึงได้กำหนดว่ากฎหมายที่มีโทษปรับทางปกครองใดไม่ได้กำหนดอายุความไว้ในกฎหมายนั้นให้มีอายุความตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๒

เมื่อได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษาอันเป็นที่สุดให้ผู้ใดชำระค่าปรับเป็นพินัย ถ้าผู้นั้นมิได้ชำระหรือชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้วแต่ยังไม่ครบถ้วน และเกินห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งหรือคำพิพากษาดังกล่าว จะบังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษาต่อผู้นั้นมิได้

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

อายุความในการบังคับคดีในคดีความผิดทางพินัยซึ่งผู้กระทำความผิดต้องชำระค่าปรับเพียงอย่างเดียว ในมาตรา ๑๒ จึงกำหนดให้มีระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งหรือศาลมีคำพิพากษาซึ่งเทียบเท่ากับอายุความในการบังคับคดีอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามที่กำหนดไว้ใน

---

[๔๗] มาตรา ๔๔ บรรดาความผิดทางพินัยที่เปลี่ยนจากความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๒ หรือความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามมาตรา ๔๓ ที่ได้กระทำก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ให้มีอายุความตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยดังกล่าว ในกรณีที่กฎหมายที่มีโทษปรับทางปกครองใดไม่ได้กำหนดอายุความไว้ในกฎหมายนั้น ให้มีอายุความตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

[๔๘] มาตรา ๙๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

(๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี

(๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

มาตรา ๙๘[๔๙] (๔) แห่งประมวลกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ได้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของผู้กระทำความผิดไว้แล้วภายในห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งหรือคำพิพากษา สามารถดำเนินการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ต่อไปได้

มาตรา ๑๓

ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้สั่งปรับเป็นพินัยรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดทราบและให้หน่วยงานของรัฐจัดทำสรุปผลการปรับเป็นพินัยของหน่วยงานนั้นแล้วเปิดเผยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ประชาชนทราบเป็นประจำทุกปี

การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้สั่งปรับเป็นพินัยรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดทราบเป็นกลไกหนึ่งในการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากทำให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีข้อมูลในการตรวจสอบการออกคำสั่งปรับของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดทำสรุปผลการปรับเป็นพินัยของหน่วยงานนั้นแล้วเปิดเผยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ประชาชนทราบเป็นประจำทุกปี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนหรือบุคคลที่สนใจการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละหน่วยงานมีข้อมูลในการตรวจสอบ รวมถึงสามารถนำข้อมูลที่จัดทำไว้ไปประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายแต่ละฉบับได้ด้วย และเพื่อให้การจัดทำรายงานของแต่ละหน่วยงาน

[๔๙] มาตรา ๙๘ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมิได้รับโทษก็ดี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมิได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดหรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้

(๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ข้อ ๙[๕๐] แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดแนวทางในการจัดทำรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทราบ โดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจัดทำรายงานเป็นรายเดือน รายไตรมาส หรือรายปี ตามที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนด โดยให้คำนึงถึงปริมาณคดีความผิดทางพินัย ส่วนการจัดทำสรุปผลการปรับเป็นพินัยเพื่อเปิดเผยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างน้อยต้องระบุข้อมูล ดังต่อไปนี้

(๑) จำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยุติการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัย

(๒) จำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับเป็นพินัย

(๓) จำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐส่งสำนวนให้พนักงานอัยการตามมาตรา ๒๓

(๔) จำนวนคดีที่พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาล

(๕) จำนวนคดีที่ศาลมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดทางพินัย และจำนวนคดีที่ศาลสั่งยกฟ้องหรือไม่รับไว้พิจารณา

(๖) จำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยทั้งหมดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลมีคำสั่งปรับเป็นพินัยและจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยทั้งหมดที่ได้รับการชำระ

(๗) จำนวนคดีที่ศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๑๐ โดยแยกคำสั่งตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

(๘) ข้อมูลอื่นตามที่คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยกำหนด

โดยการจัดทำข้อมูลข้างต้น ให้แยกตามประเภทฐานความผิดและให้จัดทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสามารถประมวลผลได้ ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการสืบค้นและนำไปใช้งาน

---

[๕๐] ข้อ ๙ ในการรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทราบตามมาตรา ๑๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจัดทำรายงานเป็นรายเดือน รายไตรมาส หรือรายปี ตามที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนด โดยให้คำนึงถึงปริมาณคดีความผิดทางพินัย

การจัดทำสรุปผลการปรับเป็นพินัยเพื่อเปิดเผยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศตามมาตรา ๑๓ อย่างน้อยต้องระบุข้อมูล ดังต่อไปนี้

(๑) จำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยุติการพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัย

(๒) จำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับเป็นพินัย

(๓) จำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐส่งสำนวนให้พนักงานอัยการตามมาตรา ๒๓

(๔) จำนวนคดีที่พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาล

(๕) จำนวนคดีที่ศาลมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดทางพินัย และจำนวนคดีที่ศาลสั่งยกฟ้องหรือไม่รับไว้พิจารณา

(๖) จำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยทั้งหมดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลมีคำสั่งปรับเป็นพินัยและจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยทั้งหมดที่ได้รับการชำระ

(๗) จำนวนคดีที่ศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๑๐ โดยแยกคำสั่งตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

(๘) ข้อมูลอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้แยกตามประเภทฐานความผิด

การจัดทำข้อมูลตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสามารถประมวลผลได้

หมวด ๒ กระบวนการพิจารณาคดีความผิดทางพินัย

มาตรา ๑๔

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจะมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมายใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้นบัญญัติไว้ ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยมิได้บัญญัติไว้ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนด

ในการกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นใดที่มิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗ วรรคสาม และถ้าค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติไว้มีอัตราอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยก็ได้ แต่ถ้าค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติไว้มีอัตราอย่างสูงเกินหนึ่งหมื่นบาท ต้องกำหนดให้การปรับเป็นพินัยกระทำเป็นองค์คณะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าสามคน

บุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการปรับเป็นพินัยคือ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัย โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจะมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมายใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้นบัญญัติไว้ ซึ่งในการตรากฎหมายกำหนดความผิดทางพินัยในอนาคต ผู้ตรากฎหมายสามารถกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน นายทะเบียน คณะบุคคล และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น เช่น เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร เป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยได้ และในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยมิได้บัญญัติเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง ได้กำหนดให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนด โดยในการกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีอำนาจปรับเป็นพินัยมาตรา ๑๔ วรรคสอง ได้กำหนดให้รัฐมนตรีต้องกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัย สำหรับวัตถุประสงค์ที่มาตรา ๑๔ วรรคสอง ห้ามมิให้รัฐมนตรีกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นใดที่มิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย เนื่องจากที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่จะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับแทน หรือกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบ องค์ประกอบของคณะกรรมการจะประกอบด้วยพนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ทำให้พนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องใช้เวลาในการดำเนินการเปรียบเทียบปรับ แทนที่จะใช้เวลาไปดำเนินคดี

ที่เป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง ดังนั้น ในการดำเนินการปรับเป็นพินัยจึงได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการปรับเป็นพินัย เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการให้ใช้เวลาในการดำเนินคดีที่เป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง เว้นแต่กรณีที่เป็นการกระทำความผิดทางพินัยอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗ วรรคสาม กล่าวคือ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันหรือทำแทนกันในการดำเนินการปรับเป็นพินัยก็ได้

การประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๑๔ นี้ คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยได้ให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๖๓๖/๒๕๖๖[๕๑] ว่าหากมีเจ้าหน้าที่ในสังกัดหน่วยงานอื่นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน นายทะเบียน คณะบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น รับผิดชอบในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติใดด้วยแล้ว รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายย่อมมีอำนาจประกาศกำหนดให้บุคคลนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยได้ แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ได้สังกัดหน่วยงานในกระทรวงหรืออยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงนั้น หรือในกรณีที่กฎหมายใดมีรัฐมนตรีผู้รักษาการหลายคน จะต้องพิจารณาว่ากฎหมายได้กำหนดอำนาจของรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายแต่ละฉบับไว้อย่างไร กรณีที่กำหนดให้รักษาการร่วมกันในการออกประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องประกาศร่วมกัน แต่หากมีการกำหนดให้รัฐมนตรีผู้รักษาการรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของตนไว้อย่างไรในการประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐมนตรีผู้รักษาการย่อมมีอำนาจในการประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในส่วนการปฏิบัติงานของตน และในกรณีกฎหมายจัดตั้งสภาวิชาชีพ เช่น พระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๕๖ คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยได้ให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๘๘๖/๒๕๖๖[๕๒] ว่าสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ไม่ใช่กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ แต่เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองซึ่งเป็นอำนาจฝ่ายเดียวของรัฐ อันได้แก่การขึ้นทะเบียนและให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และอำนาจควบคุมมาตรฐานและจรรยาบรรณการประกอบวิชาชีพ ดังนั้น จึงต้องถือว่าคณะกรรมการสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ นายกสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ และคณะกรรมการจรรยาบรรณ ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ฯ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ฯ รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงประกาศให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ฯ ได้ ส่วนเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งมิได้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ฯ นั้น รัฐมนตรีผู้รักษาการไม่อาจประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยได้

---

[๕๑] บันทึกคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เรื่อง การประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ (เรื่องเสร็จที่ ๖๓๖/๒๕๖๖)

[๕๒] บันทึกคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เรื่อง การประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๕๖ (เรื่องเสร็จที่ ๘๘๖/๒๕๖๖)

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งในการประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีอำนาจปรับเป็นพินัยที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๔ วรรคสอง คือ ถ้าค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติไว้มีอัตราอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยก็ได้ และโดยที่กฎหมายกำหนดว่าจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยก็ได้ ดังนั้น แม้ค่าปรับกฎหมายบัญญัติไว้มีอัตราอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท รัฐมนตรีจะประกาศให้กระทำเป็นองค์คณะก็ได้แต่ถ้าค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติไว้มีอัตราอย่างสูงเกินหนึ่งหมื่นบาท ต้องกำหนดให้การปรับเป็นพินัยกระทำเป็นองค์คณะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าสามคนเสมอ และเพื่อให้การประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ข้อ ๑๐[๕๓] แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดแนวทางในการประกาศกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยไว้ โดยกำหนดให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อ ตำแหน่งข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่าเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย โดยในกรณีที่กฎหมายกำหนดอัตราค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดไว้ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท รัฐมนตรีจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาการปรับเป็นพินัยก็ได้ และเมื่อรัฐมนตรีกำหนดให้การพิจารณาปรับเป็นพินัยในเรื่องใดอยู่ในอำนาจของผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยเพียงคนเดียว ในข้อ ๑๐ วรรคสาม ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พบเห็นการกระทำความผิดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดจากบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยได้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบัญชีรายชื่อที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

---

[๕๓] ข้อ ๑๐ ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยมิได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดมีอำนาจปรับเป็นพินัย ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนดบัญชีรายชื่อตำแหน่งข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการขึ้นไปหรือเทียบเท่าเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย โดยในกรณีที่กฎหมายกำหนดอัตราค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดไว้ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท รัฐมนตรีจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาการปรับเป็นพินัยก็ได้

การพิจารณาปรับเป็นพินัยที่ต้องทำเป็นองค์คณะ ให้องค์คณะประกอบด้วยหัวหน้าองค์คณะหนึ่งคนและองค์คณะอีกไม่น้อยกว่าสองคน

เมื่อรัฐมนตรีกำหนดให้การพิจารณาปรับเป็นพินัยในเรื่องใดอยู่ในอำนาจของผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยเพียงคนเดียว ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พบเห็นการกระทำความผิด หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดจากบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย

เมื่อการพิจารณาปรับเป็นพินัยเรื่องใดต้องทำเป็นองค์คณะ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดผู้เป็นหัวหน้าองค์คณะและองค์คณะจากบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่ง ตามที่เห็นสมควร

ในระหว่างการพิจารณาปรับเป็นพินัย หากมีเหตุที่ทำให้องค์คณะคนใดคนหนึ่งไม่อาจพิจารณาปรับเป็นพินัยต่อไปได้ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐในบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งเพื่อประกอบเป็นองค์คณะแทน

ซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัย แต่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐอาจจำกัดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ตามข้อ ๕ (๑)[๕๔] แห่งกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖

ส่วนกรณีการพิจารณาปรับเป็นพินัยที่ต้องทำเป็นองค์คณะ ให้องค์คณะประกอบด้วยหัวหน้าองค์คณะหนึ่งคนและองค์คณะอีกไม่น้อยกว่าสองคน โดยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดผู้เป็นหัวหน้าองค์คณะและองค์คณะจากบัญชีรายชื่อที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดไว้ และในระหว่างการพิจารณาปรับเป็นพินัย หากมีเหตุที่ทำให้องค์คณะคนใดคนหนึ่งไม่อาจพิจารณาปรับเป็นพินัยต่อไปได้ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐในบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งเพื่อประกอบเป็นองค์คณะแทน ทั้งนี้ เพื่อให้ไม่มีข้อโต้แย้งในทางกฎหมายสำหรับกระบวนการปรับพินัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาเป็นองค์คณะแทนไม่ได้ร่วมในกระบวนการพิจารณาตั้งแต่ต้น อนึ่ง องค์คณะที่มีการบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔ วรรคสอง ไม่ใช่คณะกรรมการตามกฎหมายจึงไม่มีสิทธิได้รับเบี้ยประชุม และในการพิจารณาเพื่อมีคำสั่งปรับเป็นพินัยในข้อ ๑๑[๕๕] แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาไว้โดยเฉพาะ โดยให้หัวหน้าองค์คณะและองค์คณะทุกคนมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย จะงดออกเสียงมิได้ ทั้งนี้ ตามแนวทางในการพิจารณาคดีในองค์คณะของศาล

[๕๔] ข้อ ๕ ในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อ ๔ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แสวงหาข้อเท็จจริงสำหรับการกระทำความผิดทางพินัยที่เกิดขึ้นไม่ว่าในท้องที่ใดทั่วราชอาณาจักร และการแสวงหาข้อเท็จจริงให้กระทำได้ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ทั้งนี้ เว้นแต่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะได้กำหนดเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้เป็นอย่างอื่น

(๒) ในการแสวงหาข้อเท็จจริงตาม (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้ข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐดำเนินการแทนก็ได้

[๕๕] ข้อ ๑๑ ในกรณีที่การปรับเป็นพินัยกระทำเป็นองค์คณะ ในการพิจารณาเพื่อมีคำสั่ง หัวหน้าองค์คณะและองค์คณะทุกคนมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย จะงดออกเสียงมิได้

ให้หัวหน้าองค์คณะตามข้อ ๑๐ วรรคสี่ ถามองค์คณะที่เข้าร่วมพิจารณาทีละคน ให้ออกความเห็น และลงมติทุกประเด็นที่จะพิจารณา โดยให้หัวหน้าออกความเห็นและลงมติเป็นคนสุดท้าย การวินิจฉัยให้ถือตามความเห็นของฝ่ายข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ออกเสียงลงคะแนนใหม่โดยพลันอีกครั้งหนึ่ง ถ้าคะแนนเสียงยังเท่ากันอีก ให้ถือว่าองค์คณะมีมติในทางที่เป็นคุณแก่ผู้ถูกกล่าวหามากกว่าหรือเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหาน้อยกว่า แล้วแต่กรณี

องค์คณะที่ร่วมพิจารณาผู้ใดไม่เห็นพ้องด้วยกับเสียงข้างมากมีสิทธิทำความเห็นแย้งแนบไว้ในสำนวน

No.3

เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย และคำสั่งปรับเป็นพินัย

1. **เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจปรับ**เป็นไปตามที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยกำหนดไว้ ถ้ากฎหมายเฉพาะซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยไม่กำหนดไว้ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

2. **เจ้าหน้าที่คนเดียว** มีอำนาจปรับได้สำหรับอัตราโทษอย่างสูงไม่เกิน 1 หมื่น

3. อัตราโทษอย่างสูงเกิน 1 หมื่น **ต้องทำเป็นองค์คณะ**ไม่น้อยกว่าสามคน

4. เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจพิจารณาและสั่งปรับได้ **ไม่ว่าความผิดเกิดขึ้นในท้องที่ใด**

มาตรา ๑๕

การกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดทางพินัยหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดในการปรับผู้กระทำความผิดทางพินัย

ก่อนที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยจะชำระค่าปรับเป็นพินัย หากความปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางพินัยตามกฎหมายอื่นที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่าด้วย ให้ระงับการรับชำระค่าปรับเป็นพินัยและส่งสำนวนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยสำหรับความผิดที่กฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่า เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคหนึ่งต่อไป

ในกรณีที่ได้มีคำสั่งปรับเป็นพินัยและชำระค่าปรับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนในความผิดทางพินัยบทใดบทหนึ่งแล้วไม่ว่าจะเป็นบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดหรือไม่ ให้ความผิดทางพินัยสำหรับการกระทำความผิดในบทอื่นเป็นอันยุติ

หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าปรับสำหรับการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดทางพินัยหลายบท ใช้หลักการเดียวที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๐[๕๖] แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ ให้ใช้กฎหมายบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดในการปรับผู้กระทำความผิดทางพินัย แต่ในมาตรา ๑๕ ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาโทษอาญาเฟ้อที่เกิดจากรัฐมีการออกกฎหมายเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามพัฒนาการของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ส่งผลให้ประชาชนอาจกระทำความผิดกฎหมายโดยไม่รู้ว่ามีกฎหมายดังกล่าว ในขณะที่รัฐถือว่าประชาชนจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ นอกจากนั้น ในการกระทำความผิดเพียงอย่างเดียวหรือในทางกฎหมายเรียกว่ากรรมเดียวแต่ปรากฏว่ามีกฎหมายหลายฉบับซึ่งออกโดยหน่วยงานของรัฐอีกหน่วยงานกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดทางพินัยด้วยและกำหนดค่าปรับไว้แตกต่างกัน อันส่งผลให้ประชาชนต้องถูกแต่ละหน่วยงานดำเนินคดีในการกระทำความผิดอย่างเดียวกัน ในมาตรา ๑๕ วรรคสอง จึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะไม่ดำเนินคดีต่อประชาชนซ้ำในการกระทำความผิดอย่างเดียวกัน โดยกำหนดให้ก่อนที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยจะชำระค่าปรับเป็นพินัยหากความปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าการกระทำนั้น เป็นความผิดทางพินัยตามกฎหมายอื่นที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่าด้วย ให้ระงับการรับชำระค่าปรับเป็นพินัยและส่งสำนวนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยสำหรับความผิดที่กฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่า ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งพบการกระทำความผิดโดยไม่รู้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวมีกฎหมายอื่นกำหนดค่าปรับเป็นพินัยไว้สูงกว่า และได้มีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยชำระค่าปรับเป็นพินัย และผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับเป็นพินัยไปแล้วไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดขอผ่อนชำระ ในมาตรา ๑๕ วรรคสาม ได้กำหนดให้ความผิดทางพินัยสำหรับการกระทำความผิดในบทอื่นเป็นอันยุติ คือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายอื่นจะสั่งปรับเป็นพินัยสำหรับการกระทำความผิดนั้นอีกไม่ได้ ไม่ว่ากฎหมายที่หน่วยงานนั้น ๆ จะกำหนดค่าปรับเป็นพินัยไว้สูงหรือต่ำกว่ากฎหมายที่หน่วยงานที่พบการกระทำความผิดกำหนดไว้ก็ตาม

[๕๖] มาตรา ๙๐ เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีการออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับเป็นพินัยซ้ำ ผู้กระทำความผิดสามารถใช้หลักฐานในการชำระค่าปรับกับอีกหน่วยงานไปใช้โต้แย้งได้ว่าความผิดเป็นพินัยสำหรับการกระทำความผิดในบทอื่นได้ยุติลงแล้วตนไม่ต้องชำระค่าปรับอีก อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับเป็นพินัยตามที่หน่วยงานแรกกำหนดไว้เพียงบางส่วน ผู้กระทำความผิดยังคงต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยให้ครบความผิดทางพินัยสำหรับการกระทำความผิดนั้นจึงจะยุติลงตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๓[๕๗] (๑) เช่น กรณีการเททิ้งน้ำโสโครกลงในคลองประปาซึ่งมาตรา ๒๐[๕๘] แห่งพระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. ๒๕๒๖ กำหนดให้ชำระค่าปรับไม่เกินสองพันบาท ในขณะเดียวกันในมาตรา ๕๗[๕๙] แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ผู้ซึ่งเททิ้งน้ำโสโครกลงในทางน้ำที่เป็นคลองประปาต้องชำระค่าปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หากเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาคลองประปาได้มีคำสั่งกำหนดค่าปรับหนึ่งพันบาท และผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับไปแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองซึ่งมีโทษสูงกว่าจะออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องชำระค่าปรับอีกไม่ได้

[๕๗] มาตรา ๓๓ คดีความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ ด้วยเหตุดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยหรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนแล้ว

(๒) โดยความตายของผู้กระทำความผิดทางพินัย

(๓) เมื่อมีการเปรียบเทียบความผิดอาญาตามมาตรา ๑๖ (๔)

(๔) เมื่อคดีขาดอายุความตามมาตรา ๑๑ หรือพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๒ แล้วแต่กรณี

[๕๘] มาตรา ๒๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๘ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตให้กระทำการตามมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

[๕๙] มาตรา ๕๗ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๓ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๑๖

การกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นทั้งความผิดทางพินัยและความผิดอาญา ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าความผิดอาญานั้นไม่อาจเปรียบเทียบได้ ให้ระงับการดำเนินการปรับเป็นพินัย และแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป

(๒) ในกรณีตาม (๑) ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปรับเป็นพินัยไปก่อนแล้ว การปรับเป็นพินัยดังกล่าวไม่เป็นการตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่จะดำเนินคดีอาญาและในกรณีที่ศาลในคดีอาญามีคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษอาญาแก่ผู้กระทำความผิดให้ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติและให้ศาลในคดีอาญาสั่งคืนค่าปรับเป็นพินัยที่ได้ชำระแล้วให้แก่ผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ศาลในคดีอาญาพิพากษาลงโทษปรับไม่ว่าจะลงโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลในคดีอาญาสั่งให้นำค่าปรับเป็นพินัยที่ชำระแล้วมาหักกลบกับโทษปรับ หากยังมีจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยที่ชำระแล้วเหลืออยู่ ให้ศาลในคดีอาญาสั่งให้คืนเงินที่เหลือนั้นให้แก่ผู้กระทำความผิดด้วย

(๓) ถ้าความผิดอาญานั้นเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับเป็นพินัยหรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งของศาลแล้ว ให้คดีอาญานั้นเป็นอันเลิกกัน แต่ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายจากการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้น

(๔) ถ้าความผิดอาญานั้นเปรียบเทียบได้ และได้มีการชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ความผิดทางพินัยนั้นเป็นอันยุติ

การกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการกรณีการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นทั้งความผิดทางพินัยและความผิดอาญาตามมาตรา ๑๖ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการตรากฎหมายพิเศษหรือกฎหมายเฉพาะของหน่วยงานของรัฐซึ่งมักจะกำหนดบทกำหนดโทษขึ้นมาเป็นการเฉพาะแตกต่างจากการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้แล้ว โดยมีเหตุผลว่าบทกำหนดโทษในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปรุนแรงเกินไปหรือไม่เหมาะสมกับการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานของรัฐประสงค์จะกำหนดขึ้นใหม่ และโดยที่หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษกรณีกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทในมาตรา ๙๐[๖๐] แห่งประมวลกฎหมายอาญา กำหนดให้ลงโทษบทหนัก ดังนั้น เมื่อความผิดทางพินัยเป็นการกระทำความความผิดที่ไม่ร้ายแรง จึงต้องถือว่าโทษอาญาเป็นบทหนัก ในมาตรา ๑๖ จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดกำหนดค่าปรับขึ้นใหม่เป็นการเฉพาะ ดังนี้

(๑) ถ้าความผิดอาญานั้นไม่อาจเปรียบเทียบได้ ให้ระงับการดำเนินการปรับเป็นพินัย และแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป เช่น การกระทำความผิดฐานเปลี่ยนแปลง ย้าย ทำลาย หรือกระทำให้เสียหายด้วยประการใด ๆ แก่เครื่องหมายหรือสิ่งอื่นใดที่ทางราชการได้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการขนส่งตามมาตรา ๑๖๒[๖๑] แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน

---

[๖๐] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๕๖, ข้างต้น

[๖๑] มาตรา ๑๖๒ ผู้ใดเปลี่ยนแปลง ย้าย ทำลาย หรือกระทำให้เสียหายด้วยประการใด ๆ แก่เครื่องหมายหรือสิ่งอื่นใดที่ทางราชการได้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการขนส่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

หนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเป็นความผิดฐานทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ตามมาตรา ๓๖๐[๖๒] แห่งประมวลกฎหมายอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเปรียบเทียบไม่ได้ ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกพบการกระทำความผิดให้ระงับการดำเนินการปรับเป็นพินัยและแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป

อย่างไรก็ตาม หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทราบว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญาตามมาตรา ๓๖๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ด้วย และได้มีคำสั่งปรับเป็นพินัยไปแล้ว มาตรา ๑๖ (๒) ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการยังสามารถดำเนินคดีอาญาได้ เนื่องจากถือว่าความผิดอาญาซึ่งเป็นความผิดที่ร้ายแรงกว่าและไม่สามารถเปรียบเทียบได้จึงไม่ควรให้การกระทำความผิดที่ร้ายแรงต้องระงับไปเพราะการปรับเป็นพินัยซึ่งเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง และหากศาลในคดีอาญามีคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ได้กำหนดให้ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติและให้ศาลในคดีอาญาสั่งคืนค่าปรับเป็นพินัยที่ได้ชำระแล้วให้แก่ผู้กระทำความผิด และในกรณีที่ศาลในคดีอาญาพิพากษาลงโทษปรับไม่ว่าจะลงโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลในคดีอาญาสั่งให้นำค่าปรับเป็นพินัยที่ชำระแล้วมาหักกลบกับโทษปรับ หากยังมีจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยที่ชำระแล้วเหลืออยู่ให้ศาลในคดีอาญาสั่งให้คืนเงินที่เหลือนั้นให้แก่ผู้กระทำความผิดด้วย เพื่อมิให้ขัดต่อหลักการดำเนินคดีซ้ำ

(๒) ถ้าความผิดอาญานั้นเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับเป็นพินัยหรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งของศาลแล้วให้คดีอาญานั้นเป็นอันเลิกกัน เช่น ผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงาน ตามมาตรา ๓๖๘[๖๓] แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อันเป็นความผิดลหุโทษจึงสามารถเปรียบเทียบได้ตามมาตรา ๓๗[๖๔] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

---

[๖๒] มาตรา ๓๖๐ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[๖๓] มาตรา ๓๖๘ ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการสั่งเช่นว่านั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[๖๔] มาตรา ๓๗ คดีอาญาเลิกกันได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(๒) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(๓) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานครเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(๔) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

ซึ่งมีกฎหมายในบัญชี ๑ หลายฉบับได้กำหนดโทษปรับสถานเดียวไว้และถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย อาทิเช่น การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๔๐[๖๕] แห่งพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. ๒๕๓๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท การฝ่าฝืนคำสั่งของนายทะเบียนที่เรียกให้ส่งเอกสารตามมาตรา ๑๒๓[๖๖] แห่งพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการหยุดการขุดดินหรือถมดิน มาตรา ๔๑[๖๗] แห่งพระราชบัญญัติการขุดดินถมดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาทและปรับเป็นรายวันอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาท ซึ่งหากผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับเป็นพินัยยินยอมชำระค่าปรับตามที่มีการเปรียบเทียบ ความผิดทางพินัยหรือความผิดอาญาก็จะยุติหรือเลิกกันตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๖ (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี เนื่องจากเมื่อการกระทำความผิดอย่างเดียวกันและกฎหมายต่างกำหนดให้คดีเลิกกันหรือเป็นอันยุติเมื่อมีการชำระค่าปรับ ดังนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับตามที่กฎหมายมุ่งประสงค์แล้ว แม้อัตราค่าปรับตามกฎหมายจะแตกต่างกันย่อมต้องยกประโยชน์ให้แก่ผู้กระทำความผิดอันเนื่องจากรัฐตรากฎหมายกำหนดโทษซ้ำซ้อนกัน

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่การกระทำความผิดอาญาที่สามารถเปรียบเทียบนั้น ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเอกชนหรือเป็นส่วนตัว ซึ่งในคดีอาญาการจะถอนฟ้องหรือยอมความกันต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายด้วยตามที่มาตรา ๓๖[๖๘] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนด มาตรา ๑๖ (๓) จึงกำหนดให้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายจากการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้นแม้คดีอาญาจะเลิกกันโดยผลของการชำระค่าปรับเป็นพินัย

---

[๖๕] มาตรา ๔๐ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ขัดขวาง หรือไม่ให้ความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

[๖๖] มาตรา ๑๒๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา ๗๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

[๖๗] มาตรา ๔๑ ผู้ใดได้รับคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นให้จัดการปองกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นหรือจัดการแก้ไขการขุดดินหรือถมดิน ตามมาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือมาตรา ๓๑ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันสามหมื่นบาท และปรับเป็นรายวันอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาท ตลอดเวลาที่ไม่ปฏิบัติตาม

[๖๘] มาตรา ๓๖ คดีอาญาซึ่งได้ถอนฟ้องไปจากศาลแล้ว จะนำมาฟ้องอีกหาได้ไม่เว้นแต่จะเข้าอยู่ในข้อยกเว้นต่อไปนี้

(๑) ถ้าพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีอาญาซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นไป การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่

(๒) ถ้าพนักงานอัยการถอนคดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัวไป โดยมิได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย การถอนนั้นไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่

(๓) ถ้าผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีอาญาไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นเสีย การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ เว้นแต่คดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว

มาตรา ๑๗

ผู้ใดกระทำความผิดทางพินัยอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ปรับเป็นพินัยผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป

ภายใต้บังคับวรรคสาม ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการปรับเป็นพินัย และความผิดทางพินัยตามวรรคหนึ่งอยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างหน่วยงานกัน ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเป็นพินัยในความผิดที่อยู่ในอำนาจของตนและแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจพิจารณาในความผิดทางพินัยอื่นทราบเพื่อดำเนินการต่อไปด้วย

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปรับเป็นพินัยตามวรรคหนึ่ง นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันหรือทำแทนกันในการดำเนินการปรับเป็นพินัยก็ได้ ระเบียบดังกล่าวเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หลักเกณฑ์ในการปรับเป็นพินัยสำหรับการกระทำความผิดทางพินัยหลายกรรมใช้หลักเกณฑ์เหมือนกับการกระทำความผิดอาญาหลายกรรมตามมาตรา ๙๑[๖๙] แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ ให้ปรับเป็นพินัยผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ในมาตรา ๑๗ ได้เพิ่มหลักเกณฑ์ในกรณีที่การกระทำความผิดทางพินัยอยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างหน่วยงานกัน โดยได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเป็นพินัยในความผิดที่อยู่ในอำนาจของตน และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจพิจารณาในความผิดทางพินัยอื่นทราบเพื่อดำเนินการต่อไปด้วย รวมทั้งได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันหรือทำแทนกันในการดำเนินการปรับเป็นพินัยก็ได้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและลดภาระให้กับประชาชนในการที่ไม่ต้องไปโต้แย้งหรือให้การในการดำเนินการปรับเป็นพินัยของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในการออกระเบียบตามมาตรานี้จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไม่ใช่ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติการตามกฎหมายสามารถสั่งปรับเป็นพินัยได้ อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้ยังไม่มีการออกระเบียบดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายแต่ละฉบับจึงต้องพิจารณาสั่งปรับเป็นพินัยตามกฎหมายของตน ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีประสบการณ์ในการปรับเป็นพินัยตามกฎหมายที่ตนรับผิดชอบ

---

[๖๙] มาตรา ๙๑ เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วโทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนดดังต่อไปนี้

(๑) สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี

(๒) ยี่สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีแต่ไม่เกินสิบปี

(๓) ห้าสิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๑๘

เมื่อปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าผู้ใดกระทำความผิดอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน และบางกรรมเป็นความผิดทางพินัย บางกรรมเป็นความผิดอาญา ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ปรับเป็นพินัยในกรรมที่เป็นความผิดทางพินัย และแจ้งให้พนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินคดีอาญาสำหรับกรรมที่เป็นความผิดอาญาต่อไป ในการสืบสวนและสอบสวนการกระทำความผิดอาญา หากพบว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยรวมอยู่ด้วย ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัย

หลักเกณฑ์ในการปรับเป็นพินัยกรณีผู้ใดกระทำความผิดอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันและบางกรรมเป็นความผิดทางพินัย บางกรรมเป็นความผิดอาญา เป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นใหม่เนื่องจากการปรับเป็นพินัยเป็นมาตรการใหม่ที่ไม่ใช่โทษอาญา ดังนั้น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐพบการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันและมีทั้งความผิดทางพินัยและความผิดอาญา ในมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแยกการดำเนินคดีในการปรับเป็นพินัยและอาญาออกจากกัน โดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเป็นพินัยในกรรมที่เป็นความผิดทางพินัย และแจ้งให้พนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินคดีอาญาสำหรับกรรมที่เป็นความผิดอาญาต่อไป เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้รับการร้องเรียนและออกไปตรวจสอบพบว่ามีผู้ทำทางระบายน้ำมาเชื่อมต่อกับระบบชลประทานในเขตจัดรูปที่ดินเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้และเก็บไว้เกินความจำเป็น ตามมาตรา ๕๗[๗๐] (๓) และ (๕) แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ มีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๖๔[๗๑] และปรากฏว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าว

---

[๗๐] มาตรา ๕๗ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) เทหรือทิ้งสิ่งใด ๆ หรือปลูกพืชพันธุ์ใด ๆ ในบริเวณที่มีการจัดระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นาอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่งานจัดรูปที่ดิน

(๒) ปล่อยสัตว์ใด ๆ ลงไปในบริเวณที่มีการจัดระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นาอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่งานจัดรูปที่ดิน

(๓) ทำทางระบายน้ำมาเชื่อมต่อกับระบบชลประทานหรือกระทำการใด ๆ ต่อระบบชลประทาน เพื่อส่ง กักหรือระบายน้ำจากระบบชลประทาน เว้นแต่จะดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่อธิบดีกำหนดหรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(๔) ทำให้ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นาหรือสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันเกิดความเสียหายหรือไม่สะดวกแก่การใช้

(๕) กักน้ำไว้ใช้เกินความจำเป็นแก่ที่ดินของตนหรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการขัดขวางต่อการส่งกักหรือระบายน้ำ จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่สามารถได้รับน้ำจากระบบชลประทาน

[๗๑] มาตรา ๖๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ หรือมาตรา ๕๗ (๑) (๓) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ได้ปล่อยสัตว์ลงไปในบริเวณที่มีการจัดระบบชลประทานด้วย อันเป็นความผิดตามมาตรา ๕๗ (๒) ซึ่งมาตรา ๖๕[๗๒] กำหนดโทษปรับไว้ไม่เกินสองพันบาท ซึ่งความผิดตามมาตรา ๕๗ (๒) ซึ่งมีโทษอาญาปรับสถานเดียว ได้ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีอำนาจสั่งปรับเป็นพินัย ส่วนการทำทางระบายน้ำมาเชื่อมต่อกับระบบชลประทานในเขตจัดรูปที่ดินเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้และเก็บไว้เกินความจำเป็น ซึ่งเป็นความผิดอาญา อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายก็ต้องดำเนินการเปรียบเทียบตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๘[๗๓] แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และหากผู้กระทำความผิดไม่ชำระค่าปรับ ต้องดำเนินคดีอาญาต่อไป

นอกจากนั้น ในกรณีที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษคดีอาญา หากพนักงานสอบสวนพบว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยรวมอยู่ด้วย ในมาตรา ๑๘ วรรคสอง ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัย เนื่องจากหลักการในการปรับเป็นพินัยได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบกฎหมายแต่ละฉบับมีอำนาจในการปรับเป็นพินัย

[๗๒] มาตรา ๖๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ (๒) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

[๗๓] มาตรา ๖๘ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

No.7

การปรับเป็นพินัย ในกรณีต่าง ๆ

1 กรรมเดียวเป็นความผิดทางพินัยหลายบท

- ให้ปรับโดยใช้กฎหมายที่กำหนดค่าปรับสูงสุด
- ก่อนที่ผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับ หากพบว่ามีกฎหมายของหน่วยงานอื่นมีค่าปรับสูงกว่า ให้ระงับการปรับและส่งสำนวนให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้น
- กรณีที่ได้มีคำสั่งปรับและผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับแล้ว ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ความผิดทางพินัยสำหรับการกระทำความผิดในบทอื่นเป็นอันยุติ

2 การกระทำความผิดทางพินัยหลายกรรม

- ให้ปรับทุกกรรมเรียงกระทง
- กรณีความผิดกรรมใดอยู่ในอำนาจหน่วยงานอื่น ให้แจ้งหน่วยงานนั้นดำเนินการต่อไป
- นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบให้เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกันหรือปรับแทนกันได้

3 กรรมเดียวเป็นความผิดทางพินัยและอาญา

- อาญาไม่อาจเปรียบเทียบได้ ให้ระงับการดำเนินการปรับเป็นพินัยและแจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญาต่อไป
- สั่งปรับเป็นพินัยไปแล้วไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนและอัยการในการดำเนินคดีอาญา หากศาลในคดีอาญามีคำพิพากษาสั่งลงโทษให้ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ และนำค่าปรับเป็นพินัยที่ชำระแล้วมาหักลบกับโทษปรับอาญา
- อาญาเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับเป็นพินัยให้คดีอาญานั้นเลิกกัน ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาในการเรียกร้องค่าเสียหาย
- อาญาเปรียบเทียบได้และผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับอาญาตามที่มีการเปรียบเทียบ ให้ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ

4 กระทำความผิดหลายกรรม บางกรรมเป็นพินัย บางกรรมเป็นอาญา

- ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสั่งปรับเป็นพินัย
- อาญาส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญา
- กรณีสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา หากพบว่ากระทำความผิดเป็นพินัย ให้พนักงานสอบสวน/พนักงานอัยการ แจ้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัย

มาตรา ๑๙

เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหานั้นตามสมควร ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

หลักการสำคัญในการปรับเป็นพินัยคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่ปรับเป็นพินัยจะทำหน้าที่เสมือนพนักงานสอบสวน โดยไม่ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะพบการกระทำความผิดเอง หรือมีการกล่าวหาโดยประชาชนว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยขึ้นไม่ว่าจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม และการแจ้งสามารถแจ้งเป็นหนังสือ หรือด้วยวาจา หรือโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม หรือความปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะด้วยวิธีอื่นใด เช่น มีการนำเสนอข่าวสาร หรือพบเห็นการกระทำความผิดในสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดขึ้นในท้องที่ใด ในมาตรา ๑๙ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหานั้นตามสมควร ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

กระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และการให้โอกาส ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา ในกฎกระทรวงการแสวงหาข้อเท็จจริง การรวบรวมพยานหลักฐานและการชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยหรือความปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยเกิดขึ้น ไม่ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นเอง หรือข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ บุคคลซึ่งกฎหมายที่กำหนดความผิดทางพินัยบัญญัติให้มีอำนาจในการดำเนินการตามกฎหมายนั้น แต่ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่ปรับเป็นพินัยออกตรวจและพบเห็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดทางพินัย หรือประชาชนได้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยเกิดขึ้น ในข้อ ๔[๗๔] แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเริ่มแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ในกรณีที่ความปรากฏต่อข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐ ในข้อ ๔ วรรคสอง ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบ เพื่อดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป

---

[๗๔] ข้อ ๔ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยหรือความปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยเกิดขึ้น ไม่ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นเอง มีการกล่าวหา หรือความปรากฏด้วยวิธีอื่นใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเริ่มการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยมิชักช้า

ในกรณีที่ความตามวรรคหนึ่งปรากฏต่อข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นหน้าที่ของข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบ

(๒) ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ข้อ ๕[๗๕] แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงสำหรับการกระทำความผิดทางพินัยที่เกิดขึ้นไม่ว่าในท้องที่ใดทั่วราชอาณาจักร และการแสวงหาข้อเท็จจริงให้กระทำได้ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร เว้นแต่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะได้กำหนดเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้เป็นอย่างอื่น เช่น หัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์ได้กำหนดให้พาณิชย์จังหวัดมีอำนาจปรับเป็นพินัยเฉพาะในจังหวัดของตน ดังนั้น พาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ย่อมมีอำนาจปรับเป็นพินัยและดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงสำหรับการกระทำความผิดทางพินัยที่เกิดขึ้นในท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในการแสวงหาข้อเท็จจริงเจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการเอง หรืออาจมอบหมายให้ข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐดำเนินการแทน รวมทั้งอาจขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือส่งเอกสารอย่างหนึ่งอย่างใดให้ตามที่จำเป็นก็ได้ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๗[๗๖]

(๓) การรวบรวมพยานหลักฐาน ในข้อ ๖[๗๗] แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางพินัย เพื่อให้รู้ว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยหรือไม่และใครเป็นผู้กระทำความผิด และในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเสนอพยานหลักฐานใด ๆ เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของตน ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานนั้นไว้ในสำนวนการแสวงหาข้อเท็จจริง

(๔) การให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาตามสมควร ในข้อ ๘[๗๘] แห่งกฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดหลักเกณฑ์แยกเป็น ๒ กรณี ดังนี้

---

[๗๕] ข้อ ๕ ในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อ ๔ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แสวงหาข้อเท็จจริงสำหรับการกระทำความผิดทางพินัยที่เกิดขึ้นไม่ว่าในท้องที่ใดทั่วราชอาณาจักร และการแสวงหาข้อเท็จจริงให้กระทำได้ในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ทั้งนี้ เว้นแต่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะได้กำหนดเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้เป็นอย่างอื่น

(๒) ในการแสวงหาข้อเท็จจริงตาม (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้ข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐดำเนินการแทนก็ได้

[๗๖] ข้อ ๗ เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริง เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือส่งเอกสารอย่างหนึ่งอย่างใดให้ตามที่จำเป็นก็ได้

[๗๗] ข้อ ๖ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางพินัย เพื่อให้รู้ว่ามีการกระทำความผิดทางพินัยหรือไม่และใครเป็นผู้กระทำความผิด และในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเสนอพยานหลักฐานใด ๆ เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของตน ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานนั้นไว้ในสำนวนการแสวงหาข้อเท็จจริง

[๗๘] ข้อ ๘ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นว่ามีบุคคลกำลังกระทำความผิดทางพินัย หรือมีพยานหลักฐานซึ่งแทบจะไม่มีความสงสัยว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดทางพินัย และเจ้าหน้าที่ของรัฐคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบข้อกล่าวหา พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางพินัย และแจ้งด้วยว่าผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิจะให้การทันทีหรือจะให้ถ้อยคำภายหลังภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งก็ได้ หากผู้ถูกกล่าวหายอมรับสารภาพและมิได้มีข้อโต้แย้ง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบันทึกการรับสารภาพและการไม่โต้แย้งนั้นไว้ และให้ผู้กระทำความผิดลงนามไว้เป็นหลักฐาน แล้วออกคำสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๒๐ เว้นแต่กรณีการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยต้องกระทำเป็นองค์คณะ ให้เสนอองค์คณะเพื่อพิจารณาออกคำสั่งปรับเป็นพินัยต่อไป

เมื่อมีผู้กระทำความผิดทางพินัย และมิใช่เป็นกรณีที่จะดำเนินการได้ตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมอบหมายแจ้งข้อกล่าวหา พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางพินัยต่อผู้ถูกกล่าวหาเป็นหนังสือ และแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

(๔.๑) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นว่ามีบุคคลกำลังกระทำความผิดทางพินัย ซึ่งเทียบได้กับการกระทำความผิดซึ่งหน้ากรณีการกระทำความผิดอาญา หรือมีพยานหลักฐานซึ่งแทบจะไม่มีความสงสัยว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดทางพินัย เช่น มีประชาชนถ่ายรูปหรือบันทึกวีดีโอส่งมาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐว่ามีเจ้าของอาคารวางกระถางต้นไม้บนทางเท้าหรือปลูกต้นไม้ไว้บริเวณภายนอกอาคารของตน ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๘[๗๙] แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มีความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินสองพันบาทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๔[๘๐] แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยและรู้ว่าผู้ใดเป็นเจ้าของอาคาร เจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายดังกล่าวสามารถแจ้งเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบข้อกล่าวหา พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางพินัย และต้องแจ้งด้วยว่าผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิจะให้การทันทีหรือจะให้ถ้อยคำภายหลังภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งก็ได้ หากผู้ถูกกล่าวหายอมรับสารภาพและมิได้มีข้อโต้แย้ง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบันทึกการรับสารภาพและการไม่โต้แย้งนั้นไว้ และให้ผู้กระทำความผิดลงนามไว้เป็นหลักฐาน แล้วออกคำสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๒๐[๘๑] ต่อไป

(๔.๒) กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐพบการกระทำความผิดหรือมีประชาชนถ่ายรูปหรือบันทึกวีดีโอส่งมาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ว่ามีการมีเจ้าของอาคารวางกระถางต้นไม้บนทางเท้าหรือปลูกต้นไม้ไว้บริเวณภายนอกอาคารของตนตาม (๑) แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นเจ้าของอาคาร หรือกรณีมีการกระทำความผิดทางพินัยที่กฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัยไว้เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งการออกคำสั่งปรับเป็นพินัยต้องกระทำเป็นองค์คณะ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พบการกระทำความผิดทางพินัยหรือได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาจะต้องเสนอให้องค์คณะเพื่อพิจารณาออกคำสั่งปรับเป็นพินัยต่อไปซึ่งกรณีนี้ ในข้อ ๘ [๘๒] แห่งกฎกระทรวงกำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมอบหมายมีหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางพินัยต่อผู้ถูกกล่าวหาและแจ้งให้

---

[๗๙] มาตรา ๘ เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือที่ดินผู้ใด

(๑) วางกระถางต้นไม้บนทางเท้าหรือปลูกต้นไม้ที่บริเวณภายนอกอาคารที่ตนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองและปล่อยปละละเลยให้ต้นไม้เหี่ยวแห้งหรือมีสภาพรกรุงรัง หรือปล่อยปละละเลยให้มีสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในกระถางต้นไม้หรือที่บริเวณภายนอกของอาคาร

(๒) ปล่อยปละละเลยให้ต้นไม้หรือธัญพืชที่ตนปลูกไว้หรือที่ขึ้นเองในที่ดินของตนให้เหี่ยวแห้งหรือมีสภาพรกรุงรัง หรือปล่อยปละละเลยให้มีการทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในบริเวณที่ดินของตน

ถ้าการปล่อยปละละเลยตาม (๒) มีสภาพที่ประชาชนอาจเห็นได้จากที่สาธารณะ เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

[๘๐] มาตรา ๕๔ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

[๘๑] มาตรา ๒๐ เมื่อดำเนินการตามมาตรา ๑๙ แล้ว และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพยานหลักฐานเพียงพอว่าผู้ใดกระทำความผิดทางพินัย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับเป็นพินัยและส่งคำสั่งให้ผู้นั้นทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรของผู้ถูกกล่าวหาหรือตามที่ได้แจ้งไว้ต่อหน่วยงานของรัฐ และให้ถือว่าผู้นั้นได้รับแจ้งตั้งแต่วันครบสิบห้าวันนับแต่วันที่ปรากฏในทะเบียนตอบรับ

[๘๒] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๗๘, ข้างต้น

ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ซึ่งกรณีที่กำหนดเวลาไว้แตกต่างจาก (๔.๑) เนื่องจากผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหาจากการแจ้ง ซึ่งอาจต้องใช้เวลาในการรวบรวบพยานหลักฐานในการโต้แย้ง อันแตกต่างจากการกระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีพยานหลักฐานแทบจะไม่มีความสงสัยว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดทางพินัย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นนิติบุคคล การแจ้งตาม (๔.๑) และ (๔.๒) ให้แจ้งต่อผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลนั้น

(๕) การชี้แจง การแก้ข้อกล่าวหา หรือการยอมรับสารภาพต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในข้อ ๙[๘๓] แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาจะทำเป็นหนังสือ หรือทำด้วยวาจา หรือทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ในกรณีที่ทำด้วยวาจาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบันทึกไว้และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงนามไว้เป็นหลักฐาน และการดำเนินการดังกล่าวในข้อ ๑๐[๘๔] แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิทำหนังสือแต่งตั้งทนายความหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว ให้เป็นผู้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาแทนตนหรือร่วมกับตนได้

(๖) ในระหว่างการแสวงหาข้อเท็จจริง ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาตกเป็นผู้วิกลจริต ข้อ ๑๑[๘๕] แห่งกฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐระงับการแสวงหาข้อเท็จจริงไว้จนกว่าผู้นั้นจะหายวิกลจริต ในกรณีที่คดีขาดอายุความก่อนที่ผู้นั้นจะหายวิกลจริต ให้ยุติเรื่องและจำหน่ายคดีจากสารบบ

(๗) เมื่อพ้นกำหนดเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาแล้ว ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาหรือไม่ และเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้พิจารณาจากคำชี้แจงหรือคำแก้ข้อกล่าวหา (ถ้ามี) ประกอบกับข้อเท็จจริงที่แสวงหาได้แล้ว เห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดทางพินัย ข้อ ๑๑ แห่งกฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๒๐[๘๖] ต่อไป แต่ในกรณีที่ไม่ได้ความว่าผู้นั้นกระทำความผิดทางพินัย หรือมีเหตุตามกฎหมายที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ต้องรับโทษ หรือคดีขาดอายุความแล้ว ให้สั่งยุติเรื่องและแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาและผู้กล่าวหาทราบ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่ต้องกังวลว่าจะถูกดำเนินคดีหรือไม่ และผู้กล่าวหาสามารถตรวจสอบผลของการพิจารณา การกระทำความผิดทางพินัยที่ตนได้กล่าวหาไว้ ซึ่งจะช่วยในการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อีกด้วย

(๘) การพิจารณาและออกคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาหรือนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาการส่งคำชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหา

---

[๘๓] ข้อ ๙ การชี้แจง การแก้ข้อกล่าวหา หรือการยอมรับสารภาพต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ถูกกล่าวหาจะทำเป็นหนังสือ หรือทำด้วยวาจา หรือทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ในกรณีที่ทำด้วยวาจาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบันทึกไว้และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงนามไว้เป็นหลักฐาน

[๘๔] ข้อ ๑๐ ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิทำหนังสือแต่งตั้งทนายความหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว ให้เป็นผู้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาแทนตนหรือร่วมกับตนได้

[๘๕] ข้อ ๑๑ ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาตกเป็นผู้วิกลจริตในระหว่างการแสวงหาข้อเท็จจริง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐระงับการแสวงหาข้อเท็จจริงไว้จนกว่าผู้นั้นจะหายวิกลจริต ในกรณีที่คดีขาดอายุความก่อนที่ผู้นั้นจะหายวิกลจริต ให้ยุติเรื่องและจำหน่ายคดีจากสารบบ

[๘๖] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๘๑, ข้างต้น

แต่หากมีความจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ทำให้การพิจารณาและออกคำสั่งไม่แล้วเสร็จ ในข้อ ๑๓[๘๗] แห่งกฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่จะขยายระยะเวลาเกินสองครั้งไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๓๘ และในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาโต้แย้งซึ่งจะต้องฟ้องคดีต่อผู้ถูกกล่าวหา เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการอย่างช้าไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันก่อนวันที่คดีจะขาดอายุความ

(๙) กรณีบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินสิบแปดปีเป็นผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา หรือพยาน ในการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาในการโต้แย้งในระหว่างการพิจารณาปรับเป็นพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการโดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

มาตรา ๒๐

เมื่อดำเนินการตามมาตรา ๑๙ แล้ว และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพยานหลักฐานเพียงพอว่าผู้ใดกระทำความผิดทางพินัย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับเป็นพินัย และส่งคำสั่งให้ผู้นั้นทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรของผู้ถูกกล่าวหา หรือตามที่ได้แจ้งไว้ต่อหน่วยงานของรัฐ และให้ถือว่าผู้นั้นได้รับแจ้งตั้งแต่วันครบสิบห้าวันนับแต่วันที่ปรากฏในทะเบียนตอบรับ

หลังจากที่พบการกระทำความผิดทางพินัย และได้ดำเนินการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสโต้แย้งตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๙ เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทั้งหมดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแสวงหาได้และที่ผู้ถูกกล่าวหาให้การโต้แย้ง หากเจ้าหน้าที่ของรัฐ**มีพยานหลักฐานเพียงพอ**ว่าผู้ใดกระทำความผิดทางพินัย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับเป็นพินัย อันจะเห็นได้ว่าการใช้ดุลพินิจในการปรับเป็นพินัยแตกต่างจากการกระทำความผิดอาญา ซึ่งมาตรา ๒๒๗[๘๘] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดห้ามศาลพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น หากมีความสงสัยให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

---

[๘๗] ข้อ ๑๒ เมื่อพ้นกำหนดเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาแล้ว ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาหรือไม่ และเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้พิจารณาจากคำชี้แจงหรือคำแก้ข้อกล่าวหา (ถ้ามี) ประกอบกับข้อเท็จจริงที่แสวงหาได้แล้วเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดทางพินัย ให้ดำเนินการสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๒๐ ต่อไป

ในกรณีที่ไม่ได้ความว่าผู้นั้นกระทำความผิดทางพินัย หรือมีเหตุตามกฎหมายที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ต้องรับโทษหรือคดีขาดอายุความแล้ว ให้สั่งยุติเรื่องและแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาและผู้กล่าวหาทราบ

[๘๘] มาตรา ๒๒๗ ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

เมื่อมีคำสั่งปรับให้ส่งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรของผู้ถูกกล่าวหาหรือตามที่ได้แจ้งไว้ต่อหน่วยงานของรัฐ สำหรับกรณีการกระทำความผิดตามกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนั้นต้องมีการแจ้ง ขึ้นทะเบียน หรือได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งส่วนใหญ่กฎหมายจะกำหนดให้บุคคลนั้นต้องแจ้งที่อยู่ต่อหน่วยงานของรัฐเสมอ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงสามารถส่งไปตามที่อยู่ที่ได้มีการแจ้งไว้ได้ โดยจะต้องส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับเสมอเพื่อให้มีหลักฐานว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหาและให้ถือว่าผู้นั้นได้รับแจ้งตั้งแต่วันครบสิบห้าวันนับแต่วันที่ปรากฏในทะเบียนตอบรับ และเพื่อความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดแนวทางในการทำหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาการกระทำความผิดทางพินัยไว้ ทั้งกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นบุคคลคนเดียว และเป็นองค์คณะที่หัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้มีหน้าที่แจ้งข้อกล่าวหาไว้แนบท้ายระเบียบดังกล่าว

มาตรา ๒๑

คำสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๒๐ ให้ทำเป็นหนังสือโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำอันเป็นความผิดทางพินัย

(๒) อัตราค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติ และจำนวนค่าปรับเป็นพินัยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดให้ต้องชำระ

(๓) ระยะเวลาที่ต้องชำระซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แต่ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

(๔) กระบวนการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการต่อไป ถ้าผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนด

(๕) สิทธิในการขอผ่อนชำระตามมาตรา ๙ วรรคสองหรือการยื่นคำร้องขอต่อศาลตามมาตรา ๑๐

(๖) รายละเอียดอื่นใดที่เห็นสมควรอันจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจสภาพแห่งการกระทำความผิดหรือที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกกล่าวหา

ในการส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยในมาตรา ๒๑ ได้กำหนดรายละเอียดของคำสั่งปรับเป็นพินัยไว้ซึ่งคล้ายคลึงกับการแจ้งคำสั่งทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และเพื่อความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดแนวทางในการทำคำสั่งปรับเป็นพินัยไว้แนบท้ายระเบียบดังกล่าว

No.4

คำสั่งปรับเป็นพินัย ต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
การกระทำความผิด

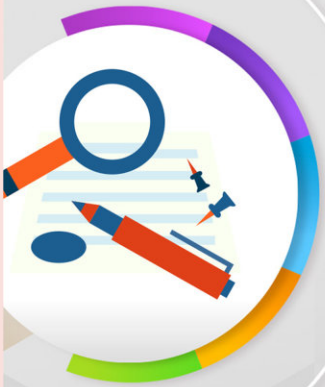

1. อัตราค่าปรับที่กฎหมายบัญญัติไว้ และจำนวนค่าปรับที่เจ้าหน้าที่กำหนด
2. ระยะเวลาในการชำระ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 15 วัน แต่ไม่เกิน 30 วัน
3. กระบวนการที่จะดำเนินการต่อไป หากผู้กระทำความผิดปฏิเสธ หรือไม่ชำระค่าปรับ
4. สิทธิในการขอผ่อนชำระ หรือการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อลดค่าปรับ หรือขอทำงานบริการสังคม
5. รายละเอียดอื่นตามที่เห็นสมควร เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข้าใจ
6.

มาตรา ๒๒

ความในมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ ไม่ใช้บังคับแก่การดำเนินการเกี่ยวกับความผิดทางพินัยที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้บัญญัติวิธีดำเนินการไว้เป็นการเฉพาะหรือแตกต่างไปจากบทบัญญัติแห่งมาตราดังกล่าว

ในกรณีที่กฎหมายเฉพาะได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐาน การแจ้งข้อกล่าวหา และการออกคำสั่งปรับไว้เป็นการเฉพาะหรือแตกต่างจากที่มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ กำหนดไว้ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการตามที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้บัญญัติ เช่น กรณีการออกคำสั่งปรับตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก ที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการออกใบสั่งตามมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๐/๑ หรือการยึดใบอนุญาตใบขับขี่หรือบันทึกการยึดใบอนุญาตใบขับขี่ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์และแจ้งการสั่งยึดใบอนุญาตใบขับขี่พร้อมด้วยเหตุผลในการสั่งยึดใบอนุญาตใบขับขี่ ไว้จนกว่าผู้กระทำความผิดได้มีการชำระค่าปรับตามมาตรา ๑๔๐/๓ และมาตรา ๑๔๑ เป็นต้น

มาตรา ๒๓

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา ๒๐ ปฏิเสธข้อกล่าวหา หรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลต่อไป เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลได้เอง เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจดำเนินการฟ้องคดีโดยไม่ต้องส่งให้พนักงานอัยการ

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า ในการปรับเป็นพินัยเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนในคดีอาญา ดังนั้น เมื่อได้มีการแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัยแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดไว้ในหนังสือแจ้งคำสั่งปรับเป็นพินัย มาตรา ๒๓ ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลต่อไป ทั้งนี้ เพื่อลดขั้นตอนในการดำเนินคดีซึ่งแตกต่างจากการปรับทางปกครองที่ผู้อยู่ภายใต้บังคับของคำสั่งปรับมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งก่อนที่จะนำคดีไปฟ้องศาลปกครองเพื่อให้เพิกถอนคำสั่งปรับ และในกรณีกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลได้เอง เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจดำเนินการฟ้องคดีโดยไม่ต้องส่งให้พนักงานอัยการ เช่น กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องคดีแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิผู้บริโภคต่อศาลได้ หรือกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานที่กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจฟ้องคดีแรงงานให้แก่ลูกจ้างได้ แต่ไม่ตัดสิทธิเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายดังกล่าวที่จะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาล เนื่องจากมาตรา ๒๓ ใช้คำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจดำเนินการฟ้องคดีโดยไม่ต้องส่งให้พนักงานอัยการ”

มาตรา ๒๔

ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพบการกระทำความผิดทางพินัย ให้มีหน้าที่แจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายนั้น ๆ เพื่อพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัยต่อไป เว้นแต่เป็นความผิดทางพินัยที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีเช่นนั้นให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในการปรับเป็นพินัยมีวัตถุประสงค์หลักในการให้ข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจตราการกระทำความผิดและดำเนินการปรับเป็นพินัย ซึ่งในทางปฏิบัติหากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพบการกระทำความผิดทางพินัย ในมาตรา ๒๔ ได้กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายนั้น ๆ เพื่อพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัยต่อไป เนื่องจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไม่มีอำนาจปรับเป็นพินัย ยกเว้นแต่ความผิดทางพินัยที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น กฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกที่กำหนดให้ข้าราชการตำรวจเป็นหัวหน้าเจ้าพนักงานและเจ้าพนักงานจราจรซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติการตามกฎหมาย และนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้รักษาการตามกฎหมายได้กำหนดให้หัวหน้าเจ้าพนักงานและเจ้าพนักงานจราจรเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวสามารถสั่งปรับเป็นพินัยสำหรับการกระทำความผิดที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยได้

มาตรา ๒๕

เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนคดีความผิดทางพินัยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากพนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ดำเนินการเพื่อฟ้องคดีต่อศาล โดยจะมีหรือไม่มีตัวผู้ถูกกล่าวหาไปศาลก็ได้

ในกรณีพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ให้แจ้งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐทราบพร้อมทั้งเหตุผล หากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของพนักงานอัยการให้ทำความเห็นแย้งเสนอไปยังผู้ดำรงตำแหน่งเหนือพนักงานอัยการที่มีคำสั่งเพื่อชี้ขาด เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้วให้พนักงานอัยการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเป็นหนังสือด้วย

ในการพิจารณาสำนวน พนักงานอัยการมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม รวมทั้งมีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำได้ตามที่เห็นสมควร หรือจะสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัตินี้ และการกำหนดผู้มีอำนาจชี้ขาดความเห็นแย้ง ให้อัยการสูงสุดออกระเบียบให้พนักงานอัยการปฏิบัติได้ และเพื่อประโยชน์ในการประสานและร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนรวมทั้งสอดคล้องกับเขตอำนาจของพนักงานอัยการ อัยการสูงสุดจะมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบถึงแนวปฏิบัติในการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการในแต่ละท้องที่ก็ได้

เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนคดีความผิดทางพินัยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ได้กำหนดให้พนักงานอัยการกลั่นกรองคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐในทำนองเดียวกับการดำเนินคดีอาญา ซึ่งหากอัยการเห็นด้วยกับคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็ให้ดำเนินการเพื่อฟ้องคดีต่อศาล แต่การฟ้องคดีต่อศาลสำหรับคดีความผิดทางพินัยจะมีหรือไม่มีตัวผู้ถูกกล่าวหาไปศาลก็ได้ ซึ่งแตกต่างจากคดีอาญาที่มาตรา ๑๔๒[๘๙] ประกอบกับมาตรา ๑๖๕[๙๐] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้ในกรณีเห็นควรสั่งฟ้องคดี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว และในวันไต่สวนมูลฟ้องต้องนำตัวจำเลยมาศาล

ในกรณีพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนแล้วไม่เห็นด้วยกับคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง กำหนดให้อัยการสั่งไม่ฟ้อง โดยต้องแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทราบพร้อมทั้งเหตุผล หากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ทำความเห็นแย้งเสนอไปยังผู้ดำรงตำแหน่งเหนือพนักงานอัยการที่มีคำสั่งเพื่อชี้ขาด ซึ่งเป็นการถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจเช่นเดียวกับกระบวนการดำเนินคดีอาญา ในมาตรา ๑๔๕[๙๑] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจทำความเห็นแย้งแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัด

---

[๘๙] มาตรา ๑๔๒ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุม หรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้องสำนวนการสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราวถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว หรือผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไป

แต่ถ้าเป็นความผิด ซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

[๙๐] มาตรา ๑๖๕ ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้อง ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้ว ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดรายงานไว้ และดำเนินการต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ

ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไปกับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มา แต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น

[๙๑] มาตรา ๑๔๕ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการ ถ้าในนครหลวงกรุงเทพธนบุรีให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้ มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจในนครหลวงกรุงเทพธนบุรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน

(มีต่อหน้าถัดไป)

และในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทำความเห็นแย้ง มาตรา ๒๕ วรรคสี่ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งเหนือพนักงานอัยการมีคำสั่งชี้ขาด เพื่อให้กระบวนการดำเนินคดีมีความรวดเร็ว และเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้วให้พนักงานอัยการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเป็นหนังสือด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาทราบว่าตนไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา

ในกระบวนการพิจารณาสำนวนพนักงานอัยการมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมรวมทั้งมีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำได้ตามที่เห็นสมควร หรือจะสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการก็ได้สำหรับการพิจารณาสำนวน และผู้ดำรงตำแหน่งเหนือพนักงานอัยการที่มีคำสั่งชี้ขาดความเห็นแย้งเป็นไปตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีความผิดทางพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖[๙๒]

มาตรา ๒๖

ในการพิจารณาสำนวนคดีความผิดทางพินัย หากพนักงานอัยการเห็นว่าเป็นความผิดทางอาญาหรือมีการกระทำความผิดทางอาญารวมอยู่ด้วย ให้พนักงานอัยการแจ้งให้พนักงานสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินคดีอาญาต่อไป

ในการพิจารณาสำนวนคดีความผิดทางอาญา หากพนักงานอัยการเห็นว่าเป็นความผิดทางพินัยหรือมีการกระทำความผิดทางพินัยรวมอยู่ด้วย ให้พนักงานอัยการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัยต่อไป

หลักการในมาตรานี้เป็นหลักการเดียวกับมาตรา ๒๔ คือในการพิจารณาสำนวนคดีความผิดทางอาญา หากพนักงานอัยการเห็นว่าเป็นความผิดทางพินัยหรือมีการกระทำความผิดทางพินัยรวมอยู่ด้วย ให้พนักงานอัยการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัยต่อไป เนื่องจากพนักงานอัยการไม่มีอำนาจปรับเป็นพินัย และในกรณีที่พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนคดีความผิดทางพินัย หากพนักงานอัยการเห็นว่าเป็นความผิดทางอาญาหรือมีการกระทำความผิดทางอาญารวมอยู่ด้วย ให้พนักงานอัยการแจ้งให้พนักงานสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินคดีอาญาต่อไป เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาต้องผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนจึงจะสามารถฟ้องคดีได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๒๐[๙๓] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๙๑)

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม

[๙๒] โปรดดูระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีความผิดทางพินัยของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๖๖ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ประเภท ก ตอนที่ ๓๕ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๖) https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/140A035N0000000001400.pdf

มาตรา ๒๗

ถ้าผู้กระทำความผิดทางพินัยชำระค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดก่อนฟ้องคดีต่อศาล ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ยุติการดำเนินการฟ้องคดี หรือถ้าได้มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้วก่อนศาลมีคำพิพากษา ให้ศาลสั่งจำหน่ายคดี

โดยที่ความผิดทางพินัยเป็นการไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรง และผลของการกระทำความผิดคือการชำระค่าปรับเป็นพินัย ดังนั้น ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยชำระค่าปรับครบถ้วนตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนด ไม่ว่าจะชำระในชั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาออกคำสั่งปรับหรือในชั้นพนักงานอัยการพิจารณาสำนวน มาตรา ๒๗ จึงกำหนดให้ยุติการดำเนินการฟ้องคดีหรือเมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว มีการชำระค่าปรับก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาก็ให้ศาลสั่งจำหน่ายคดี แต่หากศาลมีคำพิพากษาแล้วต้องชำระค่าปรับตามคำพิพากษาของศาลซึ่งอาจจะน้อยหรือมากกว่าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสั่งปรับก็ได้ เนื่องจากในการพิจารณาคดีศาลไม่ผูกพันตามคำสั่งปรับของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

No.5

ขั้นตอนการปรับเป็นพินัย เป็นอย่างไร

1. เมื่อพบการกระทำความผิด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรวบรวมข้อเท็จจริงและหลักฐาน และให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้ชี้แจง

2. หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเชื่อว่ามีการกระทำความผิด ให้มีคำสั่งปรับเป็นพินัย

3. ให้ส่งคำสั่งเป็นหนังสือไปทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ตามที่อยู่ในทะเบียนราษฎรหรือที่แจ้งไว้กับหน่วยงานของรัฐ และให้ถือว่าผู้นั้นได้รับแจ้งตั้งแต่วันครบสิบห้าวันนับแต่วันที่ปรากฏในทะเบียนตอบรับ

4. การชำระค่าปรับ กำหนดให้ชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยค่าปรับเป็นพินัยต้องนำส่งคลังเป็นรายได้ของแผ่นดิน เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยหรือกฎหมายอื่นจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

5. หากผู้กระทำความผิดปฏิเสธหรือไม่ชำระค่าปรับภายในเวลาที่กำหนด ให้เจ้าหน้าที่สรุปสำนวนส่งอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลต่อไป

6. หากอัยการสั่งไม่ฟ้อง ให้แจ้งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

7. หากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีความเห็นแย้งให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือกว่าของอัยการเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

8. หากผู้กระทำความผิดยินยอมชำระค่าปรับก่อนอัยการส่งฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ

มาตรา ๒๘

ให้ศาลแขวง ศาลจังหวัด ศาลอาญาที่มีเขตอำนาจ หรือศาลชำนัญพิเศษ ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดทางพินัย

วิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัยให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ข้อบังคับตามวรรคสองต้องคำนึงถึงความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และไม่เป็นภาระแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องจนเกินสมควร และจะกำหนดให้ศาลพิจารณาลับหลังจำเลยก็ได้ แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด จำเลยมีสิทธิแต่งตั้งทนายความหรือบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในข้อบังคับให้มาต่อสู้คดีแทนได้ โดยมิให้ถือว่าเป็นการพิจารณาลับหลังจำเลย และในการส่งเอกสารให้กำหนดให้สามารถส่งทางอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นที่เหมาะสมได้ด้วย ในกรณีสมควร จะกำหนดค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีไว้ด้วยก็ได้ ข้อบังคับดังกล่าวเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

โดยที่คดีความผิดทางพินัยเป็นคดีที่ไม่ร้ายแรง หลักการเดิมของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ศาลจังหวัดและที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญามีอำนาจพิจารณา เนื่องจากการพิจารณาคดีใช้หลักการคล้ายกับการพิจารณาคดีอาญาเพียงแต่ลดขั้นตอนและกระบวนการให้การพิจารณารวดเร็วยิ่งขึ้น โดยให้อุทธรณ์ได้แค่ข้อกฎหมายและจบแค่ชั้นศาลอุทธรณ์ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจึงเห็นว่าควรให้ศาลจังหวัดซึ่งมีการพิจารณาเป็นองค์คณะและผู้พิพากษามีประสบการณ์เพียงพอซึ่งจะทำให้การใช้ดุลพินิจมีความรอบคอบ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาในชั้นคณะกรรมาธิการฯ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมขอเพิ่มให้ศาลแขวง ศาลจังหวัด ศาลอาญาที่มีเขตอำนาจ หรือศาลชำนัญพิเศษ มีอำนาจในการพิจารณาคดีความผิดเป็นพินัย เนื่องจากคดีความผิดทางพินัยมีทั้งคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อยอัตราค่าปรับต่ำซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาได้ จนถึงคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในทางเศรษฐกิจที่ไม่ใช่อาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งมีอัตราโทษสูง และบางคดีอยู่ในอำนาจของศาลชำนัญการพิเศษ เช่น คดีตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลแรงงาน หรือคดีตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ประกอบกับในอนาคตหากมีการนำมาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้มากขึ้น หากจำกัดให้เฉพาะศาลจังหวัดหรือศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญามีอำนาจพิจารณาอาจจะมีปัญหาเรื่องความเพียงพอของผู้พิพากษา ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการจึงได้แก้ไขให้ศาลแขวง ศาลจังหวัด ศาลอาญาที่มีเขตอำนาจ หรือศาลชำนัญพิเศษ ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดทางพินัย

สำหรับวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัยซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาของศาล (Court rules) มาตรา ๒๘ วรรคสอง กำหนดให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ซึ่งมีลักษณะเดียวกับการพิจารณาคดีพิเศษตามกฎหมายเฉพาะที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ในวรรคสามได้กำหนดกรอบในการออกข้อบังคับไว้โดยกำหนดให้ต้องคำนึงถึงความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม

และไม่เป็นภาระแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องจนเกินสมควร ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อให้การออกข้อบังคับไม่ยึดติดอยู่กับการพิจารณาคดีอาญาที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะการรับฟังพยานหลักฐานที่คดีอาญาจะต้องใช้หลักการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย แต่ในมาตรานี้กำหนดให้ใช้หลักไม่เป็นภาระแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องจนเกินสมควร โดยจะกำหนดให้ศาลพิจารณาลับหลังจำเลยก็ได้ และจำเลยมีสิทธิแต่งตั้งทนายความหรือบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในข้อบังคับให้มาต่อสู้คดีแทนได้ โดยมิให้ถือว่าเป็นการพิจารณาลับหลังจำเลย ซึ่งหลักในการพิจารณาลับหลังจำเลยเป็นหลักการที่กำหนดไว้พิเศษสำหรับคดีความผิดทางพินัยที่ผู้กระทำความผิดเพียงแค่ต้องชำระค่าปรับโดยไม่มีการกักขังแทนค่าปรับ ในการฟ้องคดีจึงจะมีตัวผู้ถูกกล่าวหาไปศาลหรือไม่ก็ได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ และในการพิจารณาหากจำเลยไม่ปรากฏตัว ศาลก็สามารถพิจารณาลับหลังจำเลยได้ซึ่งคล้ายกับการดำเนินคดีแพ่ง

สำหรับการส่งเอกสารได้กำหนดให้สามารถส่งทางอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นที่เหมาะสมได้ด้วยเพื่อรองรับการพิจารณาทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมได้ออกประกาศในการส่งเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว[๙๔]

โดยที่การฟ้องคดีเป็นการฟ้องโดยพนักงานอัยการในนามของรัฐจึงมิได้กำหนดค่าธรรมเนียมในการฟ้องคดีไว้ แต่เนื่องจากในการบังคับคดีเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาชำระค่าปรับ ในการออกข้อบังคับได้กำหนดให้สามารถกำหนดค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีไว้ด้วยก็ได้หากเห็นสมควร สำหรับวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัยปัจจุบันประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ออกข้อบังคับไว้เรียบร้อยแล้ว[๙๕]

มาตรา ๒๙

เมื่อความผิดทางพินัยเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าเกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใด ให้ฟ้องที่ศาลนั้น แต่ถ้าความผิดทางพินัยเกิดขึ้นในหลายท้องที่ให้ฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งได้

ในกรณีที่ไม่ปรากฏชัดว่าความผิดทางพินัยเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้ฟ้องต่อศาลที่ผู้กระทำความผิดมีที่อยู่ แต่ถ้าไม่ทราบที่อยู่ของผู้กระทำความผิดให้ถือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หากมีผู้กระทำความผิดหลายคน ให้ฟ้องต่อศาลที่ผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งมีที่อยู่

การฟ้องคดีความผิดทางพินัยมีหลักการเดียวกันกับการฟ้องคดีอาญา คือ เมื่อความผิดทางพินัยเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าเกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใด ให้ฟ้องที่ศาลนั้น และได้เพิ่มความสะดวกในการฟ้องคดี

---

[๙๔] โปรดดูประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการดำเนินคดีความผิดทางพินัย https://jla.coj.go.th/th/content/category/detail/id/1602/iid/356173

[๙๕] โปรดดูข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ประเภท ก ตอนที่ ๓๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/140A036N0000000006300.pdf และประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการดำเนินคดีความผิดทางพินัย https://jla.coj.go.th/th/content/category/detail/id/1602/iid/356173

ให้มากขึ้นกว่าการฟ้องคดีอาญา โดยกำหนดให้ในกรณีที่ความผิดทางพินัยเกิดขึ้นในหลายท้องที่ให้ฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งได้ และในกรณีที่ไม่ปรากฏชัดว่าความผิดทางพินัยเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้ฟ้องต่อศาลที่ผู้กระทำความผิดมีที่อยู่ แต่ถ้าไม่ทราบที่อยู่ของผู้กระทำความผิด ให้ถือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หากมีผู้กระทำความผิดหลายคน ให้ฟ้องต่อศาลที่ผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งมีที่อยู่

มาตรา ๓๐

ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ชำระค่าปรับเป็นพินัย ไม่ชำระค่าปรับภายในเวลาที่ศาลกำหนด ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อชำระค่าปรับเป็นพินัย

ในการชำระค่าปรับเป็นพินัยตามคำพิพากษา มาตรา ๓๐ ไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ โดยให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดได้ตามที่เห็นสมควรซึ่งแตกต่างจากการชำระค่าปรับตามคำสั่งปรับเป็นพินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มาตรา ๒๑ (๓) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดระยะเวลาในการชำระค่าปรับได้ไม่เกินสามสิบวัน เนื่องจากต้องการกำหนดเวลาในการนำคดีไปสู่ศาลตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ในกรณีที่กระทำความผิดทางพินัยไม่ชำระค่าปรับภายในเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งรวมถึงไม่ได้ขอผ่อนชำระหรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัย มาตรา ๓๐ ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อชำระค่าปรับเป็นพินัยต่อไป

มาตรา ๓๑

ให้นำความในมาตรา ๒๙/๑ วรรคสองและวรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแก่การบังคับคดีตามคำสั่งศาลตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๓๐ ด้วยโดยอนุโลม

เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดทางพินัยเพื่อชำระค่าปรับเป็นพินัย ทั้งกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยฝ่าฝืนคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับในมาตรา ๑๐ หรือไม่ชำระค่าปรับตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๓๐ ในมาตรา ๓๑ กำหนดให้นำมาตรา ๒๙/๑[๙๖] วรรคสองและวรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับ คือ ศาลจะแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลและพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการบังคับคดีโดยการสืบทรัพย์และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของผู้ต้องคำพิพากษาและขายทอดตลาด ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยไม่ต้องดำเนินการบังคับคดีโดยการสืบทรัพย์ ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของผู้กระทำความผิดและขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับอย่างกรณีของโทษปรับทางปกครอง ในกรณีที่ผู้กระกระทำความผิดไม่ชำระค่าปรับทางปกครอง ที่กฎหมายกำหนดให้นำมาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

---

[๙๖] มาตรา ๒๙/๑ ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ

(มีต่อหน้าถัดไป)

มาตรา ๓๒

ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในปัญหาข้อเท็จจริงและจำนวนค่าปรับเป็นพินัย

ผู้กระทำความผิดทางพินัยมีสิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายตามเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับที่ออกตามมาตรา ๒๘ เงื่อนไขดังกล่าวต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมต่อผู้อุทธรณ์และสังคมโดยรวมในการรับภาระค่าใช้จ่ายประกอบกัน

คำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

โดยที่การกระทำความผิดทางพินัยเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรง ในมาตรา ๓๒ จึงห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในปัญหาข้อเท็จจริงและจำนวนค่าปรับเป็นพินัยเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีการพิจารณากลั่นกรองมาแล้วสองครั้ง คือ ในส่วนข้อเท็จจริงมีการกลั่นกรองในชั้นการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐและชั้นพนักงานอัยการ ส่วนการกำหนดค่าปรับมีการกลั่นกรองในชั้นการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐและศาลชั้นต้น

สำหรับปัญหาข้อกฎหมายมาตรา ๓๒ วรรคสอง กำหนดให้เฉพาะผู้กระทำความผิดมีสิทธิอุทธรณ์ตามเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับที่ออกตามมาตรา ๒๘ โดยมีการกำหนดกรอบในการออกข้อบังคับในการให้อุทธรณ์ไว้ว่าต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมต่อผู้อุทธรณ์และสังคมโดยรวมในการรับภาระค่าใช้จ่ายประกอบกัน เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการพิจารณาอุทธรณ์ประชาชนผู้เสียภาษีทุกคนต้องแบกรับค่าใช้จ่ายด้วย ซึ่งในข้อ ๒๒[๙๗] แห่งข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดให้จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ได้ไว้ ๗ กรณี

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๙๖)

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดีตามวรรคสองให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง

[๙๗] ข้อ ๒๒ ปัญหาข้อกฎหมายที่อุทธรณ์ต้องเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลชั้นอุทธรณ์ควรวินิจฉัยปัญหาสำคัญตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) การโต้แย้งว่าการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ของรัฐขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(๒) การโต้แย้งว่าการดำเนินกระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้นขัดต่อกฎหมายและข้อบังคับนี้

(๓) เมื่อคำพิพากษาของศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญขัดกัน หรือขัดกับแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกา

(๔) เมื่อคำพิพากษาของศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญซึ่งยังไม่มีแนวคาพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกามาก่อน

(๕) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายขัดกับคาพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดของศาลอื่น

(๖) เมื่อพิจารณาข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในอุทธรณ์แล้วอาจมีผลเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น

(๗) ปัญหาข้อกฎหมายอื่นใดที่เกี่ยวพันกับประโยชน์สาธารณะ

No.6

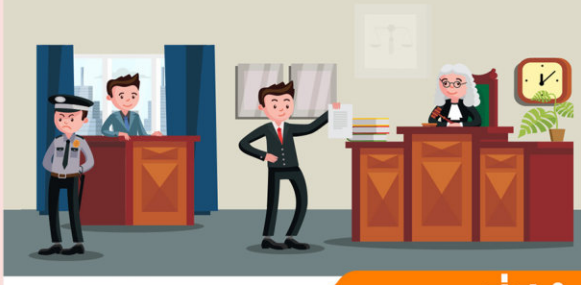

การดำเนินคดี ในชั้นศาลเป็นอย่างไร

1. ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี

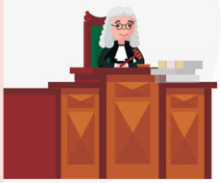

- ศาลแขวง จังหวัด หรือศาลอาญาที่มีเขตอำนาจ หรือศาลชำนัญพิเศษมีอำนาจพิจารณาคดีความผิดทางพินัย
- การกระทำความผิดเกิดขึ้นที่ใดให้ฟ้องศาลนั้น หากเกิดหลายท้องที่ฟ้องศาลท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่ความผิดเกิดขึ้น
- ถ้าไม่ปรากฏชัดว่าความผิดเกิดขึ้นที่ใด ฟ้องที่ศาลที่ผู้กระทำความผิดมีที่อยู่ ถ้าไม่ทราบที่อยู่ให้ถือที่อยู่ตามทะเบียนราษฎร ถ้ามีผู้กระทำความผิดหลายคนให้ฟ้องต่อศาลที่ผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งมีที่อยู่

2. การพิจารณาคดีของศาล

ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่

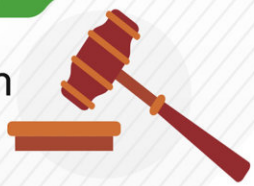

3. การบังคับชำระค่าปรับ

- หากไม่ชำระค่าปรับภายในเวลาที่ศาลกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินชำระค่าปรับ
- การบังคับคดีนำมาตรา 29/1 ป.อาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ไม่รวมการกักขังแทนค่าปรับ
- ห้ามอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในปัญหาข้อเท็จจริงและจำนวนค่าปรับ
- อุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายได้ตามเงื่อนไขในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (ต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมของผู้อุทธรณ์และภาระค่าใช้จ่ายของสังคม)
- คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

มาตรา ๓๓

คดีความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ ด้วยเหตุดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยหรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนแล้ว

(๒) โดยความตายของผู้กระทำความผิดทางพินัย

(๓) เมื่อมีการเปรียบเทียบความผิดอาญาตามมาตรา ๑๖ (๔)

(๔) เมื่อคดีขาดอายุความตามมาตรา ๑๑ หรือพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๒ แล้วแต่กรณี

นอกจากการชำระค่าปรับแล้ว ความผิดทางพินัยจะยุติลงเมื่อมีการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนแล้ว หรือผู้กระทำความผิดทางพินัยตายซึ่งเป็นหลักการเดียวกับการกระทำความผิดอาญาซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา ๓๘[๙๘] แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือมีการเปรียบเทียบความผิดอาญาตามมาตรา ๑๖[๙๙] (๔) กรณีที่เป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวเป็นทั้งความผิดทางพินัยและความผิดอาญา และเมื่อคดีขาดอายุความตามมาตรา ๑๑[๑๐๐] หรือพ้นกำหนดเวลาการบังคับคดีตามมาตรา ๑๒[๑๐๑]

---

[๙๘] มาตรา ๓๘ โทษให้เป็นอันระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิด

[๙๙] มาตรา ๑๖ การกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นทั้งความผิดทางพินัยและความผิดอาญา ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าความผิดอาญานั้นไม่อาจเปรียบเทียบได้ ให้ระงับการดำเนินการปรับเป็นพินัย และแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป

(๒) ในกรณีตาม (๑) ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปรับเป็นพินัยไปก่อนแล้ว การปรับเป็นพินัยดังกล่าวไม่เป็นการตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่จะดำเนินคดีอาญา และในกรณีที่ศาลในคดีอาญามีคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษอาญาแก่ผู้กระทำความผิดให้ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติและให้ศาลในคดีอาญาสั่งคืนค่าปรับเป็นพินัยที่ได้ชำระแล้วให้แก่ผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ศาลในคดีอาญาพิพากษาลงโทษปรับไม่ว่าจะลงโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลในคดีอาญาสั่งให้นำค่าปรับเป็นพินัยที่ชำระแล้วมาหักกลบกับโทษปรับ หากยังมีจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยที่ชำระแล้วเหลืออยู่ ให้ศาลในคดีอาญาสั่งให้คืนเงินที่เหลือนั้นให้แก่ผู้กระทำความผิดด้วย

(๓) ถ้าความผิดอาญานั้นเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับเป็นพินัย หรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งของศาลแล้ว ให้คดีอาญานั้นเป็นอันเลิกกัน แต่ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายจากการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้น

(๔) ถ้าความผิดอาญานั้นเปรียบเทียบได้ และได้มีการชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ความผิดทางพินัยนั้นเป็นอันยุติ

[๑๐๐] มาตรา ๑๑ ในคดีความผิดทางพินัย ถ้ามิได้มีคาสั่งปรับเป็นพินัยหรือฟ้องภายในกำหนดสองปีนับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

[๑๐๑] มาตรา ๑๒ เมื่อได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษาอันเป็นที่สุดให้ผู้ใดชำระค่าปรับเป็นพินัย ถ้าผู้นั้นมิได้ชำระหรือชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้วแต่ยังไม่ครบถ้วน และเกินห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งหรือคำพิพากษาดังกล่าว จะบังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษาต่อผู้นั้นมิได้ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

No.8

คดีความทางพินัย ยุติเมื่อใด

01 มีการชำระค่าปรับหรือทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับครบถ้วน

02 ความตายของผู้กระทำความผิด

03 มีการเปรียบเทียบความผิดอาญาโดยชอบ

04 ขาดอายุความ (ไม่มีคำสั่งปรับหรือฟ้องคดีภายในสองปีนับแต่วันกระทำความผิด)

05 พ้นระยะเวลาบังคับค่าปรับ (ภายในห้าปีนับแต่มีคำสั่งปรับหรือคำพิพากษาถึงที่สุด)

ข้อควรระวัง :

- ห้ามหน่วยงานของรัฐบันทึกการกระทำความผิดทางพินัยไว้ในบันทึกอาชญากรรม
- แต่สามารถบันทึกไว้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการกำหนดค่าปรับกรณีกระทำความผิดซ้ำได้

มาตรา ๓๔

ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐบันทึกการกระทำความผิดทางพินัยของบุคคลใด รวมไว้ในบันทึกประวัติอาชญากรรม หรือในฐานะเป็นประวัติอาชญากรรม

หลักการประการสำคัญอีกประการหนึ่งของมาตรการปรับเป็นพินัย คือ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐบันทึกการกระทำความผิดทางพินัยของบุคคลใดรวมไว้ในบันทึกประวัติอาชญากรรม หรือในฐานะเป็นประวัติอาชญากรรม อย่างไรก็ตาม โดยที่ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยในมาตรา ๙[๑๐๒] (๒) ให้พิจารณาถึงการกระทำความผิดซ้ำ ประกอบกับมาตรา ๑๓[๑๐๓] กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดทราบ ในข้อ ๑๔[๑๐๔] แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๖ จึงได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการปรับเป็นพินัยไว้เป็นหลักฐาน แต่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในทางที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดทางพินัยในเรื่องอื่นที่มิใช่การพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัยหรือการจัดทำรายงานดังกล่าวมิได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่น กรณีที่กฎหมายที่กำหนดความผิดทางพินัยห้ามมิให้ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ที่เคยกระทำความผิดทางพินัย เจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมสามารถเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการปรับเป็นพินัยไว้เป็นหลักฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกใบอนุญาตได้แม้จะนำไปใช้ในทางที่เป็นโทษคือการไม่ออกใบอนุญาตก็ตาม

---

[๑๐๒] มาตรา ๙ ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริง ดังต่อไปนี้

(๑) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมจากการกระทำความผิดทางพินัยและพฤติการณ์อื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิดทางพินัย

(๒) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม การกระทำความผิดซ้ำ และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางพินัย

(๓) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิดทางพินัย

(๔) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย

[๑๐๓] มาตรา ๑๓ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้สั่งปรับเป็นพินัยรายงานการสั่งปรับเป็นพินัยให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดทราบและให้หน่วยงานของรัฐจัดทำสรุปผลการปรับเป็นพินัยของหน่วยงานนั้นแล้วเปิดเผยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ประชาชนทราบเป็นประจำทุกปี

[๑๐๔] ข้อ ๑๔ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๙ และการจัดทำรายงานตามมาตรา ๑๓ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการปรับเป็นพินัยไว้เป็นหลักฐาน แต่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในทางที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดทางพินัยในเรื่องอื่นที่มิใช่การพิจารณากำหนดค่าปรับเป็นพินัยหรือการจัดทำรายงานดังกล่าวมิได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

การเก็บรักษาข้อมูลตามวรรคหนึ่ง ให้จัดเก็บโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๓๕

เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกในการชำระค่าปรับเป็นพินัย จะกำหนดให้ชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้

การชำระค่าปรับที่สะดวกและรวดเร็วเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ในมาตรา ๓๕ จึงกำหนดให้ผู้กระทำความผิดสามารถชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งในข้อ ๒[๑๐๕] แห่งกฎกระทรวงการชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดให้การชำระค่าปรับเป็นพินัยหรือการผ่อนชำระค่าปรับ สามารถชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านช่องทาง ดังต่อไปนี้

(๑) ธนาคาร

(๒) หน่วยบริการรับชำระเงินที่เป็นของรัฐหรือเอกชนตามที่หน่วยงานของรัฐกำหนด

(๓) เครื่องรับจ่ายเงินอัตโนมัติ (ATM)

(๔) บัตรอิเล็กทรอนิกส์

(๕) โมไบล์แบงกิง (Mobile Banking)

(๖) อินเทอร์เน็ตแบงกิง (Internet Banking)

(๗) สถานที่หรือวิธีการอื่นใดที่สามารถเข้าถึงการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

และเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกในการชำระค่าปรับเป็นพินัยในข้อ ๓[๑๐๖] แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีช่องทางการชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามข้อ ๒ โดยพิจารณาให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ได้โดยสะดวกอย่างน้อยหนึ่งช่องทาง โดยหน่วยงานของรัฐจะเรียกค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากค่าปรับเป็นพินัยไม่ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติหน่วยงานของรัฐสามารถตั้งงบประมาณหรือขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลังเพื่อหักค่าปรับไว้เป็นค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้

---

[๑๐๕] ข้อ ๒ การชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้ชำระตามจำนวนที่ระบุไว้ในคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือคำสั่งให้ผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัย ณ สถานที่หรือโดยวิธีการที่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยกำหนดไว้ในคำสั่งดังกล่าว ผ่านช่องทาง ดังต่อไปนี้

(๑) ธนาคาร

(๒) หน่วยบริการรับชำระเงินที่เป็นของรัฐหรือเอกชนตามที่หน่วยงานของรัฐกำหนด

(๓) เครื่องรับจ่ายเงินอัตโนมัติ (ATM)

(๔) บัตรอิเล็กทรอนิกส์

(๕) โมไบล์แบงกิง (Mobile Banking)

(๖) อินเทอร์เน็ตแบงกิง (Internet Banking)

(๗) สถานที่หรือวิธีการอื่นใดที่สามารถเข้าถึงการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

[๑๐๖] ข้อ ๓ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีช่องทางการชำระค่าปรับเป็นพินัยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามข้อ ๒ โดยพิจารณาให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ได้โดยสะดวกอย่างน้อยหนึ่งช่องทาง และหน่วยงานของรัฐจะเรียกค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากค่าปรับเป็นพินัยไม่ได้

มาตรา ๓๖

ค่าปรับเป็นพินัยให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยหรือกฎหมายอื่นจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ค่าปรับเป็นพินัยที่หน่วยงานได้รับไว้ถือเป็นรายได้แผ่นดินที่ต้องนำส่งคลังตามมาตรา ๓๔[๑๐๗] แห่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยหรือกฎหมายอื่นจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่น มาตรา ๓๑[๑๐๘] แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กำหนดให้เงินค่าปรับสถานเดียวที่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเปรียบเทียบตามมาตรา ๕๒[๑๐๙] ไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้ของแผ่นดิน เพื่อให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชนำไปใช้ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติฯ เมื่อความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยจึงต้องถือว่ากฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้บัญญัติ ให้ไม่ต้องนำเงินค่าปรับเป็นพินัยส่งคลังเป็นรายได้ของแผ่นดิน หรือกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอนุญาตให้หน่วยงานของรัฐนำไปใช้จ่ายค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการจัดให้มีระบบชำระค่าปรับทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นต้น

---

[๑๐๗] มาตรา ๓๔ บรรดาเงินที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บหรือได้รับไว้เป็นกรรมสิทธิ์ ไม่ว่าจะได้รับตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ หรือได้รับชำระตามอำนาจหน้าที่หรือสัญญา หรือได้รับจากการให้ใช้ทรัพย์สินหรือเก็บดอกผลจากทรัพย์สินของราชการ ให้นำส่งคลังตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งได้รับเงินที่มีผู้มอบให้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ใช้จ่ายในกิจการของหน่วยงานของรัฐนั้นก็ดี หรือได้รับเงินที่เกิดจากทรัพย์สินซึ่งมีผู้มอบให้เพื่อหาดอกผลใช้จ่ายในกิจการของหน่วยงานของรัฐนั้นก็ดี ให้หน่วยงานของรัฐนั้นจ่ายเงินหรือก่อหนี้ผูกพันภายในวงเงินที่ได้รับนั้นได้ และไม่ต้องนำส่งคลัง

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งได้รับเงินตามโครงการช่วยเหลือ หรือร่วมมือกับรัฐบาลต่างประเทศ องค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติ องค์การระหว่างประเทศอื่นใด หรือบุคคลใด ไม่ว่าจะเป็นเงินให้กู้หรือให้เปล่า รวมทั้งเงินที่ได้รับสืบเนื่องจากโครงการช่วยเหลือหรือร่วมมือเช่นว่านั้น รัฐมนตรีจะกำหนดเป็นอย่างอื่นโดยไม่ต้องนำส่งคลังก็ได้

เมื่อมีเหตุผลอันสมควร รัฐมนตรีจะอนุญาตให้หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งที่ได้รับเงินในกรณีต่อไปนี้ นำเงินนั้นไปใช้จ่ายโดยไม่ต้องนำส่งคลังก็ได้

(๑) เงินที่ได้รับในลักษณะค่าชดใช้ความเสียหายหรือสิ้นเปลืองแห่งทรัพย์สินและจำเป็นต้องจ่ายเพื่อบูรณะทรัพย์สินหรือจัดให้ได้ทรัพย์สินคืนมา

(๒) เงินรายรับของหน่วยงานของรัฐ ที่เป็นสถานพยาบาล สถานศึกษา หรือสถานอื่นใดที่อำนวยบริการอันเป็นสาธารณประโยชน์ หรือประชาสงเคราะห์

(๓) เงินที่ได้รับในลักษณะผลพลอยได้จากการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่

(๔) เงินที่ได้รับจากการจำหน่ายหุ้นในนิติบุคคลเพื่อนำไปซื้อหุ้นในนิติบุคคลอื่น

การจ่ายเงินตาม (๒) และ (๓) ต้องเป็นไปตามระเบียบที่ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีและผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ส่วนการจำหน่ายหุ้นและการซื้อหุ้นตาม (๔) ต้องเป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

[๑๐๘] มาตรา ๓๑ เงินที่เรียกเก็บได้ตามมาตรา ๒๙ เงินที่มีผู้บริจาค และเงินค่าปรับที่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเปรียบเทียบตามมาตรา ๕๒ ไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชเก็บรักษาไว้เป็นเงินเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ

[๑๐๙] มาตรา ๕๒ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือเป็นความผิดที่มีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๗

เมื่อพระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ผู้มีหน้าที่และอำนาจในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศตามมาตรา ๘ วรรคสอง มาตรา ๙ วรรคสาม มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๗ วรรคสาม มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และมาตรา ๓๕ ดำเนินการออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศแล้วแต่กรณี ให้แล้วเสร็จและประกาศในราชกิจจานุเบกษาก่อนวันพ้นกำหนดสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศดังกล่าวต้องไม่ใช้บังคับก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เนื่องจากการตรากฎหมายที่ผ่านมาแม้จะมีบทเฉพาะกาลเร่งรัดให้มีการออกอนุบัญญัติไว้ แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบมีปัญหาในการดำเนินการออกอนุบัญญัติ โดยเฉพาะการนำเสนอคณะรัฐมนตรีและประกาศใช้ก่อนที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ เนื่องจากกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจในการออกอนุบัญญัติยังไม่มีผลใช้บังคับ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนไม่สามารถทำความเข้าใจเกี่ยวหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุบัญญัติได้ มาตรา ๓๗ จึงกำหนดให้การออกอนุบัญญัติตามมาตราที่ระบุไว้ได้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนได้มีเวลาในการศึกษาและเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องดำเนินการออกอนุบัญญัติให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา อย่างไรก็ตาม การออกอนุบัญญัติดังกล่าวต้องไม่ใช้บังคับก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เนื่องจากกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจในการออกอนุบัญญัติยังไม่มีผลใช้บังคับดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

มาตรา ๓๘

ในวาระเริ่มแรกให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนตามที่เห็นสมควร เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการเสนอแนะการออกกฎกระทรวง และระเบียบตามมาตรา ๘ วรรคสอง และมาตรา ๑๗ วรรคสาม โดยให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทำหน้าที่หน่วยธุรการของคณะกรรมการดังกล่าว และให้เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

เมื่อครบห้าปีหลังจากที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประเมินความจำเป็นในการให้มีคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ โดยในกรณีมีความจำเป็นต้องมีคณะกรรมการต่อไปให้เสนอแนะหน่วยงานที่จะทำหน้าที่

หน่วยธุรการของคณะกรรมการต่อไปด้วย ในกรณีที่เห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีคณะกรรมการดังกล่าวต่อไป และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบด้วย ให้คณะกรรมการดังกล่าวสิ้นสุดลงนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติหรือวันที่คณะรัฐมนตรีกำหนดแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่เห็นควรมีคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งต่อไป คณะรัฐมนตรีจะกำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปเป็นคราว ๆ หรือตลอดไปก็ได้ ในกรณีเช่นนั้น การแต่งตั้งและวาระการดำรงตำแหน่งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

โดยที่มาตรการปรับเป็นพินัยเป็นการปฏิรูประบบการกำหนดโทษของประเทศไทย จึงอาจจะมีปัญหาในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในระยะเริ่มแรกคณะกรรมการพัฒนากฎหมายจึงเห็นควรกำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการเสนอแนะการออกกฎกระทรวงและระเบียบตามมาตรา ๘[๑๑๐] วรรคสอง และมาตรา ๑๗[๑๑๑] วรรคสาม โดยให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทำหน้าที่หน่วยธุรการของคณะกรรมการดังกล่าว และเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๗๗[๑๑๒] ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

---

[๑๑๐] มาตรา ๘ ให้นำบทบัญญัติในภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เฉพาะหมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา หมวด ๔ ความรับผิดในทางอาญา หมวด ๕ การพยายามกระทำความผิด และหมวด ๖ ตัวการและผู้สนับสนุนแห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่การปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ ระเบียบดังกล่าวเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

[๑๑๑] มาตรา ๑๗ ผู้ใดกระทำความผิดทางพินัยอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ปรับเป็นพินัยผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป

ภายใต้บังคับวรรคสาม ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการปรับเป็นพินัย และความผิดทางพินัยตามวรรคหนึ่งอยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างหน่วยงานกัน ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเป็นพินัยในความผิดที่อยู่ในอำนาจของตน และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจพิจารณาในความผิดทางพินัยอื่นทราบเพื่อดำเนินการต่อไปด้วย

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปรับเป็นพินัยตามวรรคหนึ่ง นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันหรือทำแทนกันในการดำเนินการปรับเป็นพินัยก็ได้ ระเบียบดังกล่าวเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

[๑๑๒] มาตรา ๗๗ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

ที่กำหนดให้การตรากฎหมายพึงกำหนดให้มีคณะกรรมการเท่าที่จำเป็น จึงได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประเมินความจำเป็นในการให้มีคณะกรรมการเสนอคณะรัฐมนตรี โดยในกรณีที่เห็นว่ามีความจำเป็นต้องมีคณะกรรมการต่อไป ให้เสนอแนะหน่วยงานที่จะทำหน้าที่หน่วยธุรการของคณะกรรมการต่อไปด้วย ในกรณีที่เห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีคณะกรรมการดังกล่าวต่อไป และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบด้วย ให้คณะกรรมการดังกล่าวสิ้นสุดลงนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติหรือวันที่คณะรัฐมนตรีกำหนดแล้วแต่กรณี แต่หากประเมินแล้วเห็นควรมีคณะกรรมการต่อไป คณะรัฐมนตรีจะกำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปเป็นคราว ๆ หรือตลอดไปก็ได้ โดยการแต่งตั้งและวาระการดำรงตำแหน่งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ในปัจจุบันนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๑๘/๒๕๖๕ แต่งตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยตามมาตรานี้แล้ว[๑๑๓] และคณะกรรมการได้ออกระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เรื่อง การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๖ เพื่อให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐเป็นที่เรียบร้อยแล้ว[๑๑๔]

มาตรา ๓๙

เมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๑ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

แม้ในแผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายจะกำหนดให้จัดทำกฎหมายที่สามารถเปลี่ยนโทษทางอาญาที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้เป็นโทษปรับทางพินัย แต่ในการพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายปรากฏว่าความผิดอาญาที่สามารถเปรียบเทียบปรับมีทั้งที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไว้และบางมาตราเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง เช่น การฝ่าฝืนมาตรา ๒๗๖[๑๑๕] แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่จำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนและพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

[๑๑๓] คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๑๘/๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๕

[๑๑๔] ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เรื่อง การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๖ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๐ ตอนพิเศษ ๑๒๑ ง ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖, หน้า ๑ https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/140D121S0000000000100.pdf

[๑๑๕] มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดเสนอขายหรือขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนหรือบุคคลใด ๆ โดยมิได้ยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวนต่อสำนักงานตามมาตรา ๖๕ หรือในระหว่างที่สำนักงานสั่งระงับการมีผลใช้บังคับของแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวนตามมาตรา ๗๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของหลักทรัพย์ทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองเท่าของราคาหลักทรัพย์ทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษในมาตรานี้สามารถเปรียบเทียบได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑๗[๑๑๖] วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนั้น ในโอกาสแรกที่นำมาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจึงได้กำหนดให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๑ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ จำนวน ๑๖๘ ฉบับ เป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีที่กฎหมายต่าง ๆ กำหนดโทษปรับสถานเดียวไว้ในชั้นเสนอกฎหมายมีการพิจารณาแล้วว่าการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ในบทบัญญัติดังกล่าวเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรงจึงได้กำหนดเป็นโทษปรับสถานเดียว และเมื่อเปลี่ยนความผิดดังกล่าวเป็นความผิดทางพินัย จึงกำหนดให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมาตราที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยในกฎหมายในบัญชี ๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำไว้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนในการปฏิบัติตามกฎหมาย[๑๑๗]

มาตรา ๔๐

บรรดาความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๒ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยก็ได้ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ก่อนตราพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะรัฐมนตรีเสนอร่างพระราชกฤษฎีกานั้นให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหกสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วหากสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามิได้มีมติไม่เห็นชอบ ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงตราพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวต่อไป

การตราพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งจะเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยตามกฎหมายที่ระบุไว้ในบัญชีบางมาตราหรือทุกมาตรา โดยจะกำหนดเงื่อนไขในการเปลี่ยนไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้

---

[๑๑๖] มาตรา ๓๑๗ ความผิดตามมาตรา ๒๖๘ มาตรา ๒๖๙ มาตรา ๒๗๐ มาตรา ๒๗๑มาตรา ๒๗๒ มาตรา ๒๗๓ มาตรา ๒๗๔ มาตรา ๒๗๕ มาตรา ๒๗๖ มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๙ มาตรา ๒๘๐ มาตรา ๒๘๑ มาตรา ๒๘๑/๑ มาตรา ๒๘๑/๓ มาตรา ๒๘๑/๔ มาตรา ๒๘๑/๕ มาตรา ๒๘๑/๖ มาตรา ๒๘๑/๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘๑/๘ มาตรา ๒๘๑/๙ มาตรา ๒๘๒ มาตรา ๒๘๓ มาตรา ๒๘๓/๑ มาตรา ๒๘๔ มาตรา ๒๘๕ มาตรา ๒๘๕ ทวิ มาตรา ๒๘๕ ตรี มาตรา ๒๘๖ มาตรา ๒๘๖ ทวิ มาตรา ๒๘๗ มาตรา ๒๙๐ มาตรา ๒๙๑ มาตรา ๒๙๒ มาตรา ๒๙๓ มาตรา ๒๙๔ มาตรา ๒๙๕ มาตรา ๒๙๘ มาตรา ๒๙๙ และมาตรา ๒๙๙/๓ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนสามคน ซึ่งคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใด และผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดแล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกัน

[๑๑๗] โปรดดูเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง “ความผิดอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๓๕” https://drive.google.com/file/d/1f1-SM-qrplLbzPmAOT6EbI8wYHPl5CWFv/view

ในการจัดทำกฎหมายเพื่อเปลี่ยนโทษอาญาเป็นมาตรการปรับเป็นพินัยในเบื้องต้นคณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้ยกร่างโดยให้เปลี่ยนบรรดากฎหมายที่กำหนดโทษปรับสถานเดียวทั้งหมดเป็นความผิดทางพินัย แต่ในชั้นการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานได้มีความเห็นและข้อสังเกตว่ายังไม่พร้อมให้เปลี่ยนเป็นความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายที่รับผิดชอบเป็นความผิดทางพินัย เนื่องจากมีข้อกังวลว่าการบังคับใช้กฎหมายจะไม่มีประสิทธิภาพและไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานไม่มีความพร้อมในการสั่งปรับเป็นพินัยเนื่องจากมีนิติกรค่อนข้างจำกัด หรือแม้กฎหมายจะกำหนดโทษปรับสถานเดียวแต่มีหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขพิเศษอื่นที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ เช่น กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถริบทรัพย์ที่ใช้หรือได้มาจากการกระทำความผิดได้ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจึงได้กำหนดให้กฎหมายที่หน่วยงานตั้งข้อสังเกตไว้จำนวน ๒๙ ฉบับ ในบัญชี ๒ ให้สามารถเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับอาญาสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๒ เป็นความผิดทางพินัยได้ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเมื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายมีความพร้อม ซึ่งในการตราพระราชกฤษฎีกาตามกฎหมายในบัญชี ๒ สามารถเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยบางมาตราหรือทุกมาตราก็ได้ โดยจะกำหนดเงื่อนไขในการเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับอาญาสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้ และจะต้องเสนอร่างพระราชกฤษฎีกานั้นให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหกสิบวัน และเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วหากสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามิได้มีมติไม่เห็นชอบ จึงจะสามารถนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงตราพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวต่อไป เพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติตรวจสอบความเหมาะสมในการตราพระราชกฤษฎีกาซึ่งเป็นการเปลี่ยนโทษซึ่งถือเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

มาตรา ๔๑

ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี ๑ และบัญชี ๒ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ไม่รวมถึง

(๑) ความผิดที่มีโทษจำคุกหรือโทษที่สูงกว่าสำหรับกรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิด แต่มีโทษปรับสถานเดียวสำหรับกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดเดียวกันนั้น

(๒) ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวแต่มีเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะ ให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับเมื่อกระทำความผิดอีกหรือเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนดด้วย

เนื่องจากความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวในกฎหมายตามบัญชี ๑ และบัญชี ๒ บางมาตรากฎหมายได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการลงโทษเพิ่มเติมนอกจากโทษปรับอาญา จึงไม่ถือเป็นความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการพิจารณาข้อยกเว้นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๑ คณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยจึงได้วางแนวทางในการพิจารณาไว้ตามเรื่องเสร็จที่ ๘๙๖/๒๕๖๖[๑๑๘] ดังนี้

[๑๑๘] บันทึกคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เรื่อง แนวทางการแก้ไขถ้อยคำของกฎหมายในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ และแนวทางการพิจารณากรณีที่ไม่ต้องเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา ๔๑ (เรื่องเสร็จที่ ๘๙๖/๒๕๖๖)

กรณีที่หนึ่ง ความผิดที่มีโทษจำคุกหรือโทษที่สูงกว่าสำหรับกรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิด แต่มีโทษปรับสถานเดียวสำหรับกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดเดียวกันนั้น ตามมาตรา ๔๑ (๑) จะต้องเป็นกรณีที่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลกระทำความผิดอย่างเดียวกัน แต่กฎหมายได้บัญญัติให้บุคคลธรรมดาที่กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษจำคุกหรือโทษอาญาที่สูงกว่า ส่วนนิติบุคคลที่กระทำความผิดเดียวกันนั้นต้องรับโทษปรับสถานเดียว ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายในบัญชี ๑ ที่เข้าข้อยกเว้นดังกล่าวที่ไม่ต้องเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย เช่น มาตรา ๘๙ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๒๖[๑๒๐] แห่งพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๕๙[๑๒๑] มาตรา ๖๐[๑๒๒] และมาตรา ๖๒[๑๒๓] แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ และมาตรา ๗๔[๑๒๔] แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิก

---

[๑๑๙] มาตรา ๘๙ ผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดการกองทุนรายใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งแสนบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ในกรณีที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดการกองทุนกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าการกระทำความผิดของผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดการกองทุนนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดการกองทุนนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้ผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดการกองทุนนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[๑๒๐] มาตรา ๒๖ ในกรณีที่นิติบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๘ กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการจัดการหรือบริหารงานของนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นด้วย

[๑๒๑] มาตรา ๕๙ บริษัทรักษาความปลอดภัยใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ในกรณีที่บริษัทรักษาความปลอดภัยใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทรักษาความปลอดภัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ต่อเมื่อการกระทำความผิดของบริษัทรักษาความปลอดภัยนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลนั้น หรือไม่สั่งการหรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลนั้น

[๑๒๒] มาตรา ๖๐ บริษัทรักษาความปลอดภัยใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ในกรณีที่บริษัทรักษาความปลอดภัยใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทรักษาความปลอดภัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ต่อเมื่อการกระทำความผิดของบริษัทรักษาความปลอดภัยนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลนั้น หรือไม่สั่งการหรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลนั้น

[๑๒๓] มาตรา ๖๒ บริษัทรักษาความปลอดภัยใดทำสัญญารักษาความปลอดภัยในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ในกรณีที่บริษัทรักษาความปลอดภัยใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทรักษาความปลอดภัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ต่อเมื่อการกระทำความผิดของบริษัทรักษาความปลอดภัยนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลนั้น หรือไม่สั่งการหรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลนั้น

[๑๒๔] มาตรา ๗๔ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิดผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น และสำหรับนิติบุคคลต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบเท่าของอัตราโทษปรับสำหรับความผิดนั้นด้วย

พ.ศ. ๒๕๔๓ แต่สำหรับมาตรา ๑๖[๑๒๕] แห่งพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔ นั้น แม้กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไว้กรณีที่บุคคลธรรมดากระทำผิดในมาตรา ๖[๑๒๖] แต่องค์ประกอบของการกระทำความผิดของบุคคลธรรมดามีองค์ประกอบแตกต่างจากการกระทำความผิดของนิติบุคคลตามมาตรา ๕[๑๒๗] จึงไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา ๔๑ (๑) ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามมาตรา ๑๖[๑๒๘] แห่งพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงต้องเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ดังนี้ *"มาตรา ๑๖ นิติบุคคลใดฝ่าฝืนมาตรา ๕* ***มีความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย*** *ตั้งแต่หนึ่งเท่าถึงสามเท่าของทุนกองกลางแต่ละงวดของทุกวงแชร์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าสองแสนบาท และให้ศาลสั่งให้นิติบุคคลนั้นหยุดดำเนินการเป็นนายวงแชร์หรือการจัดให้มีการเล่นแชร์"*

กรณีที่สอง ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวแต่มีเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับเมื่อกระทำความผิดอีกหรือเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนดด้วย ตามมาตรา ๔๑ (๒) เห็นว่า

(๑) กรณีที่กฎหมายกำหนดความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวแต่มีเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับ โทษที่สูงกว่าโทษปรับต้องเป็นโทษอาญาเท่านั้นเช่น ในมาตรา ๖๙[๑๒๙] แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ไม่รวมถึงกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษปรับสถานเดียวและกำหนดมาตรการอื่นเพิ่มเติมจากโทษปรับ เช่น กำหนดให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์หรือมีคำสั่งให้เลิกประกอบกิจการหรือกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจกำหนดมาตรการทางปกครอง เช่น สั่งเพิกถอนใบอนุญาต หรือมีอำนาจสั่งกักเรือ หรือกำหนดค่าปรับบังคับการไว้ เนื่องจากเป็นมาตรการอื่นที่ไม่ใช่โทษอาญา กรณีดังกล่าวจึงสามารถเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยได้

---

[๑๒๕] มาตรา ๑๖ นิติบุคคลใดฝ่าฝืนมาตรา ๕ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าถึงสามเท่าของทุนกองกลางแต่ละงวดของทุกวงแชร์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าสองแสนบาท และให้ศาลสั่งให้นิติบุคคลนั้นหยุดดำเนินการเป็นนายวงแชร์หรือการจัดให้มีการเล่นแชร์

[๑๒๖] มาตรา ๖ ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์มีจำนวนวงแชร์รวมกันมากกว่าสามวง

(๒) มีจำนวนสมาชิกวงแชร์รวมกันทุกวงมากกว่าสามสิบคน

(๓) มีทุนกองกลางต่อหนึ่งงวดรวมกันทุกวงเป็นมูลค่ามากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(๔) นายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์นั้นได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นนอกจากสิทธิที่จะได้รับทุนกองกลางในการเข้าร่วมเล่นแชร์ในงวดหนึ่งงวดใดได้โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยเพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าผู้ที่สัญญาว่าจะใช้เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดแทนนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ เป็นนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ด้วย

[๑๒๗] มาตรา ๕ ห้ามมิให้นิติบุคคลเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์

[๑๒๘] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑๒๕, ข้างต้น

[๑๒๙] มาตรา ๖๙ ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้า ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๒) เงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับเมื่อกระทำผิดอีก ต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลเดียวกันและกฎหมายกำหนดให้บุคคลคนเดียวกันนั้นต้องรับโทษอาญาที่สูงกว่าโทษปรับเมื่อกระทำความผิดเดียวกันซ้ำอีก เช่น มาตรา ๑๐๒[๑๓๐] แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

(๓) เงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ต้องเป็นการกระทำความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดเดียวกันกับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว และกฎหมายกำหนดให้ต้องรับโทษสูงกว่าโทษปรับเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น มาตรา ๖ ทวิ[๑๓๑] แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๕ และมาตรา ๔๘[๑๓๒] แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

สำหรับกรณีที่กฎหมายกำหนดความผิดอาญาและกำหนดโทษจำคุกไว้ และได้กำหนดเหตุลดโทษไว้สำหรับการกระทำที่มีองค์ประกอบความผิดเดียวกัน โดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเมื่อมีเหตุดังกล่าวได้รับเพียงโทษปรับสถานเดียวเป็นกรณีที่กฎหมายมีวัตถุประสงค์ลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด เนื่องจากเห็นว่าการกระทำความผิดโดยมีเหตุที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงและไม่ควรรับโทษถึงจำคุก จึงไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา ๔๑ (๒) สามารถเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยได้

[๑๓๐] มาตรา ๑๐๒ ผู้ใดเป็นผู้รับคนต่างด้าวเข้าทำงานโดยฝ่าฝืนมาตรา ๙ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาทต่อคนต่างด้าวที่จ้างหนึ่งคนถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกระทำผิดซ้ำอีก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองแสนบาทต่อคนต่างด้าวที่จ้างหนึ่งคน หรือทั้งจำทั้งปรับ และห้ามผู้นั้นจ้างคนต่างด้าวทำงานเป็นเวลาสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ

มิให้ถือว่าผู้ซึ่งอยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกันกับผู้รับคนต่างด้าวเข้าทำงานตามวรรคหนึ่งมีความผิดในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน

[๑๓๑] มาตรา ๖ ทวิ ผู้ใดแต่งกายโดยใช้เครื่องแต่งกายคล้ายเครื่องแบบทหารตามพระราชบัญญัตินี้ หรือคล้ายเครื่องแบบทหารที่ทหารยังคงใช้ในราชการอยู่ อันอาจนำความดูหมิ่นเกลียดชัง หรือความเสื่อมเสียมาสู่ราชการทหารก็ดี อันอาจทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าเป็นทหารก็ดี ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท และถ้าการกระทำเช่นว่านี้ได้กระทำภายในเขตซึ่งได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกก็ดี ในเวลาสงครามก็ดี ในเวลาบ้านเมืองมีเหตุฉุกเฉินก็ดี หรือเพื่อกระทำความผิดทางอาญาก็ดี ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี

[๑๓๒] มาตรา ๔๘ ผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง โดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการนำหรือปล่อยสัตว์ที่เป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศอย่างรุนแรงในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาตินั้น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เช่น มาตรา ๕๖[๑๓๓] แห่งพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๒[๑๓๔] แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๒ และมาตรา ๔๒[๑๓๕] แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ หรือกรณีที่กฎหมายกำหนดความผิดอาญาซึ่งบุคคลคนเดียวกระทำความผิดและมีโทษสองระดับ เพราะมีองค์ประกอบความผิดคนละองค์ประกอบ เช่น มาตรา ๑๒๗ ทวิ[๑๓๖] และมาตรา ๑๕๑[๑๓๗] แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย

---

[๑๓๓] มาตรา ๕๖ ผู้จัดรายการแข่งขันมวยหรือนายสนามมวยผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนเงื่อนไขในการอนุญาตที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา ๒๖ วรรคสาม ซึ่งเป็นเงื่อนไขในสาระสำคัญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการฝ่าฝืนเงื่อนไขในการอนุญาตที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา ๒๖ วรรคสาม ซึ่งไม่ใช่เงื่อนไขในสาระสำคัญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

[๑๓๔] มาตรา ๗๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นเพียงกรณีเกี่ยวกับส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธปืนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือเป็นกรณีมีเครื่องกระสุนปืน ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นเพียงการมีอาวุธปืนที่เป็นของผู้อื่นซึ่งได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้ตามกฎหมาย ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นการทำเครื่องกระสุนปืนที่ทำด้วยดินปืนมีควันสำหรับใช้เอง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

[๑๓๕] มาตรา ๔๒ ผู้ใดเก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลและมีมูลค่ารวมกันไม่เกินสองพันบาท ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ในกรณีความผิดตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้ที่เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงสองล้านบาท

[๑๓๖] มาตรา ๑๒๗ ทวิ ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๒ (๓) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๒ (๓ ทวิ) หรือ (๓ ตรี) ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท แล้วแต่กรณี แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถ ต้องระวางโทษสูงกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท แล้วแต่กรณี อีกหนึ่งในสาม

[๑๓๗] มาตรา ๑๕๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท แต่ถ้าผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติหน้าที่ผู้ขับรถ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(มีต่อหน้าถัดไป)

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๒ และมาตรา ๘๓[๑๓๘] แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา ๔๑ (๒) และสามารถเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยได้

มาตรา ๔๒

ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดโทษจำคุกหรือโทษปรับอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ไม่เกินที่กฎหมายนั้นกำหนด เมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เปลี่ยนอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะในการกำหนดโทษปรับอาญาเป็นการปรับเป็นพินัยไม่เกินอัตราที่กำหนดสำหรับการกำหนดโทษปรับอาญา

บรรดาข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ยังใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้าได้กำหนดความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้เปลี่ยนความผิดอาญานั้นเป็นความผิดทางพินัย และให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

เนื่องจากในกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นไว้ ซึ่งมีทั้งที่ให้อำนาจกำหนดโทษจำคุกหรือโทษปรับอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ไม่เกินที่กฎหมายนั้นกำหนด ในมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง จึงได้กำหนดให้เปลี่ยนอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะในการกำหนดโทษปรับอาญาเป็นการปรับเป็นพินัยไม่เกินอัตราที่กำหนดสำหรับการกำหนดโทษปรับอาญาเมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้การกำหนดโทษอาญาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ให้กำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดที่ร้ายแรง ซึ่งคณะกรรมการว่าด้วยการปรับเป็นพินัยจึงได้วางแนวทางในการแก้ไขถ้อยคำในบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดโทษปรับอาญา[๑๓๙] ดังนี้

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๑๓๗)

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง และได้กระทำการใด ๆ อันเป็นความผิดที่กำหนดไว้สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดและต้องระวางโทษสำหรับการกระทำนั้นเช่นเดียวกับผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถด้วย

[๑๓๘] มาตรา ๘๓ ผู้รับหลักประกันผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๒๑ วรรคสอง มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ผู้รับหลักประกันผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[๑๓๙] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑๑๘, ข้างต้น

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘

มาตรา ๙๗ วรรคสอง (เดิม)

"ในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษจำคุกเกินหกเดือน และหรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท"

แนวทางที่คณะกรรมการฯ กำหนด

"ในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษจำคุกเกินหกเดือน **หรือจะกำหนดทั้งโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจะกำหนดให้มีความผิดทางพินัยและต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทก็ได้**"

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐

มาตรา ๕๑ วรรคสอง (เดิม)

"ในข้อบัญญัติจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดโทษจำคุกเกินหกเดือน และหรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น"

แนวทางที่คณะกรรมการฯ กำหนด

"ในข้อบัญญัติจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดโทษจำคุกเกินหกเดือน หรือจะกำหนดทั้งโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท **หรือจะกำหนดให้มีความผิดทางพินัยและต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทก็ได้**เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น"

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๗๐ วรรคสอง (เดิม)

"ในข้อบัญญัติตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดโทษจำคุกหรือโทษปรับหรือทั้งจำและปรับผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่จะกำหนดโทษจำคุกเกินหกเดือนและโทษปรับเกินหนึ่งหมื่นบาทไม่ได้"

แนวทางที่คณะกรรมการฯ กำหนด

"ในข้อบัญญัติตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดโทษจำคุก **หรือกำหนดทั้งโทษจำคุกและปรับ**สำหรับผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่จะกำหนดโทษจำคุกเกินหกเดือนและโทษปรับเกินหนึ่งหมื่นบาทไม่ได้ **หรือจะกำหนดให้ผู้ละเมิดข้อบัญญัติมีความผิดทางพินัยและต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทก็ได้**"

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖

มาตรา ๖๐ วรรคสอง (เดิม)

"ในเทศบัญญัตินั้น จะกำหนดโทษปรับผู้ละเมิดเทศบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนด

แนวทางที่คณะกรรมการกำหนด

"ในเทศบัญญัตินั้น**จะกำหนดให้ผู้ละเมิดเทศบัญญัติมีความผิดทางพินัยและต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งพันบาทไว้ด้วยก็ได้**"

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง (เดิม)

"องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้ จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น"

แนวทางที่คณะกรรมการฯ กำหนด

"องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้ จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บ**และกำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนข้อบัญญัติมีความผิดทางพินัยและต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยด้วยก็ได้** แต่มิให้กำหนดค่าปรับเป็นพินัยเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น"

สำหรับข้อบัญญัติท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ออกและใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่มีการเปลี่ยนอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าได้กำหนดความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว มาตรา ๔๒ วรรคสอง กำหนดให้เปลี่ยนความผิดอาญานั้นเป็นความผิดทางพินัย และให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ เช่นเดียวกับการเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวของกฎหมายในบัญชี ๑ ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๓

เมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายในบัญชี ๓ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าอัตราโทษปรับทางปกครองที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่กฎหมายตามวรรคหนึ่งได้กำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปรับทางปกครองไว้แล้ว ให้ถือว่ากฎหมายนั้นได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปรับทางปกครองไว้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๔ เป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัย

การเปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางพินัยในร่างกฎหมายที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติหลักการเพื่อเสนอที่ประชุมร่วมของรัฐสภาได้กำหนดให้มีการเปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ใช้บังคับเป็นความผิดทางพินัย เนื่องจากเห็นว่ามาตรการดังกล่าวมีหลักการเช่นเดียวกับการปรับเป็นพินัยตามร่างพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การพิจารณาและกำหนดโทษของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกฎหมายไทยเป็นระบบเดียวกัน ยกเว้นโทษปรับทางปกครองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งในมาตรา ๒๔๐[๑๔๐] วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การสั่งลงโทษทางปกครองของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินให้อุทธรณ์ต่อศาลปกครอง อย่างไรก็ตาม ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาล ศาลปกครองได้มีหนังสือคัดค้านการการเปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ให้เป็นความผิดทางพินัย โดยให้เหตุผลว่าการออกคำสั่งลงโทษทางปกครองเป็นคำสั่งทางปกครองจึงอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง จึงควรเปลี่ยนเฉพาะความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัย ซึ่งคณะกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและศาลปกครองไปร่วมกันพิจารณาให้ได้ข้อยุติก่อนเสนอร่างต่อที่ประชุมร่วมของรัฐสภาซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอประเด็นดังกล่าวต่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายพิจารณาโดยเชิญผู้แทนศาลปกครองเข้าร่วมพิจารณาจนได้ข้อยุติว่าโดยที่มีกฎหมายที่กำหนดโทษปรับทางปกครองจำนวนสามฉบับที่กำหนดให้กรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมชำระค่าปรับ ให้เสนอต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาพิจารณาเพื่อออกคำสั่งบังคับคดีต่อไปซึ่งเป็นหลักการเดียวกับมาตรการปรับเป็นพินัย จึงได้กำหนดให้เปลี่ยนโทษปรับทางปกครองของกฎหมายดังกล่าวเป็นความผิดเป็นพินัยในบัญชี ๓ ท้ายพระราชบัญญัติฉบับนี้ และให้ถือว่าอัตราโทษปรับทางปกครองที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

---

[๑๔๐] มาตรา ๒๔๐ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) วางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

(๓) กำกับการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตาม (๑) และ (๒) และกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

(๔) ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ รวมทั้งการให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐในการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน

(๕) สั่งลงโทษทางปกครองกรณีมีการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

ผู้ถูกสั่งลงโทษตาม (๕) อาจอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง ในการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุดต้องคำนึงถึงนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินและหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินตาม (๑) และ (๒) ประกอบด้วย

มาตรา ๔๔

บรรดาความผิดทางพินัยที่เปลี่ยนจากความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๒ หรือความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามมาตรา ๔๓ ที่ได้กระทำก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ให้มีอายุความตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยดังกล่าว ในกรณีที่กฎหมายที่มีโทษปรับทางปกครองใดไม่ได้กำหนดอายุความไว้ในกฎหมายนั้น ให้มีอายุความตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

โดยที่มาตรา ๑๑ ได้กำหนดให้คดีความผิดทางพินัยมีอายุความสองปีนับแต่วันกระทำความผิด แต่ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวมีอายุความแค่หนึ่งปี ในมาตรา ๔๔ จึงได้กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับอายุความสำหรับความผิดทางพินัยที่เปลี่ยนจากความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๒ หรือความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองตามมาตรา ๔๓ ที่ได้กระทำก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ให้มีอายุความตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยดังกล่าว กล่าวคือ สำหรับความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวที่ได้กระทำก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย จะมีอายุความหนึ่งปี ส่วนความผิดทางปกครองในกรณีที่กฎหมายที่มีโทษปรับทางปกครองใดไม่ได้กำหนดอายุความไว้ในกฎหมายนั้น ให้มีอายุความตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งกฎหมายที่มีโทษปรับทางปกครองตามบัญชี ๓ ทั้งสามฉบับไม่ได้กำหนดอายุความไว้ จึงมีอายุความสองปีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑

มาตรา ๔๕

บรรดาความผิดอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๒

(๑) ถ้าอยู่ในระหว่างการดำเนินการของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ ให้ถือว่าผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ และดำเนินการปรับเป็นพินัยไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ถ้าอยู่ในระหว่างการดำเนินการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องไปให้เจ้าหน้าที่ของรัฐภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย เพื่อดำเนินการต่อไป

(๓) ถ้าอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลให้ศาลพิจารณาปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

สำหรับการดำเนินคดีอาญาที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยและอยู่ระหว่างการดำเนินคดีในวันที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย มาตรา ๔๕ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการออกเป็นสามขั้นตอน คือ

(๑) ถ้าอยู่ในระหว่างการดำเนินการของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ ให้ถือว่าผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ และดำเนินการปรับเป็นพินัยไปตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินคดีมีความต่อเนื่องและรวดเร็ว เนื่องจากการเปรียบเทียบปรับถือเป็นส่วนหนึ่งของการออกคำสั่งปรับโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายนั้น

(๒) ถ้าอยู่ในระหว่างการดำเนินการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องไปให้เจ้าหน้าที่ของรัฐภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเพื่อดำเนินการต่อไป เนื่องจากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไม่มีอำนาจปรับเป็นพินัย ประกอบกับการกำหนดให้ส่งเรื่องไปให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเป็นพินัยอาจจะทำให้คดียุติลงโดยเร็ว เนื่องจากในการปรับเป็นพินัยมีช่องทางให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสผ่อนชำระค่าปรับหรือขอทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับได้และที่สำคัญผู้กระทำความผิดจะไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญาอีกต่อไป

(๓) ถ้าอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ให้ศาลพิจารณาปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากในกระบวนการพิจารณาคดีของศาล สามารถดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ได้ โดยเฉพาะขณะนี้ประธานศาลฎีกาได้ออกข้อบังคับในการพิจารณาคดีทางพินัยในชั้นศาลเรียบร้อยแล้ว

มาตรา ๔๖

ผู้ใดต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๒ ให้ผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้าผู้นั้นยังถูกกักขังแทนค่าปรับอยู่ก็ให้การกักขังนั้นสิ้นสุดลง และค่าปรับที่ยังไม่ได้ชำระให้เป็นอันพับไป

เนื่องจากการเปลี่ยนความผิดอาญาเป็นความผิดทางพินัยถือได้ว่ากฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาและกำหนดโทษไว้ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว การกระทำนั้นจึงไม่เป็นความผิดอาญาอีกต่อไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒[๑๔๑] แห่งประมวลกฎหมายอาญา ในมาตรา ๔๖ จึงกำหนดให้ผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้าผู้นั้นยังถูกกักขังแทนค่าปรับอยู่ก็ให้การกักขังนั้นสิ้นสุดลง และหากผู้ต้องคำพิพากษายังไม่ได้ชำระค่าปรับก็ให้ค่าปรับที่ยังไม่ได้ชำระเป็นอันพับไป

มาตรา ๔๗

บรรดาความผิดอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ หากมีการบันทึกประวัติอาชญากรรมของบุคคลผู้กระทำความผิดหรือมีการบันทึกไว้ในฐานะเป็นประวัติอาชญากรรม ให้ประวัตินั้นเป็นอันสิ้นผล และจะนำไปใช้ยันบุคคลนั้นในทางที่เป็นโทษมิได้

เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๓๔ ให้หน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจจัดทำหรือจัดเก็บประวัติอาชญากรรมตามวรรคหนึ่งลบข้อมูลความผิดทางอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยของบุคคลที่ถูกบันทึกในประวัติอาชญากรรมสำหรับความผิดนั้น ให้แล้วเสร็จภายในสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่ความผิดอาญานั้นเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย

---

[๑๔๑] มาตรา ๒ บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไปให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง

โดยที่มาตรา ๓๔ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐบันทึกการกระทำความผิดทางพินัยของบุคคลใด รวมไว้ในบันทึกประวัติอาชญากรรม หรือในฐานะเป็นประวัติอาชญากรรม ในมาตรา ๔๗ จึงได้กำหนดให้ความผิดอาญาที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ หากมีการบันทึกประวัติอาชญากรรมของบุคคลผู้กระทำความผิดหรือมีการบันทึกไว้ในฐานะเป็นประวัติอาชญากรรม ให้ประวัตินั้นเป็นอันสิ้นผลและจะนำไปใช้ยันบุคคลนั้นในทางที่เป็นโทษมิได้ รวมทั้งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่และอำนาจจัดทำหรือจัดเก็บประวัติอาชญากรรมลบข้อมูลความผิดทางอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยของบุคคลที่ถูกบันทึกในประวัติอาชญากรรมสำหรับความผิดนั้น ให้แล้วเสร็จภายในสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่ความผิดอาญานั้นเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย

ทำอย่างไร กับความผิดที่เกิดขึ้นก่อน พรบ. ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย

ความผิดอาญาที่เกิดขึ้นก่อนวันที่มีการเปลี่ยนเป็นการปรับเป็นพินัย

1. หากอยู่ในชั้นการเปรียบเทียบ ให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบดำเนินการปรับเป็นพินัย
2. หากอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนหรืออัยการให้ส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการปรับเป็นพินัย
3. หากอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ให้ศาลพิจารณาปรับเป็นพินัย
4. ให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดทางอาญาที่เปลี่ยนเป็นการปรับเป็นพินัยพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และไม่ถือว่าเคยต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิด ถ้าถูกกักขังแทนค่าปรับให้การกักขังสิ้นสุดลง ค่าปรับที่ยังไม่ชำระให้เป็นอันพับไป

อายุความ การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนเปลี่ยนเป็นการปรับเป็นพินัย ให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนเปลี่ยน เว้นแต่กฎหมายที่กำหนดโทษปรับทางปกครองใดไม่กำหนดอายุความไว้ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

การลบประวัติอาชญากรรม

1. เมื่อได้เปลี่ยนความผิดอาญาเป็นความผิดทางพินัยแล้ว ให้ประวัติอาชญากรรมในฐานความผิดทางอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเป็นอันสิ้นผล และจะนำไปใช้ยันบุคคลในทางที่เป็นโทษมิได้
2. ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบลบข้อมูลความผิดทางอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยในประวัติอาชญากรรมของแต่ละบุคคล ให้แล้วเสร็จภายใน 365 วัน นับแต่วันที่ความผิดอาญานั้นเปลี่ยนเป็นความผิด

มาตรา ๔๘

บรรดาความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้มีคำสั่งให้ปรับทางปกครองแล้วก่อนพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง การพิจารณาและการโต้แย้งคำสั่ง รวมทั้งการบังคับชำระค่าปรับให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะกระทำความผิดต่อไปจนแล้วเสร็จ

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑ ผู้ใดกระทำความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองก่อนวันพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมิได้มีคำสั่งให้ปรับทางปกครองก่อนวันพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว การดำเนินการต่อไปให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

สำหรับความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ที่กระทำขึ้นก่อนวันที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย มาตรา ๔๘ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการไว้ ดังนี้

(๑) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้มีคำสั่งให้ปรับทางปกครองแล้วก่อนวันที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย การพิจารณาและการโต้แย้งคำสั่ง รวมทั้งการบังคับชำระค่าปรับให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะกระทำความผิดต่อไปจนแล้วเสร็จ กล่าวคือ ในกรณีที่กฎหมายที่กำหนดโทษปรับทางปกครองได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณา การโต้แย้ง หรือการฟ้องคดีต่อศาลไว้อย่างไรก็ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายนั้นกำหนดไว้จนเสร็จ

(๒) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมิได้มีคำสั่งให้ปรับทางปกครองก่อนวันที่ถูกเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ให้ดำเนินการปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

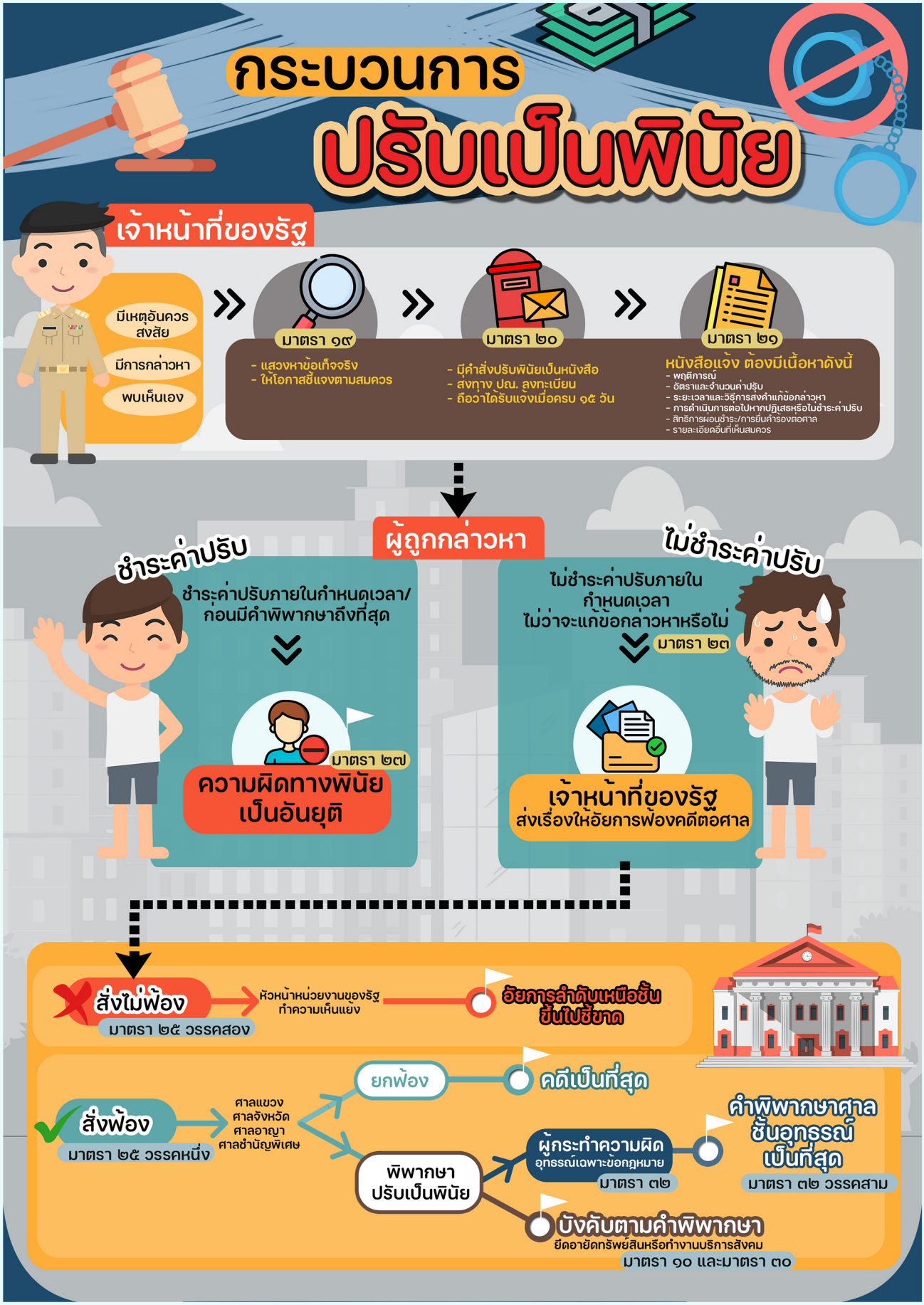
กระบวนการ
ปรับเป็นพินัย
เจ้าหน้าที่ของรัฐ
มีเหตุอันควรสงสัย
มีการกล่าวหา
พบเห็นเอง
มาตรา ๑๙
- แสวงหาข้อเท็จจริง
- ให้โอกาสชี้แจงตามสมควร
มาตรา ๒๐
- มีคำสั่งปรับพินัยเป็นหนังสือ
- ส่งทาง ปณ. ลงทะเบียน
- ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อครบ ๑๕ วัน
มาตรา ๒๑
หนังสือแจ้ง ต้องมีเนื้อหาดังนี้
- พฤติการณ์
- อัตราและจำนวนค่าปรับ
- ระยะเวลาและวิธีการส่งคำแก้ข้อกล่าวหา
- การดำเนินการต่อไปหากปฏิเสธหรือไม่ชำระค่าปรับ
- สิทธิการผ่อนชำระ/การยื่นคำร้องต่อศาล
- รายละเอียดอื่นที่เห็นสมควร
ผู้ถูกกล่าวหา
ชำระค่าปรับ
ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลา/ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด
มาตรา ๒๗
ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ
ไม่ชำระค่าปรับ
ไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลา ไม่ว่าจะแก้ข้อกล่าวหาหรือไม่
มาตรา ๒๓
เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ส่งเรื่องให้อัยการฟ้องคดีต่อศาล
สั่งไม่ฟ้อง
มาตรา ๒๕ วรรคสอง
หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทำความเห็นแย้ง
อัยการลำดับเหนือชั้นขึ้นไปชี้ขาด
สั่งฟ้อง
มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง
ศาลแขวง
ศาลจังหวัด
ศาลอาญา
ศาลชำนัญพิเศษ
ยกฟ้อง
คดีเป็นที่สุด
พิพากษาปรับเป็นพินัย
ผู้กระทำความผิดอุทธรณ์เฉพาะข้อกฎหมาย
มาตรา ๓๒
คำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์เป็นที่สุด
มาตรา ๓๒ วรรคสาม
บังคับตามคำพิพากษา
ยึดอายัดทรัพย์สินหรือทำงานบริการสังคม
มาตรา ๑๐ และมาตรา ๓๐

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กองกฎหมายกระบวนการยุติธรรม

Better Regulation for Better Life

www.krisdika.go.th
www.ocs.go.th
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
krisdika connect